

**ЛОКАЛНИ ПЛАН УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ КУЛА ЗА ПЕРИОД
2024-2033. ГОДИНЕ**

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ

Поштовани грађани,

Стање животне средине је веома важно за сваку локалну заједницу. У циљу успешног очувања животне средине надамо се да смо донели локалне развојне оквире, који се односе на урушавање животне средине, као и мере и активности за враћање у здраву и чисту животну средину.

Немамо право да одлажемо решења за очување, јер желимо да нам будућност буде у складу са природом. Локални план управљања отпадом нам је полазиште за сагледавање свих аспеката заштите животне средине, проблема са којима се суочавамо и дефинисање правила понашања институција друштва, али и сваког појединца у заједници.

Однос према природним ресурсима и њихова заштита у складу са савременим стандардима допринеће побољшању свих параметара који одређују квалитет у нашој општини. Неопходно је пробудимо свест свих нас, грађана, јер уколико желимо добро својим потомцима, не смемо урушавати природне екосистеме.

Са едукацијом и васпитавањем је потребно кренути од најранијег детињства, јер само тако стечене навике у многоме одређују човеков однос према његовом окружењу.

Обавеза локалне самоуправе је да створи услове како би се дефинисани циљеви у потпуности реализовали. Најважније је да грађанство препозна проблем, који може настати услед занемаривања свог природног окружења и да свако у оквиру својих могућности допринесе његовом очувању.

Некада је довољно само културно понашање, а некада је неопходно уложити огроман напор да се примери лоше праксе елиминишу. Све велике промене почињу малим корацима које би сви ми требали да учинимо у свом дворишту, својој улици, у заједници у којој живимо.

Садржај

1. УВОД	5
2. ЦИЉ ИЗРАДЕ ЛОКАЛНОГ ПЛАНА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ	6
3. ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА РЕЗИМЕ	7
4. ПОДАЦИ О ОПШТИНИ КУЛА	8
4.1. Демографија	8
4.2. Саобраћајна инфраструктура и привредни развој	9
4.2.2. Водни саобраћај.....	10
4.3. Запошљавање	10
4.4. Пољопривреда	10
5. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ У ОПШТИНИ КУЛА	11
5.1. Институционални оквир.....	11
5.1.1. Организације у управљању отпадом	11
5.2. Врсте, количине и састав отпада на територији општине Кула	14
5.2.1. Становништво обухваћено системом за сакупљање отпада	15
5.2.2. Количине и морфолошки састав сакупљеног отпада – мерење и пројекција.....	16
5.3. Опрема и механизација за сакупљање отпадом	20
5.4. Цене и покриће трошкова.....	22
5.5. Одлагање комуналног отпада	23
5.5.1. Дивље депоније на територији општине Кула	23
5.5.2. Несанитарна сметлишта на територији општине Кула	23
5.5.3. Регионални центар за управљање отпадом РАНЧЕВО.....	24
5.6. Рециклажа отпада	25
5.7. Посебни токови отпада	26
6. Предлог плана управљања отпадом на нивоу региона	38
7. Анализа заинтересованих страна	39
8. Принцип циркуларне економије	42
9. АКЦИОНИ ПЛАН	44
10. Опис имплементације плана	44
11. Родна равноправност, оснаживање жена и заштита животне средине	45
12. Социо – економски аспекти	46
13. Надзор и праћење спровођења плана	48
14. П Р И Л О З И	50
ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА У ОБЛАСТИ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ.....	50
АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	86

1. УВОД

Локални план управљања отпадом представља документ којим се организује процес управљања отпадом на нивоу целокупне територије општине Кула за период 2024 – 2033. године.

Локални план управљања отпадом општине Кула је полазни, плански документ у овој области којим се дефинишу циљеви управљања отпадом у складу са Програмом управљања отпадом у Републици Србији за период 2022–2031. године, његовим Акционим планом за период 2022-2024. године и плановима имплементације кључних директива ЕУ у области управљања отпадом.

Локалним планом се обавезно разматрају све врсте отпада и начини поступања, да би се одабрала решења која су у складу са принципима интегралног управљања отпадом и одрживим развојем.

Локални план је у потпуности усклађен и са свим усвојеним документима јавне политике општине Кула. Процес израде Плана подразумева дефинисање најприхватљивијих модела за постизање пуне контроле над свим токовима отпада од настајања, раздвајања, сакупљања, транспорта, третмана и депоновања. Циљ система управљања отпадом на територији општине Кула је да обезбеди смањење количине отпада који завршава на депонији, издвајање корисних компонената из отпада, и рационално прикупљање и одлагање отпада, а који истовремено сагледава инвестициона улагања, динамику активности и финансијску и технолошку спремност на прелазак за нови систем рада.

Локални план управљања отпадом на територији општине Кула за период 2024 – 2033. године израђен је у складу са Законом о управљању отпадом („Службени гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 14/2016,95/2018 - др. Закон и 35/2023) и има за циљ обезбеђивање и осигуравање услова за управљање отпадом, на начин којим се не угрожава здравље људи и квалитет животне средине.

Општина Кула је у складу са надлежним законским актима Републике Србије на седници Скупштине општине Кула одржаној 22.03.2023. године донела Одлуку о приступању изради Локалног плана управљања отпадом на територији општине Кула за период 2024-2023.године, док је начелник Општинске управе Кула образовао Радну групу за припрему Локалног плана.

Локални планови треба да буду у сагласности са Регионалним планом управљања отпадом, односно планом којим се уређује област заједничког управљања за више општина. Како је општина Кула заједно са градом Сомбором, општинама Апатин, Бач и Оџаци формирала регион, овај Локални план је сагласан са Регионалним планом управљања отпадом.

У оквиру Локалног плана управљања отпадом је приказано тренутно стање у области управљања отпадом, количине, врсте отпада, начин сакупљања, третирања и збрињавања отпада. Извршена је анализа постојећих капацитета за управљање отпадом, на основу чега су размотрене потребе за унапређење. Такође су дефинисани правци и приоритети, као и динамика и начин решавања проблема у складу са позитивним националним и ЕУ законодавством из области управљања отпадом и из области заштите животне средине.

Сврха израде локалног плана је дугорочно успостављање одрживог система за управљање отпадом, пре свега на нивоу целокупне територије општине Кула, али и будућег региона, на начин који има минималан штетни утицај на животну средину и здравље садашњих и будућих генерација, уз рационално коришћење ресурса и поштовање савремених принципа управљања отпадом, а уз координисано учешће свих субјеката управљања отпадом – републичке власти, локалне власти, домаћинства, привредних и комерцијалних организација, невладиних институција, приватног сектора и наравно сваког појединца.

2. ЦИЉ ИЗРАДЕ ЛОКАЛНОГ ПЛАНА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ

Локалним планом управљања отпадом биће омогућено да се:

- стекне увид у садашњу ситуацију у управљању отпадом у општини Кула,
- дефинишу циљеви у управљању отпадом на нивоу територије општине Кула у складу са националним законодавством,
- дефинише оптимални систем за управљање отпадом,
- дефинише метод и оптимални рокови за имплементацију плана фокусирајући се на оствариве трогодишње активности,
- дефинишу укупна финансијска улагања као и финансијска улагања за приоритетне делове плана које је неопходно имплементирати на период од 3 године.

Као један од важнијих циљева локалног плана је и обезбеђивање одговора на многа отворена питања која детерминишу успостављање потпуно новог система управљања отпадом, који се заснива на Програму управљања отпадом у Републици Србији за период 2022–2031. године, Законом о управљању отпадом, европским стандардима и законским мерама који уређују ову област.

Основни циљ Локалног плана управљања отпадом општине Кула 2024-2033 је: ***Успостављање дугорочно одрживог система управљања отпадом и смањења негативних утицаја на животну средину, здравље људи и деградацију простора, користећи савремене принципе управљања отпадом, превенцију настајања, поновно коришћење и рециклажу, третман отпада и одлагање остатка, као и подизање свести о питањима управљања отпадом.***

Показатељи ефекта општег циља:

Степен комуналног отпада који ће се допремити на трансфер-станицу у односу на укупну количину генерисаног отпада на територији општине Кула има циљну вредност од 10% до 2026. године, а до 2033. године циљна вредност је 50%. Тренутно стање је 0%.

Обухват становништва које врши селекцију отпада има циљну вредност од 10% до 2026. године. За ПЕТ амбалажу, циљна вредност је 40% до 2026. године, а до 2033. године циљне вредности су 80% за ПЕТ амбалажу и 50% за остали комунални отпад.

Тренутно стање је да 25% грађана врши селекцију ПЕТ амбалаже, док 3% становништва врши селекцију осталог комуналног отпада.

Управљање отпадом обухвата функције сакупљања, транспорта, рециклаже, поновне употребе, третмана и коначног одлагања отпада. Управљање отпадом је сложен процес који подразумева контролу целокупног система поступања са отпадом, од настанка отпада, преко сакупљања и транспорта, до третмана и одлагања отпада као завршне фазе у овом систему. Процес мора бити подржан законском регулативом, институционалном организованошћу, као и просторним планирањем, које представља кључни инструмент у управљању отпадом.

3. ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА РЕЗИМЕ

Полазне основе за активности које су предузете на изради и реализацији Локалног плана управљања комуналним отпадом су циљеви, начела и принципи дефинисани у оквиру Програма управљању отпадом Републике Србије за период 2022-2031, Закона о управљању отпадом (*Службени гласник РС*, бр.36/2009, 88/2010, 14/2016,95/2018 - др. Закон и 35/2023), Закона о амбалажи и амбалажном отпаду (*Службени гласник РС*, бр. 36/09 и 95/2018-др.закони), Закона о заштити животне средине (*Службени гласник РС*, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 – др.закон, 72/2009 – др.закон, 43/2011 – одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 – др.закон и 95/2018 – др.закон).

Локална самоуправа врши управљање јавним пословима од непосредног, заједничког и општег интереса за локално становништво. На основу својих уставних и законских овлашћења, општина доноси прописе и друга општа акта којима уређује питања из оквира својих права и дужности.

Израда овог плана је основни корак у низу мера које је потребно спровести да би се успоставио систем управљања отпадом и решили проблеми у тој области на подручју општине Кула.

Одлука о комуналним делатностима, која је акт Скупштине општине Кула, јесте основни имплементациони документ којим се регулишу правила и одговорности у управљању отпадом у општини. Скупштинском одлуком Општине Кула од 27. јуна 2019. године донета је Одлука о обављању комуналних делатности према којој обављање комуналних делатности на територији општине Кула врше четири јавна комунална предузећа:

1. Јавно комунално предузеће „Комуналац“ Кула за територију насељених места Кула и Липар.
2. Јавно комунално предузеће „Водовод“ Црвенка за територију насељених места Црвенка и Нова Црвенка.
3. Јавно комунално предузеће „Радник“ Сивац за територију насељеног места Сивац.
4. Јавно комунално предузеће „Руском“ Руски Крстур за територију насељеног места Руски Крстур и Крушчић.

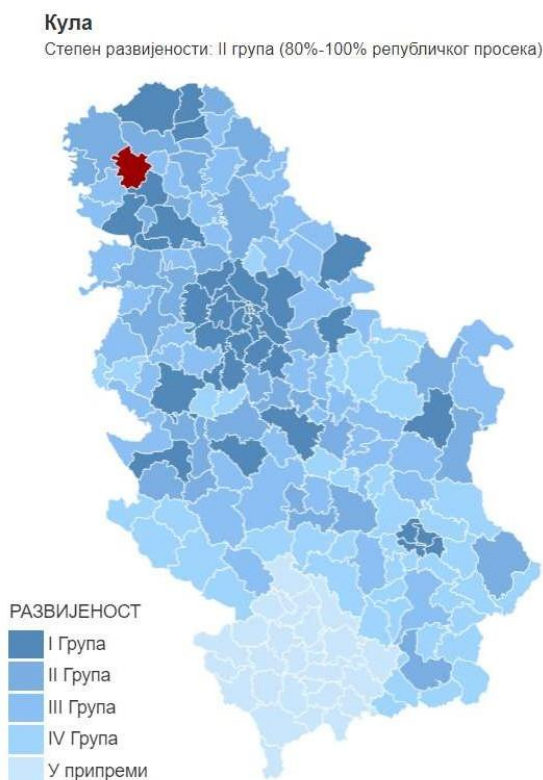
Законодавство ЕУ у управљању отпадом је свакако главна основа, како локалних тако и националних оквира који се у потпуности ослањају пре свега на следећа документа:

- Директива Савета 2008/98/ЕЦ о отпаду која замењује и допуњује Оквирну директиву 75/442/ЕЕЦ, 2006/12/ЕЦ успоставља систем за координисано управљање отпадом у ЕУ са циљем да се ограничи производња отпада,
- Директива Савета 99/31/ЕЦ о депонијама која има за циљ да се увођењем строгих техничких захтева редукују негативни ефекти одлагања отпада на животну средину, нарочито на земљиште, подземне и површинске воде, као и ефекти на здравље становништва,
- Одлука Савета о успостављању критеријума и процедура за прихватање отпада на депонији у складу са Директивом 99/31/ЕС.

Европске директиве, као и национални и локални законски акти наведени су у прилогу документа.

4. ПОДАЦИ О ОПШТИНИ КУЛА

Општина Кула се налази у северозападном делу Аутономне Покрајине Војводине, у Западнoбачкој области, а чини је седам насељених места: Кула, Крушчић, Липар, Нова Црвенка, Руски Крстур, Сивац и Црвенка. Подручје општине обухвата територију од око 481 km². Општину Кула одликује веома **повољан географски положај**, налази се на удаљености 53 km од Новог Сада и око 135 km од Београда, као значајних територијалних центара. Општина Кула припада **другој групи развијености**, чији је степен развијености у распону од 80% до 100% републичког просека развијености⁴.

Најраније званичне доступне податке о Кули срећемо у белешкама о поседу Ференца Вешелењија из 1652. године. По свему судећи, Кула или ближа околина су била насељена много векова пре првих нађених записа о постојању овог места. Велика пустошења у овим крајевима и измењена структура становништва су допринели да трагови ранијих насеља једноставно нестану. По народном предању, у време Турака, негде на територији данашње Куле, постојала је једна кула (мање утврђење), те се сматра да је насељено место, уједно и општина, по тој кули и добило назив. У наредним вековима ова територија је често мењала господаре да би се тек после Првог светског рата припојила матици Србији, у чијем је саставу је и данас.

4.1. Демографија

У општини Кула према последњим подацима из 2022. године живи **35.592 становника**, а њена просечна густина насељености је **74 становника на km²**, што територију сврстава у категорију руралног подручја (према

ОЕСД класификацији)⁶. Општина Кула је **мултинационална и мултикултурална средина**, коју карактерише неповољни демографски трендови и процеси. **Депопулација становништва, негативан природни прираштај, старење становништва, миграције** су само неке од негативних појава које деценијама погађају, не само општину Кула, већ и Републику Србију.

Када је у питању старосна структура становника, просечна старост у општини Кула износи **44,08 година** у 2019. години, и нижа је у односу на просечну старост Западнобачке области, док је у односу на просечну старост Републике Србија виша. Индекс старења, као процентуално учешће особа старих 60 више година према становништву млађем од 20 година, општина Кула бележи **високу вредност индекса старења од 152,7 индексних поена** (2019. година), што је повољнији податак у односу на Западнобачку област, док је неповољнији у односу на национални ниво. Општину Кула карактерише **негативна стопа природног прираштаја** која у 2019. години износи **-10,3 промила**. Овај податак је благо повољан када је у питању поређење са Западнобачком области.

Удео старијег становништва 65 и више година, као проценат укупног становништва, износи 21,2% у 2019. години. Радно способно становништво у 2019. години чини удео од 65,7%, док удео младих у укупном становништву посматраног подручја износи 16,9%. Удео старијег становништва у укупном становништву општине Кула се током анализираних година повећава (2017-2019.), док се удео младих у укупном становништву смањује из године у годину. Учесће радно способног становништва се такође смањује из године у годину, што представља **ограничавајући развојни фактор**.

Миграциони салдо на нивоу покрајине је позитиван и износи 519, на нивоу Западнобачке области је негативан и износи -400, док је на нивоу општине Кула такође **остварен негативан миграциони салдо** у 2019. години од -90, што је показатељ смањења броја становника на датој територији.

Наведени подаци указују на постојање демографских проблема, који имају изразито неповољан утицај на све сфере и аспекте друштвено-економског живота, и у великој мери представљају ограничавајући фактор развоја подручја Општине.

4.2. Саобраћајна инфраструктура и привредни развој

Општина Кула укупно има 91 км категорисаних путева са савременим коловозом: 18 км магистралних, 36 км регионалних и 37 км локалних, као и 12 км некатегорисаног пута која повезују насељена места.

Друмски саобраћај

Међународни аутопут Е-75 удаљен је 14 км, а општинском територијом пролази државни пут првог реда (М-3).

Удаљеност од градова:

- Београд (Србија): 135км
- Будимпешта (Мађарска): 256км
- Сарајево (Босна и Херцеговина): 312км

Удаљеност од најближих граничних прелаза:

- Богојево (ХР): 38км
- Хоргош (МАЂ): 66км
- Бачка Паланка (ХР): 45км

Железнички саобраћај

Међународна железничка пруга (Беч-Будимпешта-Београд) је на удаљености од 10 км. Кроз општину пролази

локална железничка пруга Сомбор–Сивац–Црвенка– Кула–Врбас (дужина пруге 58 км).

4.2.2. Водни саобраћај

Општину Кулу пресецају пловни путеви (основни канали „ДТД“: Врбас-Бездан, Бечеј-Богојево и Косанчич-Мали Стапар. Укупна дужина канала износи 52.070 метара.

Економска и привредна активност

На територији општине Кула у претходном периоду биле су заступљене индустријске гране као што су: металопрерађивачка индустрија, дрвна, текстилна, индустрија коже и прехранбена индустрија.

Најуспешнија предузећа са територије општине Кула јесу фабрика шећера Црвенка, фабрика бисквита Јаффа, Терминг Кула (производња топловодних котлова за ложење на чврсто гориво и биомасу, камина за централно грејање итд.), Сигма Хлороген (производња Хлороген постројења и аутоматских дозирањих система), Елцом медиа (предузеће за информатички инжењеринг), Плус Амбијента (производња грашевине столарије и прерада стакла), Еуроин (производња горњих делова обуће), Металопретмет (откуп и рециклажа секундарних сировина, прерада метала и трговина производима црне и обојене металургије), ДП Залив Црвенка (домаћи и међународни транспорт прометне робе).

Радна зона у Кули се налази на изузетној локацији између Куле и Врбаса, на магистралном путу М-3. У радној зони инвеститори могу градити на површини од 20 ха. Општина Кула је спремна да потенцијалним инвеститорима изађе у сусрет и да унутар радне зоне формира парцеле површине у зависности од потреба инвеститора. У оквиру радне зоне дозвољена је градња објеката у којима се могу обављати све привредне (производне) делатности, складиштити сировине и готови производи, обављати услужне делатности и слично. Предности изабране локације за изградњу индустријске зоне су у доступности саобраћајница (магистрални пут М-3 пролази поред планиране индустријске зоне, удаљеност од аутопута Е-75 износи 17 км, близина међународне железничке пруге (Будимпешта-Суботица-Врбас-Нови Сад-Београд-Ниш-Атина) удаљеност 12 км, постојање водног пута (Велики Бачки Канал) који ће после ревитализације постати плован.

На територији општине Кула 2021. године регистровано је 438 привредних друштава, од чега су 220 услужне делатности, 142 из сектора индустрије, 58 из сектора пољопривредне, а 18 јавни сектор.

Према подацима Републичког завода за статистику највећи број становника општине Кула запослен је код правних лица (72,37%), следе лица која самостално обављају делатности и запослени код њих (23,94%), док је најмање регистрованих индивидуалних пољопривредника који су посебна категорија (3,69%)

4.3. Запошљавање

Највећи број запослених ангажован је у прерађивачкој индустрији (26,21%), затим у области трговине на велико и мало и поправке моторних возила (16,65%), те у области образовања (9,47%) и пољопривреде (8,01%).

У структури запошљавања на територији општине Кула, према подацима Републичког завода за статистику, на годишњем нивоу од укупног броја запослених, жене учествују са 45,38%, а мушкарци са 54,62%.

Укупан број незапослених лица са територије општине Кула евидентиран у Националној служби за запошљавање у септембру 2023 износи 2181.

4.4. Пољопривреда

У вези са пољопривредним потенцијалом, од укупне површине земљишта, пољопривредна производња се обавља на 43.348 хектара, што значи да је 91,44% површине обрадиво. Просечна величина поседа износи 4,4 хектара, а у региону се налази око 2.200 регистрованих пољопривредних газдинстава.

5. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ У ОПШТИНИ

КУЛА

5.1. Институционални оквир

5.1.1. Организације у управљању отпадом

Скупштина општине Кула је основала четири јавно комунална предузећа на својој територији ради обављања комуналних делатности, односно делатности од општег интереса, које су од кључне важности за живот и рад грађана, као и за функционисање предузећа на територији општине Кула.

1. ЈКП „Комуналац“ Кула је основано од Радне организације „Комуналац“ Кула, Одлуком Скупштине општине Кула бр. 01-023-16/89 од 31.12.1989. године.

На територији Месних заједница Горњи и Доњи град, у градском насељу Кула, живи 19.739 становника у 6.824 домаћинства. У Месној заједници Липар, број становника износи 1.841, распоређених у 585 домаћинства. Укупно, у обе месне заједнице има 7.409 домаћинства, од којих је системом услуге управљања отпадом обухваћено 6.706 домаћинства.

Предузеће има интегрисане стандарде ISO 9001 и ISO 14001 и НССР потврђени од сертификационе куће BUREAU VERITAS Лондон и EXCELLENT сертификат за мала и средња предузећа за пословни морал и бонитет фирме који издаје Привредна комора Србије и међународни бонитет компанија Soface.

Скраћени назив јавног предузећа гласи ЈКП „КОМУНАЛАЦ“ Кула. Јавно предузеће регистровано је код Трговинског суда у Сомбору под бр. Fi 69/90 број рег. улошка 1-364, а Решењем ВД 44290/2005 од 04.07.2005. године преведено у Регистар привредних субјеката, који води Агенција за привредне регистре.

Табела 1. Организациона структура ЈКП „Комуналац“

НАДЗОРНИ ОДБОР ДИРЕКТОР			
СЕКТОР ЗА ОПШТЕ И ФИНАНСИЈСКЕ ПОСЛОВЕ	СЕКТОР ЗА ПРОИЗВОДНО-УСЛУЖНЕ ДЕЛАТНОСТИ		
	РЈ „Водовод“	РЈ „Чистоћа“	РЈ „Урбанистичко планирање и одржавање путева“
-правни послови -финансије -књиговодство -рекламације -благајна	-изовришта -водоводна мрежа -канализациона мрежа	-чишћење града -одржавање зеленила по Уговору о повереним пословима -одношење смећа и уређење депоније	– одржавање атарских путева – сузбијање амброзије – јавна расвета

-инкаснатска служба		-пијачне услуге -погребне услуге -сепарација ПЕТ амбалаже -послови зоохигијене -послови пошумљавања	– вертикална сигнализација – атмосферска канализација – пружање услуге грејања – зимска служба – одржавање дечијих игралишта и спортских терена
---------------------	--	---	---

У радном односу на неодређено време има 69 запослених према којој је најбројнија структура средњошколске стручне спреме (ССС) коју има 23 радника (односно 33,33%), 18 радника односно 26,10% од укупног броја радника су квалификовани радници (КВ), затим 12 радника су ниско-квалификовани радници, 9 радника висока стручна спрема (ВСС), 4 радника са вишом стручном спремом (ВШС), 2 радника са високо-квалификованом школом (ВКВ) и 1 полуквалификовани радник (ПК)

2. Јавно комунално предузеће "Радник", Маршала Тита 186, 25223 Сивац

Предузеће је основано 1975, а у данашњем облику послује од 2002. год. и финансира се из сопствених средстава наплатом испоручених количина воде крајњим потрошачима, наплатом услуга одржавања чистоће јавних и зелених површина, управљање отпадом, погребних услуга, уклањања угинулих животиња, наплатом услуга одржавања комуналних објеката (пијаце, капеле, гробља и депонија смећа). ЈКП „Радник“ Сивац односи отпад из Сивца и Малог Стапара на депонију у Сивцу.

Јавно комунално предузеће “Радник”, Сивац (у даљем тексту ЈКП “РАДНИК” Сивац, или Предузеће) се бави скупљањем, пречишћавањем и дистрибуцијом воде. Регистрована шифра претежне делатности је 3600 – скупљање, пречишћавање и дистрибуција воде. ЈКП “РАДНИК”, Сивац (матични број 08005052, порески идентификациони број 100263679) је организовано као јавно предузеће и уписано је у Регистар привредних субјеката код Агенције за привредне регистре по решењу од 18.12.2002. године. Седиште Предузећа је у Сивцу, у улици М. Тита 186. Органи Предузећа су директор и надзорни одбор. ЈКП “РАДНИК” Сивац, је према критеријумима за разврставање из Закона о рачуноводству, на основу редовног годишњег финансијског извештаја за 2021. годину, разврстано у микро правна лица.

Табела 2. Организациона структура ЈКП „Радник“

НАДЗОРНИ ОДБОР ДИРЕКТОР		
СЕКТОР ЗА ПРАВНЕ И ФИНАНСИЈСКЕ ПОСЛОВЕ	СЕКТОР ЗА ПРОИЗВОДНО-УСЛУЖНЕ ДЕЛАТНОСТИ	
	РЈ „Погребне услуге“	РЈ „Зеленило и чистоћа“

-правни послови -финансије -књиговодство -рекламације -благајна - послови инкасантска служба	-евидентира гробна места са планом парцела -врши евиденцију о умрлим лицима -организује рад радника -врши погребне услуге	-врши чишћење -одржавање зеленила по Уговору о повереним пословима -одношење смећа -одржавање депоније -пијачне услуге
---	--	--

Просечан број запослених у 2022. години је био 28 радника, док је у 2021. години тај број је био 19 радника на нивоу године.

3. Јавно комунално предузеће "Руском" Руски Крстур

Јавно комунално предузеће "Руском" Руски Крстур је основано Одлуком Скупштине општине Кула и почело је са радом 08. априла 2013. год, преуевши делатност од Месне заједнице Руски Крстур, а током 2014. године је преузело делатност од МЗ Крушчић и проширило деловање и на ову МЗ.

Претежна делатност предузећа је скупљање, пречишћавање и дистрибуција воде, шифра делатности 3600, вода, ПИБ: 108017010, Матични број: 20916575 и шифра делатности: 3600.

Јавно комунално предузеће је основано с циљем да трајно обавља комуналне делатности и задовољава потребе корисника услуга. То укључује производњу и испоруку комуналних производа, као и пружање комуналних услуга, које су од кључне важности за живот и рад грађана и других субјеката на територији општине Кула. Предузеће има за циљ развој и унапређење делатности од општег интереса, стицање добити и остваривање других законом прописаних интереса, у складу са оснивачким актом и Одлуком о обављању комуналних делатности, и то:

- скупљање, пречишћавање и дистрибуција воде
- Уклањање отпадних вода
- Управљање комуналним отпадом
- одржавање и уређење јавних зелених површина
- уређивање и одржавање зеленила:
- заштите и одржавање комуналних објеката
- одржавање чистоће на површинама јавне намене – јавна хигијена
- Управљање пијацама, управљање гробљима и вршење погребних услуга.

Просечан број запослених у 2022. години је био 15 радника на нивоу године.

4. Јавно комунално предузеће "Водовод" Црвенка

Јавно комунално предузеће "Водовод" Црвенка је основано је 2009. године на седници Скупштина општине Кула ради обављања комуналних делатности, односно делатности од општег интереса, као незаменљив услов живота и рада грађана и рада других предузећа на територији општине Кула, а у Црвенки – насеље са карактеристикама градског насеља и од почетка послује у две организационе целине:

1. Сектор за опште и финансијске послове,
2. Сектор за производно – услужне делатности.

Табела 3. Организациона структура ЈКП „Водовод“

НАДЗОРНИ ОДБОР ДИРЕКТОР		
СЕКТОР ЗА ОПШТЕ И ФИНАНСИЈСКЕ ПОСЛОВЕ	СЕКТОР ЗА ПРОИЗВОДНО-УСЛУЖНЕ ДЕЛАТНОСТИ	
	РЈ „Водовод и канализација“	РЈ „Чистоћа“
<ul style="list-style-type: none"> -правни послови -финансије -књиговодство -рекламације -благајна - послови инкасанта служба (водоинсталатер) -помоћни радници 	<ul style="list-style-type: none"> -инсталатери на водоводу и канализацији -радник на водоснабдевању -руководилац –бригадир организује рад радника 	<ul style="list-style-type: none"> -управљачи радних јединица (организатори) -возачи трактора -возачи специјалног комуналног возила -возачи комуналног возила -одржавање гробља -погребни радници

5.2. Врсте, количине и састав отпада на територији општине Кула

На територији општине Кула, по последњем попису становништва 2022. године, има 35.940 становника и укупно 13.896 домаћинстава са пребивалиштем на територији општине са просечним бројем чланова 2,51.

У току 2022. године број правних лица на територији општине Кула који генеришу отпад и којима комунална јавна предузећа сакупљају и одвозе отпад износио је 455 привредних друштава и 1.392 предузетника (Извор: последњи објављен податак АПР за 2023. годину) обухватајући сва активна микро, мала, средња предузећа и привредна друштва.

Сва јавно комунална предузећа сакупљају отпад сваког дана према плану и програму који се претходно усвоји кроз Програм пословања сваког Јавног комуналног предузећа на локалној седници Скупштине Кула у текућој години за наредну годину.

Већина отпада који се одлаже на ове четири депоније је без претходне обраде или селекције, јер се само мали део укупног прикупљеног отпада налази у наменским контејнерима за ПЕТ, лименке, картон и папир.

Поред регистроване 4 несанитарне депоније постоје 4 дивље депоније (у прилогу) око сеоских насеља, и у коридорима путева, у јаловиштима, на ливадским површинама на целој територији општине. Највећи део овог одложеног отпада је шут, грађевински отпад, метал, гума, док у мањим количинама садржи и ПЕТ амбалажу и картон/папир.

5.2.1. Становништво обухваћено системом за сакупљање отпада

Општина Кула има територију од 481км² распоређених у 5 насеља руралног карактера и 2 насеља градског карактера: Кула и Црвенка Према статистичким подацима из податак Пописа 2022, извор РЗС Србије (Цензус 2022)

Табела 4. Становништво расподела по насељима

	Број становника	Процент колективно становање, %	Број становништва колективно становање	Процент индивидуално становање, %	Број становништва индивидуално становање
Кула	35.940	13	4.672	87	29.468

	Број домаћинства (Census 2022)	Просечан број чланова (Census 2022)	Број домаћинства градска средина	Број домаћинства рурална средина
Територија општине Кула	15884	2.26	7799	5338
	Број домаћинства обухваћених услугом градска средина	Број привредних субјеката обухваћених услугом градска средина	Број домаћинства обухваћених услугом рурална средина	Број привредних субјеката обухваћених услугом рурална средина
ЈКП Кула	6.706	703		
ЈКП Црвенка			3.200	200
ЈКП Сивац			3.073	203
ЈКП Руски Крстур			2.202	125

Јавно комунална предузећа сакупљају отпад сваког дана по плану и програму, који подразумева јасан седмични интервал одношења отпадом на 4 несанитарна сметлишта.

План и програм сакупљања отпада је саставни део усвојеног годишњег програма пословања сваког јавно комуналног предузећа од стране Скупштине општине Кула.

Комунални отпад се депонује на четири несанитарна сметлишта која су у оквиру сваког јавно комуналног предузећа опредељена за одлагање отпада, у непосредној близини. Наведене локације нема довољне

капацитете за прихват отпада и биће затворена и санирана када се формира и успостави Регионални центар за управљање отпадом Ранчево.

5.2.2. Количине и морфолошки састав сакупљеног отпада – мерење и пројекција

Подаци о количини отпада коју су приказани у табели 5. представљају процене запослених у предузећима укупно четири јавна комунална предузећа, чија је делатност сакупљање и депоновање отпада из домаћинства и из пословних просторија и базирају се на искуственим подацима о броју тура и степену попуњености камиона аутосмећара, свако у свом насељу. Подаци који се односе на састав отпада такође представљају процену запослених у предузећу.

Морфолошки састав отпада, који представља укупну количину генерисаног отпада, приказан је у табелама бр. 6 и 7, а односи се на територију градског насеља Кула и руралног насеља Липар. Овај податак добијен је након спроведеног мерења за месец октобар 2023. године.

Табела 5. Подаци о количини отпада

Укупан број домаћинства обухваћених отпадом	број	15.181
Укупан број становника обухваћених отпадом на територији општине Кула	број	34.916 1. Кула 16.490 2. Црвенка 9.000 3. Сивац: 3.276 4. Руски Крстур 6.150
Годишња (2022.) количина депонованог отпада на телима несанитарних сметлишта: 1. Кула – Лапош 2. Црвенка – Вољујак 3. Сивац – Стара циглана 4. Руски Крстур	t(тона)	1. 12.000 – 41= 11.959 2. 3.000 3. 3.125-17= 3.108 4. 2.029 УКУПНО : 20.154 – 58 т издвојеног за рециклажу
Просечна дневна количина комуналног отпада на локацијама градског карактера (Кула и Црвенка) са умањењем генерисаног отпада од прив. субјеката	Кг/365 дана	1,24
Просечна дневна количина комуналног отпада на локацијама рурална средина (Сивац и Руски Крстур)	Кг/365 дана	1,18

Обзиром да укупне количине генерисаног отпада садрже и отпад од привредних субјеката на територији општине Кула којих укупно има 1.231 те се укупна количина, а према наплати генерисаног отпада пројектује са смањењем од око 20%.

У складу са анализама које су саставни део прилога јасно је да се у структури отпада који се генерише на телу депоније видно разликује отпад из урбане средине која обухвата Кулу, туристичке локалитете и из руралне средине. Ова разлика се нарочито примети у знатно већим количинама текстилног отпада, стакла, пластике и папира који је на тело главне депоније допремљен из урбане средине, у односу на отпад из руралне средине.

Морфолошки састав отпада је удео појединих врста отпада у карактеристичном узорку отпада. На морфолошки састав утиче:

- број становника,
- економска ситуација,
- годишње доба,
- клима и
- географски положај.

Морфолошки састав се може проценити и на основу расположивих података за градове са сличним бројем становника, климатским условима, врстом привредне делатности, сличним степеном стандарда становништва и искуствених података добијених од комуналне организације која прикупља и дистрибуира отпад.

Анализа фракција-морфолошки састав отпада и сезонска анализа фракција добијена је по надлежној законској регулативи која се примењивала за дату извештајну 2019. годину - Закон о управљању отпадом ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010, 14/2016 и 95/2018 - др. закон) и Правилник о методологији за прикупљање података о саставу и количинама комуналног отпада на територији јединице локалне самоуправе ("Сл. гласник РС", бр. 61/2010). Године 2020. је дошло до промене наведеног Правилника - Правилник о методологији за прикупљање података о саставу и количинама комуналног отпада на територији јединице локалне самоуправе ("Сл. гласник РС", бр. 14/2020-78) у циљу усаглашавања са постојећим нормативним актима.

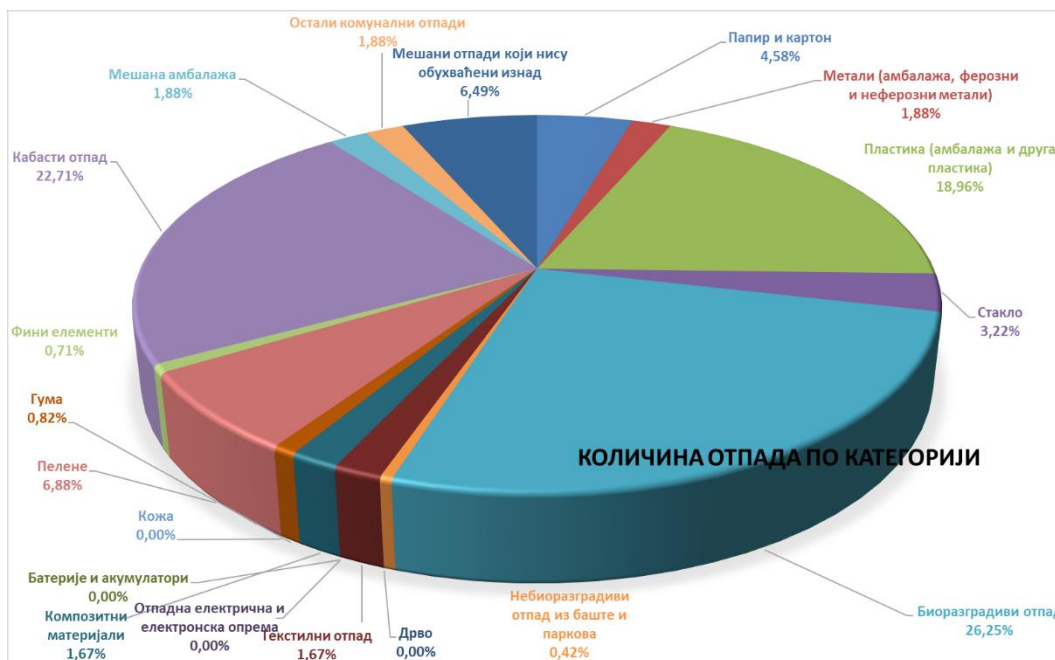
Општина Кула је у октобру месецу 2023. године у оквиру пројекта „Одрживе и инклузивне услуге на локалном нивоу“ спровела мерење врста и количина отпада са узорком из урбане средине и из руралне средине. У урбаној средини анализа мерења врсти и количина отпадом дала је следеће резултате:

Табела 6. Категорије отпада са узорком из урбане средине

Категорија отпада	[%]
Папир и картон	4,58
Метали (амбалажа, ферозни и неферозни метали)	1,88
Пластика (амбалажа и друга пластика)	18,96
Стакло	3,22
Биоразградиви отпад	26,25
Небиоразградиви отпад из баште и паркова	0,42
Дрво	0,00
Текстилни отпад	1,67
Батерије и акумулатори	0,00

Отпадна електрична и електронска опрема	0,00
Композитни материјали	1,67
Гума	0,82
Кожа	0,00
Пелене	6,88
Фини елементи	0,71
Кабастаи отпад	22,71
Мешана амбалажа	1,88
Остали комунални отпади	1,88
Мешани отпади који нису обухваћени изнад	6,49
Укупно	100

Слика 1. Морфологија отпада са узорком из урбане средине

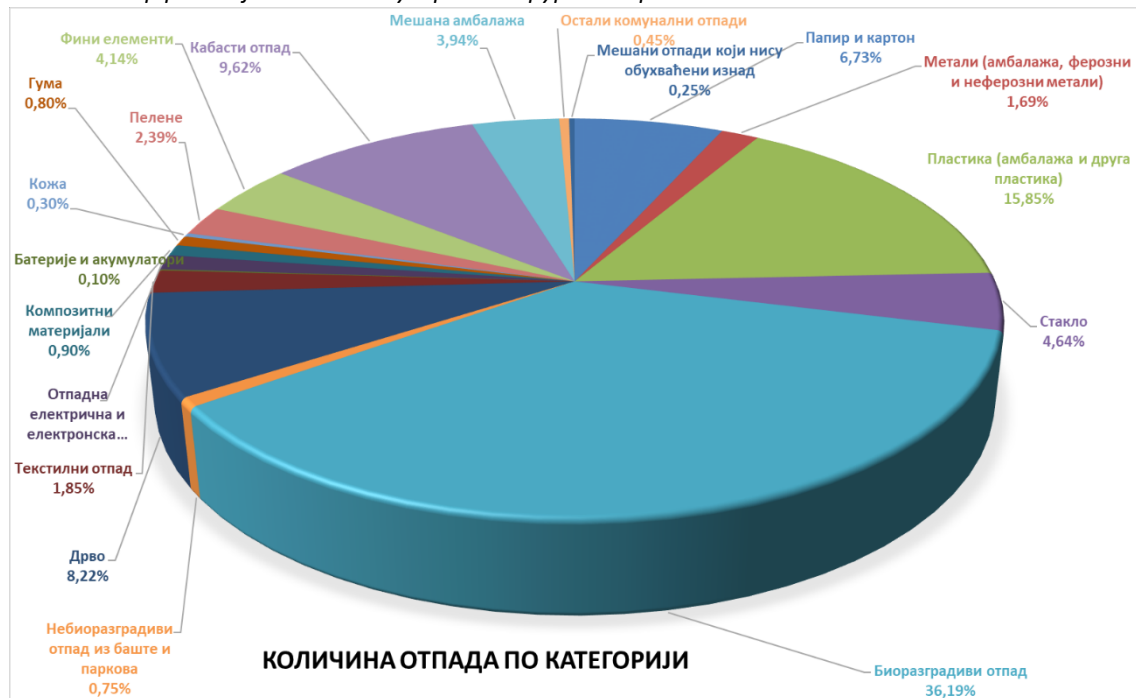
Анализа мерења у урбаном средини забележила је повећано присуство кабастог отпада, што је неуобичајено. Ово је последица тога што је на дан мерења спровођено редовно прикупљање кабастог отпада од ЈКП-а у урбаном зони. С обзиром на то да овај податак не представља реалан показатељ, неће бити узет као релевантан у резултатима мерења.

Табела 7. У руралној средини анализа мерења отпада је дала следеће податке :

Категорија отпада	Поткатегорија отпада	КОЛИЧИНА ОТПАДА ПО КАТЕГОРИЈИ (%)
		јесен
Папир и картон	Папир и картон	6,74
	Амбалажа од алуминијума	0,70

Метали (амбалажа, ферозни и неферозни метали)	Амбалажа од гвожђа и челика	0,70
	Други ферозни метали	0,30
	Други неферозни метали	0,00
Пластика (амбалажа и друга пластика)	ПЕТ амбалажа	9,48
	Друге врсте пластичне амбалаже	5,24
	Друге врсте пластике	1,15
Стакло	Амбалажно стакло	4,64
	Друге врсте стакла	0,00
Биоразградиви отпад	Биоразградиви отпад из кухиње и ресторана	27,10
	Биоразградиви отпад из баште и паркова	9,13
Небиоразградиви отпад из баште и паркова	Неразградиви отпад из баште и паркова	0,75
Дрво	Дрвена амбалажа	1,10
	Друге врсте дрвета	7,13
Текстилни отпад	Текстилна амбалажа	0,10
	Текстилни отпад	1,75
Батерије и акумулатори	Батерије	0,10
	Акумулатори	0,00
Отпадна електрична и електронска опрема	Отпадна електрична и електронска опрема	1,20
Композитни материјали	Композитна амбалажа	0,90
	Остали композитни материјали	0,00
Гума	Гума	0,80
Кожа	Кожа	0,30
Пелене	Пелене	2,40
Фини елементи	Фини елементи	4,14
Кабастни отпад	Кабастни отпад	9,63
Мешана амбалажа	Мешана амбалажа	3,94
Остали комунални отпади	Остали комунални отпади	0,45
Мешани отпади који нису обухваћени изнад	Мешани отпади који нису обухваћени изнад	0,25

Слика 2. Морфологија отпада са узорком из руралне средине

Биоразградиви отпад чини 36,23% укупног отпада у руралним срединама, док у урбаним срединама тај проценат износи 26,25%. С обзиром на висок проценат биоразградивог отпада, неопходно је усмерити пажњу на компостирање као решење за управљање овом врстом отпада. Ова активност је планирана у оквиру Акционог плана за наредних десет, односно три године, који је саставни део овог документа.

5.3. Опрема и механизација за сакупљање отпадом

За обављање делатности из свог делокруга, предузећа располажу са следећим средствима:

Опрема за прикупљање отпада:

Врсте	ЈКП "КОМУНАЛАЦ"	ЈКП "ВОДОВОД"	"ЈКП РАДНИК"	"ЈКП РУСКОМ"	Укупно
канте запремине 120л	6500	2000	2446	2564	14.010
контејнери запремине 1,1 м³	150	70	60	73	353
контејнер запремине 5 м³	30	50	-	-	80
контејнери за ПЕТ амбалажу	30	-	9	23	62

Опрема за транспорт отпада на телу депоније:

Врсте	ЈКП "КОМУНАЛАЦ"	ЈКП "ВОДОВОД"	"ЈКП РАДНИК"	"ЈКП РУСКОМ"
Двоосовинско возило за сакупљање отпадом – Камион смећар	1 (капацитета 16м3) ДАФ модел ЛФ (16м3)- 2020.годиште, МЕРЦЕДЕС 1832 (16м3) – 2004.годиште МЕРЦЕДЕС АХОРМ 1829 – 2007.годиште	1 марке МАН 2021.год (16м3) и 1 мерцедес (15м3) 20023.годиште	1 набављено 2021.године	1 (капацитета 6,5т) SEEDON ADKINSON – 2003. годиште
Аутоподизач	1	1 – марке мерцедес 2003. год		
Хидромак – за све врсте канти и контејнере 1,1м3			1	
Камион са приколицом за контејнере	1			
Булдожер на депонији	1			

Табела 8. Опрема и механизација за сакупљање отпада

Број становника обухваћених сакупљањем отпадом

34.916

Опрема за сакупљање отпада (контејнера)

Број јединица за сакупљање отпада

Контејнери до 1100л

353

Контејнери до 500 л

80

Канте до 120 л

14.010

Контејнери за ПЕТ амбалажу62

Механизација за сакупљање отпада

Број возила

Аутосмећари

4

Аутоподизачи

2

Камион са приколицом

1

Булдожер

1

Јавно комунална предузећа на територији општине Кула располажу оскудном механизацијом, што је важно истаћи, јер ће бити потребна већа улагања у опрему како би се адекватно спровела примарна селекција отпада. Тренутни број опреме за сакупљање и транспорт отпада у општини није довољан за ефикасно одлагање и сакупљање, као ни за спровођење процеса примарне селекције.

Према подацима и тренутним активностима јавно комуналних предузећа, на територији општине Кула се врши сакупљање секундарних сировина (ПЕТ, картон, папир, лименке, стакло...), која је на годишњем нивоу тренутно

у висини од око 60 тона. Ове секундарне сировине се не издвајају на телима несанитарних сметлишта нити са дивљих локалних депонија, већ су места издвајања секундарних сировина распоређена на улицама у насељеним местима.

5.4. Цене и покриће трошкова

Општина Кула као оснивач, директно је надлежна и одговорна за функционисање и пословање сва четири јавна комунална предузећа. Поред управљачке функције која се врши преко надзорних одбора које општина именује, контрола пословања се врши и преко надлежног одељења за комуналне послове Општинске управе Кула кроз праћења, усвајања или давања сагласности на сва статусна акта, програме, извештаје о пословању, располагање са имовином, расподелу добити, итд. За спровођење планираних активности одговорни су директори предузећа чији избор такође подразумева прибављање сагласности највишег органа одлучивања – Скупштине општине.

У сегменту цена комуналних услуга, на предлог директора одлуке о евентуалним корекцијама или повећањима доносе надзорни одбори комуналних предузећа, с тим да тако усвојен ценовник не може да се примењује без сагласности Скупштине општине или органа на које је Скупштина пренела своје овлашћење. Посматрано на нивоу сва четири предузећа, може се констатовати да је њихово пословање релативно стабилно. Приходи и расходи су уравнотежени, али ни једно од четири предузећа без интервенција из буџета у виду капиталних субвенција није у стању да остварује чак ни скромну добит из које би се финансирале неопходне инвестиције.

Укупне годишње пословне приходе посматрана 4 јавна комунална предузећа остварују на нивоу од око 380 милиона динара или приближно од око 3,2 милиона евра.

Како показује наредна табела, највећи део (98,5%) прихода предузеће остварује од пословних прихода, односно продајом услуга у оквиру комуналних делатности које су му поверене од стране Општине, док само један мањи део прихода (1,5%) остварује од финансијских и осталих врста прихода.

Према важећем ценовнику а у складу са Одлуком о промени цена комуналних услуга усвојеној на седници 28. фебруара 2023. године, цене основних комуналних услуга у Кули достигле су следећи ниво:

Табела 9. Постојеће цене основних комуналних услуга у општини Кула

Комунална услуга	Јединица мере	Тарифа за домаћинства без ПДВа	Тарифа за правна лица без ПДВа
Цена изношења смећа	m ²	7,46 динара/m ²	17,54 динара/m ²

Као оптимална јединица за извршену комуналну услугу дефинисана Одлуком о комуналном уређењу за обрачун пружене услуге, је површина објеката. Примена овог критеријума као основа за фактурисање у сеоским месним заједницама захтева веома опрезан приступ у утврђивању површина обзиром да један број стамбених објеката уопште није или је ретко у употреби. Анализом података као и на основу искуства из других градова и општина као најоптималнији критеријум намеће се да основ за фактурисање услуге изношења смећа у сеоским насељима врши по домаћинству уз поштовање специфичности сеоских домаћинстава у смислу броја чланова домаћинства.

Сагледавањем тренутно важећих цена у односу на трошкове може се закључити да су текући-оперативни трошкови изношења смећа у потпуности покривени. Оно што недостаје је акумулациони-развојни део који би обезбедио инвестициону компоненту пословања и минималну профитабилност предузећа. Имајући у виду

висину неопходних инвестиционих улагања ради достизања утврђених стандарда у вршењу услуге изношења смећа, као и чињеницу да би укључивање инвестиционе компоненте у цену услуге угрозило начело приступачности комуналних услуга, неопходно је техничко-технолошко опремање предузећа обезбедити из средстава локалне самоуправе.

Као посебна ставка у методологији обрачуна цене изношења комуналног отпада у будућности мора бити узет у обзир трошак транспорта и одлагања отпада на регионалну депонију Ранчево.

5.5. Одлагање комуналног отпада

5.5.1. Дивље депоније на територији општине Кула

На територији општине Кула имају регистроване четири дивље депоније и то:

1. Липар – површине 1,5 ха
2. Сивац –Стари кипер – површине 1,5ха
3. Нова Црвенка
4. Црвенка – 1ха

5.5.2. Несанитарна сметлишта на територији општине Кула

На територији општине Кула су регистрована и четири несанитарна сметлишта:

1. Кула – Лапош (озакоњена депонија комуналног отпада)
2. Црвенка Волујак
3. Сивац – Стара Циглана
4. Руски Крстур

Табела 10. Несанитарна сметлишта

Место	Статус	Број и површина перцеле	Површина коју заузима отпад	Власник парцеле
Кула-Лапош	Активна од 1990/несанитарна	к.п. број 9420 к.о. Кула P=94.947m ²	P=68.764m ²	Општина Кула
Црвенка-Волујак	Активна од 1976/несанитарна	к.п. број 7453 и 7354 к.о. Црвенка P=33.863m ²	P= 26.509 m ²	Општина Кула и Република Србија-корисник Министарство пољопривреде
Сивац-Стара циглана	Активна од 1991/несанитарна	к.п. број 8920 к.о.Сивац	P=14.132 m ²	Република Србија-корисник

		P=25.566m ²		Министарство пољопривреде
Руски Крстур	Активна од 1987/несанитарна	к.п. број 3285 к.о Руски Крстур P=123.822 m ²	P=24.489 m ²	Општина Кула

5.5.3. Регионални центар за управљање отпадом РАНЧЕВО

Правилником о критеријумима, за одређивање локације и уређење депонија отпадних материја ("Службени гласник Републике Србије", број 54/92), прописани су критеријуми за одређивање локација и уређења депонија отпадних материја.

Депонија према овом правилнику, јесте санитарно-технички уређен простор на коме се одлаже чврст отпад који као отпадни материјал настаје на јавним површинама, у домаћинствима, у процесу производње, односно рада, у промету или употреби, а који нема својства опасних материја и не може се прерађивати, односно рационално користити као индустријска сировина или енергетско гориво.

Избор локације за депоније се врши у складу са чл. 3, 4, 5, 6 и 11 Правилника. Коначно опредељење за избор локације регионалне депоније, трансфер станица и региона уопште, као и тежиште одговорности у том смислу је на јединицама локалне самоуправе.

Позивајући се на Национални програм управљања отпадом, на једној од својих редовних седница током 2006. године, председници општина Сомбор, Апатин, Кула, Оџаци и Бач, потписали су Споразум о формирању региона за управљање комуналним отпадом. Споразум је даље потврђен на седницама скупштина свих општина потписница, чиме је званично ступио на снагу.

На основу тачке 3. Споразума о формирању региона за управљање комуналним отпадом:

"Имајући у виду услове за лоцирање регионалних депонија утврђених Студијом просторних размештаја регионалних депонија и трансфер станица на подручју АП Војводине, општине потписнице Споразума за регионалну депонију комуналног отпада одређују постојећу депонију општине Сомбор која се налази на локацији Ранчево", обрађивач је прихватио поменути локацију као подлогу за даљу разраду плана.

Предности Ранчева као локације за регионалну депонију је што је предвиђена генералним урбанистичким планом Сомбора, као локација за нову санитарну депонију. Предност је такође постојећа инфраструктура на локацији и изостанак посебних заштићених урбаних и природних вредности у непосредној близини будуће регионалне депоније, у том смислу, уз одговарајуће мере заштите неће доћи до загађивања животне средине.

Слика 3. Регион управљања отпадом за град Сомбор и општине Апатин, Кула, Оџаци и Бач

5.6. Рециклажа отпада

Тренутно на територији општине Кула само за ПЕТ амбалажу се врши процес организованог сакупљања и рециклаже и то само у два ЈКП односно само ЈКП Комуналац и ЈКП Радник, док се за картон и папир процес сепарације и рециклаже не врши ни у једном комуналном предузећу.

Опредељење општине Кула у избору локације трансфер станице (садашња несанитарна депонија) потребно је преиспитати. Ова локација је на граници територије према општини Врбас, док су две највеће месне заједнице Црвена и Сивац на регионалном путу према Сомбору. Уколико би на снази остало овакво решење сакупљени отпад из наведених МЗ би се непотребно транспортовао на општинску трансфер станицу, а онда поново истим путем враћао у правцу Сомбора, што значајно увећава трошкове.

Тренутно ЈКП „Комуналац“ Кула сакупља отпад из градског насеља Кула и МЗ Липар и недељно се сакупи 147,2 тоне, док се у остала 3 ЈКП („Водовод“ Црвенка, „Радник“ Сивац и „Руском“ Руски Крстур) сакупи 139,96 тона. Дакле половина отпада би се непотребно транспортовала комуналним возилима локалних предузећа на трансфер станицу, да би се након претовара истим путем враћала у правцу Сомбора.

Трансфер станица би била удаљена 2 км од града према Врбасу. Територија будуће трансфер станице припада општини, одређена је генералним урбанистичким планом на К.П. 9521 к.о. Кула.

Удаљеност будуће трансфер станице од првих кућа насеља је око 2км, од извора водоснабдевања је више од 5 км, од здравствених објеката и болнице око 3.2 км. На око 2.5 км, од трансфер станице налази се канал ДТД.

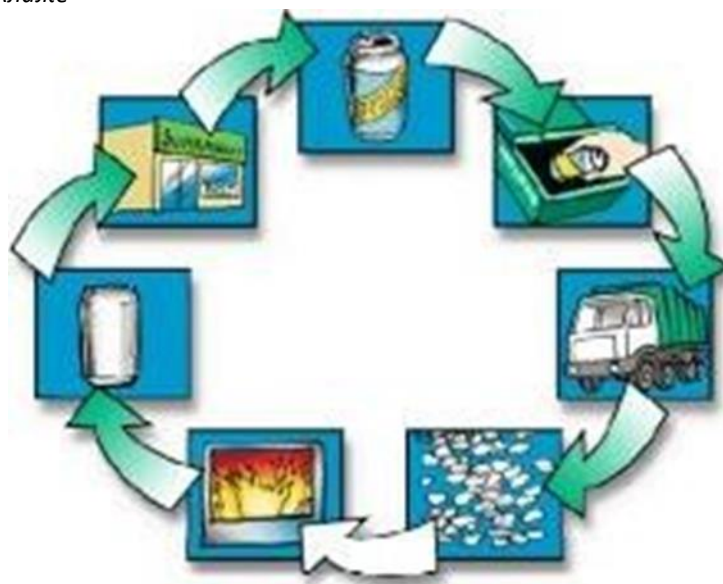
Земљиште које је опредељено за будућу трансфер станицу је у својини општине Кула, налази се са леве стране Пионирске улице, удаљена од најближег насељеног места 2.5 км. У близини поменуте локације нема споменика културе, заштићених природних добара. На ширем локалитету трансфер станице присутне су пољопривредне парцеле Постоји могућност прикључивања трансфер станице на електроенергетску и водоводну мрежу, док канализација није доведена у близину локације.

Тренутно за потребе рециклаже распоређено је преко 62 специјалних контејнера на територији општине Кула, у Кули углавном око стамбених зграда, у руралној средини на главним раскрсницама.

Под рециклажом комуналног отпада се подразумева искоришћење корисних компоненти из комуналног отпада и то издвајање:

- метала, папира, стакла, пластичних материјала
- органског дела отпада
- отпада из административног дела (продавнице, административне зграде)

Слика 4. процес рециклаже

Одређене врсте отпада, попут ПЕТ боца, пластичних кеса или лименки се јако дуго разлажу и овакав отпад је велики загађивач планете, а рециклажа је метод којим ово загађење можемо ублажити.

Термин рециклажа означава претварање отпадног материјала у нови производ и његово поновно коришћење које доприноси смањењу загађења животне средине, уштеди енергије и природних ресурса. Рециклажа подразумева процес сакупљања отпада који је могуће рециклирати (пластика, алуминијум, стакло, папир, метал итд), затим сепарацију рециклабилног од осталих врста отпада и сортирање у подгрупе.

Поред овога заступљено је издвајање одбачених рециклабилних материјала на самом месту настајања од стране индивидуалних сакупљача (сакупљачи директно "узимају" из канти или контејнера за отпад) или на месту одлагања (депонија-сметлишта).

На територији општине Кула постоји организовано прикупљање рециклабилног ПЕТ-а у насељима Кула, Сивац и Руски Крстур. Жичани контејнери постављени су у центрима насеља и становницима ван центра деле се пластични џакови за ПЕТ амбалажу чије се сакупљање врши по утврђеном распореду - двонедељно, док се жичани контејнери у центру наведених насеља празне по потреби. Сепарација ПЕТ-а се врши на месту настанка, тако да се отпад не довози на депонију, већ се пресује, пакује и транспортује до овлашћеног рециклера. Тиме се знатно смањује заузетост депонијског простора.

У 2022. години прикупљено је, балирано и испоручено је око 60 тона рециклажног отпада.

Из Дома здравља Кула, медицински отпад се предаје овлашћеном оператеру, у складу са законском регулативом.

5.7. Посебни токови отпада

Одрживи систем управљања отпадом подразумева заступљеност свих опција третмана отпада.

Компостирање

Компостирање дефинише се као брзо, али делимично, разлагање влажне, чврсте органске материје, првенствено отпада од хране, помоћу аеробних микроорганизама и под контролисаним условима. Као производ

добија се користан материјал, сличан хумусу, који нема непријатан мирис и који се може користити као средство за кондиционирање земљишта или као ђубриво.

Слика 5. процес компостирања

С обзиром на препоруке дефинисане Националним Програмом за управљање отпадом, као и на Директиву о депонијама ЕУ и забрану одлагања биодјеградабилног отпада на депоније, компостирање је добило на значају као алтернативна опција третмана биодјеградабилног отпада.

Истовремено, анализа мерења врста и количина отпада показала је велико присуство, око $\frac{1}{4}$ укупних количина на дневном нивоу је био отпад што резултира неопходности посвећености примене третмана компостирања.

На целокупној територији општине Кула није заступљено компостирање као начин третмана отпада, и поред могућности за његово увођење.

Инсинерација отпада

У складу са Акционим планом реализације Националног Програма управљања отпадом Републике Србије 2022 – 2024 је у оквиру мере 2.2. Изградња капацитета за складиштење, третман и одлагање опасног отпада до 2030. године планирано је 5 изграђених регионалних централних складишта за опасан отпад, 2 изграђена постројења за физичко-хемијски третман опасног отпада, 1 изграђено постројење за инсинерацију опасног отпада комбинованих са капацитетима за припрему горива из токова органског опасног отпада, 3 постројења која врше коинсинерацију опасног отпада, 1 постројење за солидификацију муљева неорганског опасног отпада и 1 депонија за неоргански опасан индустријски отпад.

Посебна економска анализа показује оправданост транспорта комуналног отпада од Куле до постројења за инсинерацију у Винчи, јер је удаљеност око 150 км.

Посебни токови отпада

На територији општине Кула нису заступљени други видови третмана отпада као што су пиролиза, гасификација, плазма технологија, солидификација, неутрализација.

Кретање отпада од места настанка до места коначног збрињавања, тј. поступак сакупљања, транспорта, искоришћења, третмана и коначног одлагања назива се током отпада. Токови отпада зависе од својстава отпада, места настанка, обавеза и одговорности, оних који су га дужни збринети. Тако се отпад према својствима разврстава на инертни отпад, неопасан и опасан, а према месту настанка на комуналан и на индустријски отпад. Посебни токови отпада, у општинама Региона, као и у целој Србији, углавном завршавају на депонијама и дивљим сметлиштима.

У посебне токове отпада спадају: електрични и електронски отпад, батерије и акумулатори, амбалажа и амбалажни отпад, медицински и фармацеутски отпад, конфискат-кланични отпад, отпадна уља, отпадне гуме, флуо цеви које садрже живу, уља, азбест, ПЦБ и ПЦТ отпад, отпадна возила, отпад из рударства.

Поред смањења количине биоразградивог отпада који се одлаже на депоније, морају се испунити и посебни циљеви за рециклажу и поновно искоришћење посебних токова отпада. То се односи на:

циљеве рециклаже и поновног искоришћења амбалажног отпада;

циљеве сакупљања, рециклаже и поновног искоришћења отпада од електричне и електронске опреме;

циљеве сакупљања и рециклаже батерија и акумулатора;

циљеве рециклаже и поновног искоришћења отпадних возила;

циљеве рециклаже грађевинског отпада (без земље од ископа)

Специфични циљ Програма управљања отпадом у Републици Србији који се односи на посебне токове отпада укључује посебна циљ: Повећана стопа сакупљања, поновне употребе и рециклаже посебних токова отпада и ефикасније коришћење ресурса

За остварење овог посебног циља потребно је остварити следеће:

повећање покривености система одвојеног сакупљања амбалажног отпада на 100% до 2028. године;

рециклирање масеног удела целокупног амбалажног отпада од 65% до 2025. и 70% до 2030. године

50% тежине за пластику до 2025. и 55% до 2030

25% тежине за дрво до 2025. и 30% до 2030

70% тежине за црне метале до 2025. и 80% до 2030

50% тежине за алуминијум до 2025. и 60% до 2030

70% тежине за стакло до 2025. и 75 % до 2030

75% тежине за папир и картон до 2025. и 85% до 2030;

повећање стопе сакупљања отпадних преносивих батерија и акумулатора на укупних 25% по маси до 2031. године;

повећање стопе сакупљања отпада од електричне и електронске опреме из домаћинства на 45% до 2031. године;

повећање стопе припреме за поновну употребу, рециклирање и друге врсте поновног искоришћења материјала, укључујући и разастирање отпада као замене за друге материјале неопасним отпадом од грађења и рушења, искључујући природни материјал дефинисан у категорији 17 05 04 на листи отпада на 40% до 2029. године.

Посебан циљ Програма управљања отпадом у Републици Србији представља повећана стопа сакупљања, поновне употребе и рециклаже посебних токова отпада и ефикасније коришћење ресурса. Спровођење овог циља базирано је на одредбама из Оквирне ЕУ директиве о отпаду 2008/98/ЕЦ допуњене Директивом (ЕУ) 2018/851, Директиве ЕУ о амбалажи и амбалажном отпаду 94/62/ЕЦ допуњене Директивом (ЕУ) 2018/852 и осталих Директива ЕУ које се односе на посебне токове отпада, а нарочито на: употребљене батерије и

акумулаторе, отпадна уља, отпадна возила, отпад од електричне и електронске опреме, ПОПс отпад (који садржи дуготрајне органске загађујуће материје) и ПЦБ отпад (који садржи полихлороване бифениле), медицински отпад, азбест из отпада од грађења и рушења, амбалажни отпад.

То укључује следеће мере:

- Успостављање колективних оператера за посебне токове отпада (отпад од електричне и електронске опреме, истрошене батерије и акумулаторе и отпадна возила и др.) по принципу продужене одговорности произвођача на целокупан животни циклус производа.
- Унапређење мреже сакупљања посебних токова отпада
- Изградња капацитета за третман и одлагање посебних токова отпада

Амбалажни отпад као опасан отпад

То је амбалажа од пестицида и хербицида у пољопривреди. Највећи генератор ове врсте амбалажног отпада су пољопривредне фирме и комбинати на територији општине Кула. Амбалажа ове врсте раздваја се од осталог отпада и чува на месту намењеном овој врсти отпада.

Пољопривредне апотеке где се купују хербициди, пестициди и остале опасне хемијске супстанце, имају законску обавезу да узимају назад овакав амбалажни отпад и враћају произвођачу или увознику хербицида и пестицида, а такође је и потрошач дужан да трговцу врати повратну амбалажу и настао амбалажни отпад.

Крајњи корисник је дужан да комунални амбалажни отпад разврстава или одвојено складишти тако да не буде измешан са другим отпадом, како би могао да буде прослеђен или враћен, сакупљен, поново искоришћен, прерађен или одложен у складу са законом којим се уређује управљање отпадом.

Коришћени акумулатори и батерије

Истрошене батерије и акумулатори се класификују као опасан отпад. Истрошене батерије које се користе за напајање у кућним производима, играчкама, мобилним телефонима у себи имају одређене канцерогене или токсичне елементе типа кадмијума, које након реаговања са водом или окружењем могу изазвати повећање степена ризика за добијање канцера код људи. Батерије се не смеју одлагати на депонијама и за њих постоји посебан третман. Потребна је брза израда регулативе на националном нивоу која ће поспешити одвојено скупљање батерија на јавним местима и на нивоу домаћинства као и свих привредних субјеката и престанак њиховог одлагања на депонијама. Акумулатори који се користе у возилима имају киселине које негативно утичу на животну средину и здравље људи. Акумулатори се могу рециклирати и постоје компаније у Србији које се тиме баве. Власник истрошених батерија и акумулатора, осим домаћинства, дужан је да води евиденцију истрошених батерија и акумулатора и да их преда ради третмана или одлагања само лицу које за то има дозволу. Једна од мера унапређења система управљања отпадним батеријама и акумулаторима је подстицање предаје оператеру или продајним местима уз одређену надокнаду доносиоцу и сл.

Успостављање адекватне мреже за сакупљање преносивих истрошених батерија и акумулатора

Отпадна уља

Многа предузећа, пољопривредна газдинства, аутосервиси, механичке радионице користе велики број врста минералних или синтетичких уља или мазива (хидрауличка уља, моторна уља, турбинска уља) у различите сврхе, па се као последица ствара велика количина отпадног уља, које је опасан отпад и о чијој насталој количини треба водити прецизну евиденцију и обавештавати надлежне органе. Досадашња пракса је да се отпадна уља привремено складиште на локацији индустријског постројења, с обзиром да законом није регулисано, док се одређене количине уступају другим предузећима за подмазивање или у неке друге сврхе.

У Фабрици шећера у Црвенки се прерађена отпадна уља сакупљају и већи део се користи за подмазивање клизних површина на машинама. Остатак се чува на посебном месту за те намене, које је ограђено и означено. Моторна уља у радионицама се сакупљају и на посебним местима чувају у металним бурадима.

Фабрика кекса "Јафа" из Црвенке је генератор јестивог уља и масноћа из процеса производње кекса. Количина ове врсте уља и масноћа која се произведе на седмичном нивоу је 1500 kg. Масноћа се лагерије у металну бурад у простор намењен овој врсти отпада. По изјави одговорног лица ова врста отпада се до сада уступала грађанима који су били заинтересовани. Од стране покрајинског инспектора за заштиту животне средине надлежни у фабрици су упозорени да морају поштовати Закон о управљању отпадом који прописује начин поступања са отпадом и праћење токова отпада.

Постоји тренд пораста организованог скупљања и преузимања отпадних јестивих уља а она се најчешће користе за добијање био-дизела.

Табела 11. Категоризација отпада

naziv otpada	vrsta otpada	indeksni broj	karakter otpada	R ili D	naziv operatera	količine predate u 2023 (t)	količine generisane u 2023
mulj biodisk primarni taložnik	industrijski	19 08 12	neopasan	R3	eko-sanit	253,64	253,64
neuslovni otpadni krem	industrijski	02 06 01	neopasan	R3	eso tron	155,7	159,3
otpadna voda iz separatora ulja	industrijski	19 08 09	neopasan	R3	eko-sanit	87,42	87,42
otpadna drvena ambalaža (palete)	industrijski	15 01 03	neopasan	R13	dren eko	132,063	134,2
otpadno mašinsko ulje	industrijski	13 02 05*	opasan	R13	AVISTA OIL VRČIN	0,36	0,52
otpadno gvožđe i čelik	industrijski	17 04 05	neopasan	R13	ksr	28,358	28,3
neuslovna roll off mast	industrijski	02 06 99	neopasan	R3	eso tron	61,82	63,4
otpadna plastika	industrijski	15 01 02	neopasan	R13	ksr	2,34	2,52
otpadni papir i karton	industrijski	15 01 01	neopasan	R13	ksr	135,09	139,8
otpadne sirovine	industrijski	16 03 06	neopasan	R3	eso tron	6,68	6,68
otpadni mulj iz biodiska	industrijski	02 06 03	neopasan	R3	eko-sanit	199,18	199,18
elektronski otpad	industrijski	20 01 35*	opasan	R13	E -reciklaža Niš	0,863	1,43
naziv otpadne ambalaže	vrsta otpada	indeksni broj	karakter otpada		naziv operatera	količine predate u 2023(t)	
otpadna alu folija	ambalažni	15 01 04	neopasan		ekostar pak	50,662	
otpadna folija PP/PE	ambalažni	15 01 02	neopasan		ekostar pak	396,998	
otpadni karton i papir	ambalažni	15 01 01	neopasan		ekostar pak	2147,55	

Такође се у производном процесу користе и различите врсте уља и мазива: компресора, хидраулична, изолаторска и друга машинска уља.

За опасни отпад до сада није вршено испитивање - карактеризација. Према члану 48. Закона о управљању отпадом отпадна уља, у смислу овог закона, јесу сва минерална или синтетичка уља или мазива, која су неупотребљива за сврху за коју су првобитно била намењена, као што су хидраулична уља, моторна, турбинска уља или друга мазива, бродска уља, уља или течности за изолацију или пренос топлоте, остала минерална или синтетичка уља, као и уљни остаци из резервоара, мешавине уље-вода и емулзије.

Забрањено је:

испуштање или просипање отпадних уља у или на земљиште, површинске и подземне воде и у канализацију;

одлагање отпадних уља и неконтролисано испуштање остатака од прераде отпадних уља;

мешање отпадних уља током сакупљања и складиштења са ПЦБ и коришћеним ПЦБ или халогеним материјама и са материјама које нису отпадна уља, или мешање са опасним отпадом;

свака врста прераде отпадних уља која загађује ваздух у концентрацијама изнад прописаних граничних вредности.

Произвођач отпадног уља, у зависности од количине отпадног уља коју годишње произведе, дужан је да обезбеди пријемно место до предаје ради третмана лицу које за то има дозволу. Власници отпадних уља који нису произвођачи отпадног уља дужни су да отпадно уље предају лицу које врши сакупљање и третман. Лице које врши сакупљање, складиштење и третман отпадних уља мора да има дозволу, да води и чува евиденцију о

отпадним уљима и о количини која је сакупљена, ускладиштена или третирана, као и о коначном одлагању остатака после третмана и податке о томе доставља Агенцији за заштиту животне средине.

Отпадно јестиво уље које настаје обављањем угоститељске и туристичке делатности, у индустрији, трговини и другим сличним делатностима у којима се припрема више од 50 obroka дневно сакупља се ради прераде и добијања биогорива. Власници отпадних јестивих уља дужни су да отпадно јестиво уље које настаје припремом хране сакупљају одвојено од другог отпада и предају лицу које има дозволу за сакупљање, односно третман отпадних уља. Отпадним уљима се поступа у складу са Правилником о условима, начину и поступку управљања отпадним уљима („Службени гласник РС“, број 71 од 4.октобра 2010. године)

Отпадне гуме

Отпадне гуме представљају значајан еколошки проблем, пре свега због чињенице да разградња једне гуме у природи траје чак 150 година, с обзиром да је одлагање гума забрањено на санитарним депонијама, неопходно је развити програм њиховог искоришћења или уништавања. Отпадна гума је веома квалитетна секундарна сировина која још увек у Србији нема одговарајући третман. Стога се оне одлажу на најширем простору, од малих привремених складишта до бацања у потоке, шуме по њивама итд.

Као отпад, старе гуме имају карактеристике опасног отпада због могућности запаљења, када емитују велике количине штетних материја у атмосферу (чађ, угљен-моноксид, сумпор-диоксид).

Такође, представљају легла инсеката и глодара, те и на тај начин штете здрављу људи и животної средини. Иначе издробљена гума се може користити као пунилац бетона за различите намене.

Уништавање гума би подразумевало коинсинерацију у цементарама, уз обавезну контролу загађења ваздуха и претходно прибављену дозволу надлежног органа.

Данас се отпадна гума углавном и користи за коинсинерацију. Цементара Лафарге из Беочина је веома активна и део отпадне гуме из региона иде у цементару, која већ неколико година уназад отпадне гуме користи у процесу коинсинерације, као допуна основним енергентима.

Према члану 49. Закона о управљању отпадом отпадне гуме, у смислу овог закона, јесу гуме од моторних возила (аутомобила, аутобуса, камиона, мотоцикала и др.), пољопривредних и грађевинских машина, приколица, вучених машина и сл. након завршетка животног циклуса. Лице које врши сакупљање, транспорт, третман или одлагање отпадних гума мора да има дозволу, да води и чува евиденцију о количинама сакупљених и третираних отпадних гума и податке о томе доставља Агенцији за заштиту животне средине. Министар за заштиту животне средине и просторног планирања ближе прописује начин и поступак управљања отпадним гумама.

Отпадна возила

У досадашњој пракси стара возила су сакупљана и продавана као “старо гвожђе”, од чега су продавани само стари делови, а остали су одбацивани и одношени на депонију. Велики број аутомобилских шкољки завршио је на дивљим депонијама у шумама, потоцима и сл. Стога је потребно успоставити систем за сакупљање и продају ових возила ради рециклаже, тј. ради раздвајања на делове који се могу рециклирати (пластика, метал, гуме, текстил, уља). У Србији се појавило неколико фирми последњих година које се овим баве специјализовано (Scholz, Железник, Махи со из Алексинца, Уисрон из Ниша, итд.). Поступање са неупотребљивим возилима би подразумевало демонтажу на делове, где би се могао издвојити део рециклабилних материјала. Решавањем овог проблема који је акутан у Региону, пружала би се могућност за издвајањем веће количине искористивих компоненти отпада, а посебно метала и пластике. Ова делатност пружила би додатну могућност за запошљавање.

Према члану 55. Закона о управљању отпадом отпадна, односно неупотребљива возила јесу моторна возила или делови возила која су отпад и која власник жели да одложи или је њихов власник непознат. Произвођач или увозник дужан је да пружи информације о расклапању, односно одговарајућем третману неупотребљивог возила. Власник отпадног возила је правно или физичко лице коме ово возило припада, а настало је његовом активношћу.

Власник отпадног возила (ако је познат) дужан је да обезбеди предају возила лицу које има дозволу за сакупљање или третман. Ако је власник отпадног возила непознат, јединица локалне самоуправе дужна је да обезбеди сакупљање и предају возила лицу које има дозволу за третман. Јединица локалне самоуправе уређује поступак сакупљања и предаје возила и има право на наплату трошкова ако се накнадно утврди власник отпадног возила.

Лице које врши третман отпадних возила дужно је да:

- води евиденцију о свим фазама третмана и податке доставља Агенцији за заштиту животне средине;
- обезбеди издвајање опасних материјала и компоненти из отпадног возила ради даљег третмана пре одлагања;
- обезбеди третман отпадних возила и одлагање делова који се не могу прерадити;
- власнику или лицу које сакупља отпадна возила изда потврду о преузимању возила;
- потврду о расклапању отпадног возила достави органу надлежном за регистрацију возила.

Министар ближе прописује начин и поступак управљања отпадним возилима.

У општини Кула "Металопромет" АД на локацији Врбаски пут бб, која се налази у подручју индустријске зоне, врши сакупљање и збрињавање отпадних возила. "Металопромет" АД је оператер који је регистрован за рециклажу металног отпада и има услове да задовољи законску регулативу за рециклажу отпадних возила. Количине рециклираних возила зависе од понуде и тражње.

Отпад од електричне и електронске опреме (WEEE)

У електрични и електронски отпад спадају: телевизори, рачунари и телекомуникациона опрема, фрижидери и замрзивачи, мобилни телефони, електрични и електронски апарати, стерео уређаји и мали кућни апарати, машине за прање, медицинска опрема, тостери, инструменти за мониторинг и контролу, фенови за косу, расвета, флуоресцентне лампе, потршна галантерија, телевизори, играчке, опрема за спорт и разоноду, итд. Значи извор овог отпада су сви корисници електричне и електронске опреме, од домаћинства, до свих врста комерцијалних и индустријских активности. Гвожђе и челик су најчешћи материјали који се налазе у електричној и електронској опреми, и чине скоро половину тежине WEEE. Пластика је друга компонента по тежини која чини приближно 21% WEEE. Обојени метали, укључујући драгоцене метале, представљају око 13% укупне тежине WEEE, а стакло око 5%.

Не постоје евидентирани подаци о количинама овог отпада за општину Кула.

На основу Програма управљања отпадом у Републици Србији основни циљ је: повећање стопе сакупљања отпада од електричне и електронске опреме из домаћинства на 45% до 2031. године. На територији Републике Србије неопходно је успостављање мреже центара за сакупљање отпада у целој земљи. У зависности од густине насељености, биће успостављен један или више центара за сакупљање отпада у свакој општини. Центри ће функционисати као „рециклажна дворишта”, где ће грађани доносити отпад који се не сме одлагати у контејнере за отпад из домаћинства, укључујући нпр. кабасти отпад, посебне врсте отпада, зелени отпад, опасан отпад из домаћинства, отпад од електричне и електронске опреме, батерије и слично.

Достизање циљева ће се постићи повећањем степена сакупљања отпада од електричне и електронске опреме, изградњом центара за сакупљање отпада од електричне и електронске опреме из домаћинства.

Медицински и фармацеутски отпад

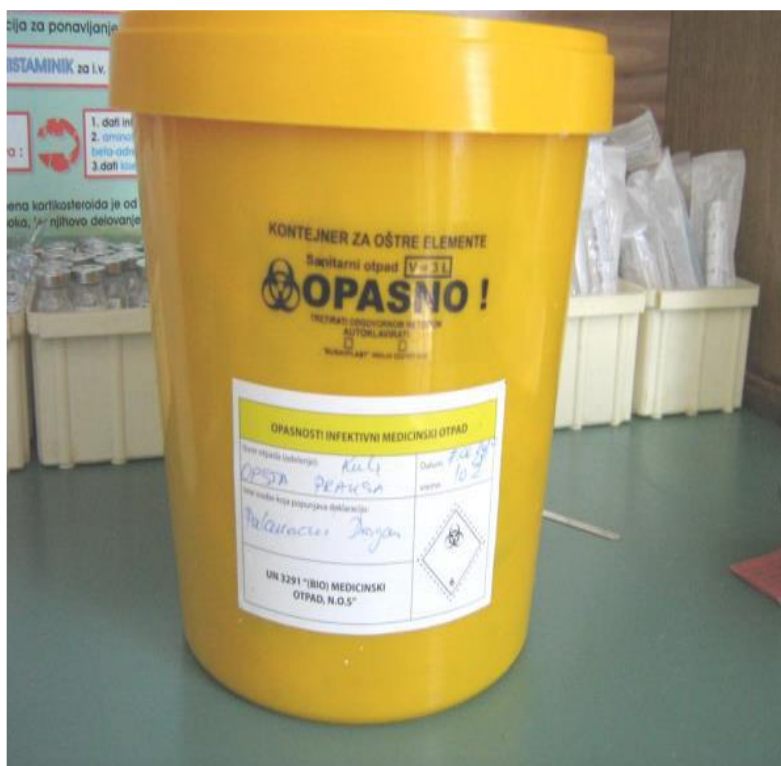
Отпад из објеката у којима се обавља здравствена заштита на територији општине Кула, обавезно се разврстава на месту настанка на опасан и неопасан отпад. Опасан отпад у смислу медицинског отпада је инфективни, патолошки, хемијски, токсични или фармацеутски отпад, цитостатички лекови, оштри инструменти и други опасан отпад.

На подручју општине Кула идентификовани су генератори медицинског отпада:

- Дом здравља Кула са својим амбулантима у Црвенки, Сивцу, Руском Крстуру, Липару и Крушчићу.
- Приватне амбуланте и ординације
- Приватне стоматолошке ординације
- Апотеке у приватном власништву
- Приватне специјализоване установе за лабораторијску дијагностику.

У Дому здравља у Кули медицински отпад се разврстава према врстама. Оштри инфективни отпад: отпад од игли и стаклених ампула, скалпела, тестерица, предметна стакла, лагене, пипете и топломери, где постоји опасност од убода, који се посебно одлаже у жуте кантице посебно обележене. Мере предострожности су велике тако да по затварању кантица (инкапсулирање), исписује се датум и час затварања кантица и име и презиме радника који је затворио кантицу.

Слика 6. пример обележавања медицинског отпада

Медицински отпад меканог садржаја (завојни материјал, туфер, рукавице, маске, капе, дренажи, катетери, инфузиони системи, шприцеви, кесе, цевчице, дијализатори, инфективне телесне течности, шпатуле, штапићи за брисеве, отпад из стоматологије), одлаже се у посебне жуте кесе.

Слика 7. Пример медицинског отпада који се одлаже у жуте кесе

Жуте кантице са оштрим отпадом и жуте кесе са инфективним отпадом одлажу се у зелене контејнере, на којима је налепљена налепница са упозорењем о садржају који се налази унутра, односно биохазардном отпаду. Једном недељно се ове контејнере одвози овлашћени опаратер који има Уговор са Домом здравља.

Слика 8. Зелени контејнери у којима се одлажу жуте кесе

Приватне амбуланте, ординације, лабораторије појединачно склапају уговор са овлашћеним оператерима за сакупљање опасног отпада.

Комунални отпад се одлаже у за то намењене црне кесе које се односе са осталим комуналним отпадом на градску депонију.

Фармацеутски отпад укључује фармацеутске производе, лекове и хемикалије који су расути, припремљени а неупотребљени или им је истекао рок употребе или се морају одбацити из било којег разлога. Под фармацеутским отпадом се подразумева и амбалажа у коју се пакује и продаје и средства којима се дозира и примењује. Услови поступања са фармацеутским отпадом идентични су онима за медицински отпад, с тим што се овај отпад не сме мешати, већ се мора складиштити до уништења по врстама у складу са прописима. Фитофармацеутски отпад настаје приликом производње фитофармацеутских производа – пестициде, који се у фабрикама пестициде скупља и одлаже на безбедно место. Фитофармацеутски отпад такође може настати као последица прекорачења рока употребе пестициде у пољопривреним апотекама и у фабрикама за производњу пестициде.

Произвођач и власник фармацеутског отпада дужан је да са фармацеутским отпадом поступа као са опасним отпадом. Апотеке и здравствене установе дужне су да неупотребљиве лекове (лекови са истеклим роком трајања, расути лекови, неисправни лекови у погледу квалитета и др) врате произвођачу, увознику или дистрибутеру ради безбедног третмана кад год је то могуће, нарочито цитостатике и наркотике. У случају да то није могуће, овај отпад се доставља апотекама које су дужне да преузимају неупотребљиве лекове од грађана. Апотеке и здравствене установе воде и чувају евиденцију о фармацеутском отпаду и податке достављају Агенцији за заштиту животне средине. У Србији постоји неколико фирми које врше извоз овог отпада на деструкцију.

Животињски отпад

У данашње време када се инсистира на високим стандардима здравствене заштите у ветерини, као и све већи број ветеринарских станица, амбуланти и мини фарми, непосредна последица њихове делатности је стварање све веће количине органског и неорганског биохазардног отпада. Органски отпад су: лешеви угинулих животиња са фарми и сеоских домаћинстава.

На фармама се чување угинулих животиња врши постављањем расхладних уређаја, који су смештени у прљавом делу круга фарме. Након угинућа и привременог чувања у хладњачи, лешеви угинулих животиња и остали конфискути ће се односити у „кафилерију” тј. постројење за нешкодљиво уклањање отпада животињског порекла - „Енерго-Зелена”, из Инђије (са њиховим транспортним возилима), са којом је већ потписан уговор о вршењу тих услуга. До момента преузимања од стране овлашћеног оператера, угинућа треба чувати у затвореним, непропусним контејнерима, како би се избегло цурење оцеда и проблеми са непријатним мирисима. Употреба хладњака је неопходна, нарочито током лета. Температура у хладњачи ће се кретати од +4 до +8°C.

Спремници за животињски отпад морају бити израђени од нерђајућег материјала, равних и глатких површина, заобљених спојева и прилагођени дизалици специјалног возила за утовар и одвожење животињског отпада. Најмање једном недељно потребно је извршити профилактичку дезинфекцију просторије и спремника за прихват животињског отпада.

Комунални чврст отпад који настаје у кругу фарме ће се сакупљати у посебан контејнер. Контејнер ће се периодично празнити од стране овлашћене комуналне организације на месну комуналну депонију.

Неоргански отпад су: шприцеви, ампуле, рукавице, лекови са истеклим роком употребе, односно део опреме која се користи у лечењу животиња из ветеринарске амбуланте. У објектима у којима се обавља ветеринарска

делатност отпад се разврстава на месту настанка на опасан и безопасан. Амбалажа или остаци лекова и дезинфекционих средстава који имају статус опасног отпада морају се одлагати у посебне пластичне контејнере. Са продуктованим отпадом управља интерна или екстерна ветеринарска служба, која обавља ветеринарску делатност на фарми. О овим количинама потребно је водити уредну евиденцију. Отпад се на даље поступање предаје овлашћеном оператеру за управљање наведеним отпадом, са којим власник отпада има потписан уговор.

Одговорно лице у ветеринарским објектима дужно је да изради план управљања отпадом, у коме ће бити дефинисан отпад који настаје са индексним бројевима. Управљање и коначно збрињавање наведених токова отпада врши се у складу са Законом о управљању отпадом.

Произвођач и власник фармацеутског отпада дужан је да са фармацеутским отпадом поступа као са опасним отпадом. Управљање и коначно збрињавање наведених токова фармацеутског отпада врши се у складу са Законом о управљању отпадом.

Део угинулих животиња из сеоских домаћинстава доспева на градске комуналне депоније где се затрпава земљом.

Биоразградиви отпад

Биоразградиви комунални отпад је отпад из домаћинстава и комерцијалних активности који се може подвргнути биолошком разлагању. Отпад од хране и баштенски отпад, папир и картон су класификовани као биодеграбилни комунални отпад. Приближно 60% комуналног отпада је биодеграбилно.

Зелени баштенски отпад има могућност једноставног третмана компостирањем и примену за широк спектар активности: као природно ђубриво за цветне културе, травњаке итд. Док се компост који је настао компостирањем и отпада од хране и зеленог отпада због доста нижег квалитета може користити као прекривни материјал на депонијама као и за процесе санације депонија као и осталих сметлишта.

Према члану 40. Закона о управљању отпадом, биолошки третман отпада је процес разградње биоразградивог органског отпада (папир, картон, баштенски или кухињски отпад и др.) ради добијања корисних материјала за кондиционирање земљишта (компост) и/или енергије (метан) и обухвата нарочито: компостирање или анаеробну дигестију.

Биолошки третман отпада врши се у складу са дозволом за третман. Биолошки третман отпада врши се ради смањења одлагања биоразградивог отпада на депонију, односно смањења емисије гасова са ефектом „стаклене баште“ и њиховог утицаја на животну средину. Остале технологије биолошког третмана отпада користе се ради смањења опасних карактеристика отпада.

Циљана вредност је смањење одлагања биоразградивог отпада на депоније до 2028. године, на 75% укупне количине биоразградивог отпада створеног 2008. године, а коначни циљ је на 50% до краја 2032. године и на 35% до краја 2039. године. Иако ће комплетна инфраструктура за преусмеравање биоразградивог отпада бити изграђена до 2037. године, очекује се да ће постојати значајан период прилагођавања за рад ових система према потребним стандардима. Смањење одлагања на депоније на највише 10% укупне количине комуналног отпада до краја 2049. године, биће осигурано економским мерама за спречавање и смањење генерисања отпада, високим степеном примарне сепарације и третмана отпада, кућним компостирањем и стабилизацијом преостале фракције биоразградивог отпада.

Муљ из постројења за пречишћавање отпадних вода и муљ из постројења за пречишћавање воде за пиће

Једна од Директива коју треба пренети у национално законодавство је и Директива 86/278/ЕЕС која се односи на заштиту животне средине, а посебно земљиште, када је у питању коришћење муља, тј. " Council Directive 86/278/EEC on the protection of the environment, and in particular of the soil, when sewage sludge is used in

agriculture". Циљ директиве је да регулише коришћење муља у пољопривреди, али на такав начин да се спрече штетни ефекти на земљиште, вегетацију, животиње и људе, и самим тиме да подржи исправно коришћење муља. У складу са поменутом Директивом, ЈЛС које имају изграђена псотројења за третман отпадних вода би требало да:

- врши редовно узорковање муља из процеса пречишћавања вода,
- подстакне коришћење муља у пољопривреди, уколико концентрације тешких метала не прелазе МДК по националном законодавству,
- води прецизну евиденцију о количинама генерисаног муља и
- претходно третира муљ пре одлагања на депонију комуналног отпада

Муљ ће бити велики проблем у будућности и поред поменутих директива треба предвидети и израду регионалне стратегије управљања муљем, јер се ради о огромним количинама које могу да утичу на пројектоване капацитете депонија, уколико се не нађе неки други начин за третман.

Приликом планирања дугорочних улагања у инфраструктуру за управљање муљем од пречишћавања комуналних отпадних вода, треба имати у виду да ЕУ даје предност искоришћењу материјала који се налази у муљу. Потребно је фокусирати се на максимално искоришћење енергије из муља и могућности употребе муља (нпр. као ђубриво). На основу квалитета муља, пожељне могућности поновног искоришћења су: компостирање (Р3); коинсинерација (Р1); коинсинерација у цементарама (Р1); моноинсинерација (спаљивање само канализационог муља). Власници муља у обавези су да обезбеде правилно одлагање и употребу муља из отпадних вода. Циљеви, мере и активности за управљање муљем од пречишћавања отпадних вода биће утврђени посебним Програмом.

Грађевински отпад и отпад од рушења

Скупштина Општина Кула је дана 27.08.2010. године донела Одлуку о одређивању локације за одлагање грађевинског отпада и отпада од рушења објеката бр.01-352-23/2010 према којој се грађевински отпад и отпад од рушења одлаже на простору постојећих локација за одлагање комуналног отпада – депонија по насељеним местима општине Кула, којима управљају јавна комунална предузећа односно месне заједнице за подручје где нису основана јавна комунална предузећа. Локације за одлагање овог отпада се налазе:

1. У Крушчићу на делу кат. парцеле бр.1657 КО Крушчић, у површини од 45 ари 45 м² у државној својини, уписана у лист непокретности бр. 143 на име Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде
2. У Кули на делу кат. парцеле бр.9420 КО Кула, у површини од 24ха 75ари 99 м² у јавној својини, уписана у лист непокретности бр. 9988 на име Општине Кула
3. У Руском Крстуру на делу кат. парцеле бр.3285 КО Руски Крстур, у површини од 12ха 68ари 22 м² у државној својини, уписана у лист непокретности бр. 4271 на име Општине Кула
4. У Сивцу на делу кат. парцеле бр.8920 КО Сивац, у површини од 2ха 55ари 93м² у државној својини, уписана у лист непокретности бр. 4799 на име Општине Кула
5. У Црвенки на делу кат. парцеле бр.7455/2 КО Црвенка, у површини од 72ара 25 м² у државној својини, уписана у лист непокретности бр. 402 на име Општине Кула

Грађевински отпад и отпад од рушења се транспортује у затвореном возилу, контејнеру или на други одговарајући начин како би се спречило расипање или испадање отпада приликом транспорта, утовара или истовара како би се спречило загађење ваздуха, воде, земљишта и животне средине.

Отпад који садржи азбест

Азбест представља канцероген елемент и може се одлагати на депоније, али под посебним условима. Не очекују се велике количине азбеста на територији општине Кула да би се посебно правила стратегија за овај ток отпада. Према члану 54. Закона о управљању отпадом, отпад који садржи азбест одвојено се сакупља, пакује, складишти и одлаже на депонију на видљиво означеном месту намењеном за одлагање отпада који садржи азбест. Произвођач или власник отпада који садржи азбест обавезан је да примени мере за спречавање разношења азбестних влакана и прашине у животној средини.

Власник отпада који садржи азбест дужан је да води евиденцију о количинама отпада који складишти или одлаже и податке о томе доставља Агенцији за заштиту животне средине. Министар ближе прописује начин паковања, критеријуме, услове и начин коначног одлагања отпада који садржи азбест и друге мере за спречавање разношења азбестних влакана и прашине у животној средини Уколико постоји азбест из отпада од грађења и рушења, исти се може одлагати у посебним ћелијама регионалних санитарних депонија.

6. Предлог плана управљања отпадом на нивоу региона

Концепт управљања комуналним отпадом на локалном и регионалном нивоу биће заснован на систему примарне селекције по принципу „две канте“. Планирано је да се отпад разврстава на месту настанка, на нивоу домаћинства, установа и предузећа и тако класификован одвози на Регионалну депонију РАНЧЕВО, Сомбор.

Плава канта – за суви, рециклабилан отпад (осим стакла) - Такозвана „плава канта“ или „сува канта“ је посуда, канта или контејнер намењен за сакупљање рециклабилног отпада, осим стакла. У посуде плаве боје се одлажу све оне врсте отпада које могу имати неку употребну вредност у процесу рециклаже, а то је отпад који се може пласирати на тржиште Републике Србије. Јавно комунална предузећа сакупљаће отпад из плавих канти и одвозиће га до линије за сепарацију, која се налази на телу депоније у Кули- где је по просторном плану општине Кула предвиђена трансфер станица.

Зелена канта – за остале врсте отпада, мокар отпад - такозвана „зелена канта“ или „мокра канта“ је посуда, канта или контејнер одговарајућег капацитета намењен за сортирање такозваних „влажних остатака“ током примарне селекције што подразумева све компоненте комуналног отпада које се не могу рециклирати. Мокар или влажан отпад такође транспортоваће се на Регионалну депонију Ранчево, до испуњења услова за деловање општине Кула. Узимајући у обзир морфолошки састав отпада, у зелену канту ће се већим делом одлагати биоразградиви отпад и мање количине осталих врста отпада, које нису погодне за рециклажу.

Поред плаве и зелене канте, за издвајање стаклене амбалаже потребно је обезбедити жуте контејнере за стакло (од 1,1 m³), које је потребно поставити на места доступна станарима и у насељима колективног и у насељима индивидуалног становања. У зонама индивидуалног становања, комунално предузеће ће одношење отпада из плавих и зелених канти обављати утврђеном динамиком.

У зонама колективног становања, прикупљање отпада ће се вршити у контејнерима од 1.100 литара и то у плавим контејнерима (суви рециклабилни отпад осим стакла), зеленим контејнерима (остали, мокар отпад) и жути контејнерима (стакло). Препоручује се да, где је то могуће, контејнери буду постављени на местима која су доступна само станарима (наменске просторије, ограђени и закључани простори, дворишта зграда).

Отпад који није могуће или није дозвољено одложити у контејнере, отпад који припада посебним токовима, као и кабасти отпад, грађани ће моћи да однесу у планирани центар за сакупљање отпада који би

требало да буде предвиђен у оквиру трансфер станице Кула, а и на телу Регионалног центра за управљање отпадом Ранчево.

Препорука је да се кабасти отпад из домаћинства, поред тога што постоји могућност да се одлаже у центре за сакупљање отпада (најпре трансфер станица), организовано прикупља једном месечно, или по позиву грађана. У будућности је потребно радити на проширењу мреже и опремању мобилних постројења за сакупљање отпада и повећању учесталости акција сакупљања кабастиг отпада, како би локација за одлагање отпада који се не може или не сме одлагати у канте и контејнере била доступнија грађанима.

7. Анализа заинтересованих страна

Као основа за анализу досадашњег привредног развоја општине Кула коришћени су подаци Републичког завода за статистику, подаци из Јавно комуналних предузећа на територији општине (4 ЈКП-а) који пружају комунална услуга, као и резултати извршеног интервјуа /анкете од стране Радне групе за мањи број субјеката одређених према врсти делатности коју обављају и квадратури коју заузимају.

Носиоци привредног развоја општине Кула су привреда, пољопривреда, угоститељство и трговина. Према степену развијености јединица локалних самоуправа општина Кула спада у другу групу коју чини 34 јединице локалне самоуправе чији је степен развијености изнад републичког просека.

Према Локалном регистру извора загађивања, у Општини Кула постоји 25 регистрованих загађивача према подацима из 2023. године:

„ЦРВЕНКА ФАБРИКА ШЕЋЕРА“ ДОО
ДРУШТВО ЗА ПРОИЗВОДЊУ УСЛУГЕ И ПРДАЈУ НА ВЕЛИКО ТЕКСТИЛНОГ МАТЕРИЈАЛА И ПРОИЗВОДА
„ФИОРАНО“ ДОО
ПРОИЗВОДНО ТРГОВИНСКО ПРЕДУЗЕЋЕ „АНИМАЛ ЦОММЕРЦЕ“ ДОО
РИБЊАК „РУСИН“ ДОО
„ЕДЕЛИНСКИ“ ДОО
ЈКП „КОМУНАЛАЦ“
ЈКП „ВОДОВОД“
ЈКП „РАДНИК“
„ЕДУФАРМ“ ДОО
„АД БАЧКА“ ЗА ПОЉОПРИВРЕДНУ ПРОИЗВОДЊУ ТРГОВИНУ И УСЛУГЕ
ДОО ЗА ПОЉОПРИВРЕДНУ ПРОИЗВОДЊУ ТРГОВИНУ И ПРЕВОЗ „НОВО ПЛУС“
„БЕОКУЛ“ ДОО
„ЕСО МАРКЕТ“ ДОО
„ФРАМЦОП“ ДОО ЗА ПОЉОПРИВРЕДНУ ПРОИЗВОДЊУ И ТРГОВИНУ
ПРИВРЕДНО ДРУШТВО ЗА ПРОИЗВОДЊУ И ПРОМЕТ „ХЕРЕС“ ДОО
ДОО „ЈАФФА“ ФАБРИКА БИСКВИТА
„МЕТАЛОПРОМЕТ“ ЗА РЕЦИКЛАЖУ ОТПАДА И ПРERAДУ МЕТАЛА ДОО
ПОЉОПРИВРЕДНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ПРОИЗВОДЊУ ТРГОВИНУ И УСЛУГЕ „ПЕР- АГРО“ ДОО
ДОО „НУКЛЕУС АГРАР –Ф1“
„STORK DRINK COMPANY“ ДОО
ЖИТОМЛИНСКО ПРЕДУЗЕЋЕ „ЖИТО- МЕДИА“ ДОО

„ЖИТО- ТРЕЗОР“ ДОО
 „VTC GRAIN SILO“ ДОО
 „TS STORK GROUP “ ДОО
 ДОО „ЖИТО ВАЌКА“

По последњим објављеним подацима Републичког завода за статистику и Агенције за привредне регистре општине Кула има укупно 1.847 регистрованих субјеката, од тога 1.392 предузетника и 455 привредних друштава.

Табела 12. Регистровани субјекти

	2020	2021	2022	2023
Број привредних друштава	455	450	455	455
Број предузетника	1169	1213	1300	1392
Број удружења	315	319	326	330
Број спортских клубова	/	/	/	108

Према Решењу о датој сагласности на Одлуку о промени цена комуналних услуга од 28. фебруара 2023. године према пријављеној површини простора који заузима привредни субјекат дефинисана је цена за кориснике у привреди у висини од 17,54 дин/м² без ПДВ-а.

У структури запошљавања на територији општине Кула, према подацима Републичког завода за статистику, на годишњем нивоу од укупног броја запослених, жене учествују са 45,38%, а мушкарци са 54,62%

Према подацима Агенције за заштиту животне средине, на територији општине Кула постоји 10 оператера који поседују одговарајуће дозволе за обављање послова из области управљања отпадом, конкретно сакупљања, транспорта, складиштења, третмана и одлагања одређених рециклабилних материјала. Списак наведених оператера и врста дозвола који су објављени на сајту Агенције за заштиту животне средине, као и издатих од стране општине Кула дати су у следећој табели:

Табела 13. Списак оператера

Р.Б.	Назив оператера, адреса	Број досијеа	Надлежан орган издавања дозволе	Врста дозволе и врста отпада
1.	БЕОКУЛ ДОО КУЛА, Симе Шолаје 21	018-501-105/2021	Општина Кула	<u>Од Општине дозвола за складиштење и третман</u> Врсте отпада: папирна и картонска амбалажа, метали, пластика, дрво, гума, олово, челик, бакар, мешани метали, отпад од гвожђа, челика, ферозни метали, стаклена амбалажа, композитна амбалажа, текстил, стругани и обојени метали, ферометалне честице, глиница, отпад од млевења пиљевине, струготина
2.	СРВЕНКА НЕТ, Петра Драпшина 7, Црвенка - Кула	018-501-30/2017	Општина Кула	<u>Од Општине дозвола за третман.</u> Врста отпада: отпадни тонер за штампање који не садржи опасне супстанце, метали који садрже гвожђе, обојени метали, гума и пластика.

3.	IMPERIJA D&M PLUS Сивац, Томаша Жижића 26	19-00-00390-2020-06	Општина Кула	<u>Од Општине дозвола за складиштење и третман</u> Врсте отпада: папирна и картонска амбалажа, метали, пластика, гума, амбалаже (папирна, пластична дрвена)
4.	INOSPROMET, Сарајевска 23, Кула	018-501-92/2020	Општина Кула	<u>Од Општине дозвола за складиштење и третман</u> Врсте отпада: папир и картон, папирна и картонска амбалажа, метали, пластика, гума, амбалаже (папирна, пластична дрвена)
5.	JKP KOMUNALAC KULA, 29.новембра 4 Кула	014-501-140/2016	Општина Кула	<u>Дозвола за складиштење.</u> Врсте отпада: пластична амбалажа
6.	METALOPROMET DOO KULA, Врбашки пут бб, Кула	19-00-00048/2021-06	Министарство	<u>Од Министарства дозвола за сакупљање и транспорт.</u> Врсте отпада: летећи пепео тресета и сировог дрвета, стругање и обрада ферометала, прашина и честице ферометала, стругање и обрада обојених метала, прашина и честице обојених метала, метална амбалажа, отпадна возила која не садрже ни течности ни друге опасне компоненте, ферозни метал, обојени метал, бакар, бронза, месинг, материјали који садрже гвожђе извађени из шљаке, отпад од гожђа и обојених метала...
7.	METALURGIJA 2004 DOO KULA, Исе Секицког 30 а, Кула	014-501-23/2016	Општина Кула	<u>Од Општине дозвола за складиштење и третман</u> Врсте отпада: папирна и картонска амбалажа, метали, пластика, дрво, гума, олово, челик, бкар, мешани метали, отпад од гвожђа, челика, ферозни метали, стаклена амбалажа, композитна амбалажа, текстил, стругани и обојени метали, ферометалне честице, глиница, отпад од мљења пиљевине, струготина
8.	PELE, Сентелеки Корнела 52, Сивац	018-501-105/2018	Општина Кула	<u>Од Општине дозвола за третман</u> Врсте отпада: метали, обојени метали, отпад од метала пластика, бакар, бронза, месинг, калај
9.	POLJOSMART DOO CRVENKA, Иве Лоле Рибара 46, Црвенка	018-501-70/2022 140-501-226/2023-05	Општина Кула АП Војводина	<u>Од Општине дозвола за складиштење и третман</u>

				<u>ОД АП Војводине дозвола за транспорт</u> Врста отпада: дрвена амбалажа
10.	ZORA LEĐENAC PR EKOPLAST, ХВИ дивизије 84, Кула	014-501-80/2016 014-501-36/2019 140-501-1248/2021-05 018-501-108/2022	Општина Кула Општина Кула АП Војводина Општина Кула	<u>Од Општине дозвола за складиштење</u> <u>ОД АП Војводине дозвола за сакупљање и транспорт</u> Врсте отпада: <u>отпадна пластика</u> (искључујући амбалажу), папирна и картонска амбалажа, пластична амбалажа и метална амбалажа, пластика, папир и картон, метали који садрже гвожђе, стакло

8. Принцип циркуларне економије

Циркуларна економија представља регенеративни економски систем у оквиру којег се производни ресурси, отпад, емисија отпада и енергетски одлив битно умањују успоравањем, заокруживањем и продужавањем енергетских и материјалних циклуса (животних кругова) у производњи. То се остварује пре свега осмишљавањем и стварањем производа на такав начин да им се максимално продужи животни век, али и одржавањем, сервисирањем и рециклажом.

Модел циркуларне економије у потпуној је супротности у односу на тренутно доминантну линеарну економију која има концепт производње „узми (из природе), направи (у процесу производње), искористи, одбаци (отпад)“.

Слика 9. Приказ постојећег модела линеарне економије

Циркуларна економија је „индустријски систем заснован на обновљивости и регенерацији“. Он замењује концепт „крај живота“ са рестаурацијом, променама у коришћењу обновљиве енергије, елиминирање коришћење токсичних хемикалија, што омогућава поновну употребу и има за циљ елиминацију отпада путем иновација и дизајна у производним процесима и пословним системима. Свеукупно циљ је омогућити ефективан ток материјала, енергије, рада и информација тако да се природни и друштвени капитал могу обновити.

Локалне самоуправе представљају један од кључних чинилаца за развој циркуларне економије. У условима све израженије миграције становништва ка урбаним срединама и ограничене техничке и социјалне инфраструктуре, очување ресурса и животне средине постају значајни изазови. Као једно од обећавајућих решења намеће се формирање циркуларних заједница, заснованих на циркуларној

економији, које применом савремених технологија и концепата „паметних градова” могу да обезбеде амбијент за просперитет привреде и грађана на одржив и еколошки прихватљив начин.

Улога ЈЛС у процесу развоја циркуларне економије огледа се пре свега у дефинисању одговарајућег регулаторног оквира на локалном нивоу. Доношење регулативе има најдиректнији утицај на све актере на локалном нивоу и може значајно да допринесе ефикасном и ефективном преласку на циркуларну економију. У том погледу неопходно је успостављање одговарајућих система управљања ресурсима, управљања отпадом и урбане мобилности на територији ЈЛС, у складу са принципима циркуларне економије, као и планова урбаног развоја и изградње ЈЛС по мери грађана и животне средине.

У кружној економији вредност производа и материјала одржава се што дуже, а отпад минимализује. Производ се производи и користи, тек након што производ достигне крај свог корисног века, ресурси које он садржи се поново користе - тако се процес враћа на почетак, формира се круг. Кружна економија је приступ који би трансформисао функцију ресурса у економији. Отпад из фабрика би постао драгоцен допринос другом процесу - производи се могу поправити, поново користити или надоградити уместо да се бацају.

Слика 10. Приказ предвиђеног модела циркуларне економије

Успостављањем економског и еколошког одрживог развоја остварили би се циљеви циркуларне економије, овај модел циркуларне економије ставља акценат на иновативне технологије у процесима производње, на теорије система, на продужавање животног века производа, као и рециклажу.

Главна одлика циркуларне економије је да води концепт „нула одсто отпада” и да највеће промене настају у дизајну производа и паковања. Концепт кружне економије потиче од идеје да отпад, када се адекватно третира, може поново постати ресурс. Прелазак на кружну економију обухвата све промене које омогућавају различитим економским актерима (укључујући и крајњим корисницима) да наставе стварање вредности при чувању природног капитала и користећи све мање ограничених ресурса. Поента је да се осигура да економске активности троше мање природног капитала него што се може регенерисати, мобилисањем свих полуга, од највише традиционалних ка најиновативнијим.

Дакле, најважнији циљ јесте у потпуности одбацити отпад. Суштина лежи у томе да производи буду тако дизајнирани да се након своје употребе, односно свог века трајања могу раставити и поново користити. Такође,

енергија која се користи би требало да буде из обновљивих извора, а све у циљу рационалније употребе ресурса и смањења зависности од њих.

Главне еколошке користи које произилазе из концепта циркуларне економије су:

1. Смањене стопе екстракције природних ресурса и пратећих утицаја. Ово подразумева:
 - могућност кружне економије да доведе до смањене употребе ресурса и смањења утицаја на животну средину од стране економских активности;
 - предузимање једноставних корака за смањивање отпада;
 - потенцијално кохерентан приступ коришћењу ресурса који би могао помоћи у смањењу утицаја на животну средину;
 - велики потенцијал за смањења емисије гасова стаклене баште, поготово CO₂;
 - смањен негативни утицај на околину и смањење утицаја на биодиверзитет;
 - мање отпадака у морској средини;
2. Смањење нивоа загађења од индустријских активности, с обзиром на то да се испуштање отпада минимизира;
3. Смањење отпада који захтева одлагање;
4. Смањење потрошње енергије и емисија CO₂;
5. Побољшање продуктивности земљишта и здравље тла.

Циркуларна економија има за циљ повећање ефикасности поновног коришћења ресурса, са посебним фокусом на индустријски и комунални отпад, како би се постигао бољи баланс и хармонија између економије, животне средине и друштва.

Увођењем и имплементирањем циркуларне економије у оквиру рада Регионалне депоније Ранчево, на нивоу Локалног плана и Регионалног плана управљањем отпадом успоставио би се сигурнији и безбеднији систем управљања отпадом по животну средину, а самим тим и профитабилинији, обезбеђујући финансије из сопствених средстава (секундарне сировине).

9. АКЦИОНИ ПЛАН

Акциони план је саставни део овог документа и налази се као прилог Локалног плана управљања отпадом општине Кула за период 2024-2033.

10. Опис имплементације плана

Локални план управљања отпадом за општину Кула доноси се за период од десет година, а поново се разматра сваких пет година и по потреби ревидира за наредних десет година. Циљ усаглашавања и ревидирања је провера најбољих прихватљивих опција за животну средину зависно од социјалног, економског, технолошког и институционалног развоја, који треба да доведе до побољшања начина поступања са отпадом.

Усвајање Локалног плана за управљање отпадом на територији општине Кула се врши на Скупштини општине Кула. **Доношење Одлуке о управљању отпадом, као нове Одлуке је основни инструмент**

неопходан за имплементацију плана којим се дефинишу обавезе носиоца активности по свим сегментима управљања отпадом.

Одлуком треба дефинисати обавезе везане за:

- проширење обухвата сакупљања на територији општине Кула;
- обавезне селекције и начин сакупљања рециклабила;
- обавезе сакупљања и начин одлагања посебних токова отпада;
- могућност учешћа правних и физичких лица.

Такође, мониторинг и ревизија су основни делови процеса имплементације. Сврха мониторинга је да квантификује промене у животној средини које су настале имплементацијом Плана и да изврши поређење стварних утицаја са прогнозираним. Такође, на основу мониторинга могуће је предложити мере за смањење или ублажавање негативних утицаја и акцидентних ситуација. Мониторингом се прикупљају квалитативне и квантификативне информације везане за управљање отпадом, које ће служити као добра основа за следећи План или друге планове који захтевају стратешку процену.

Индикатори су веома важни за успешну оцену предузетих мера и активности. Избор индикатора одражава везу са кључним предложеним инструментима. У Републици Србији надлежна институција за праћење индикатора је Агенција за заштиту животне средине.

Општинске службе и институције ће у сарадњи са Агенцијом за заштиту животне средине пратити индикаторе стања на годишњем нивоу општине Кула и то:

- количине отпада по врстама (укупне и селективно издвојене);
- подаци о генераторима отпада, посебно генераторима опасног отпада;
- праћење третмана отпада према смерницама успостављених Планом управљања отпадом;
- број преосталих дивљих сметлишта (очишћене и оне које треба санирати).

11. Родна равноправност, оснаживање жена и заштита животне средине

Читав одељак (одељак IV) Пекиншке платформе за акцију, посвећен је женама и заштити животне средине, у коме се, измену осталог истиче неопходност омогућавања утицаја жена на доношење одлука у овој области и формулисани су следећи стратешки циљеви:

- 1) Активно укључити жене у доношење одлука на свим нивоима у вези са питањима заштите животне средине јер жене немају једнак приступ телима одлучивања и приступ местима за формулисање политика;
- 2) Уграђивати питања од интереса и перспективе везане за пол у политике и програме одрживог развоја;
- 3) Јачати и успостављати механизме на државној, регионалној и међународном нивоу с циљем процене последица развојних и еколошких политика на жене.

Посебно се истиче улога жена на локалном нивоу кроз навод: „Жене често имају лидерску улогу или преузимају лидерство у промовисању еколошке етике, смањењу коришћења ресурса, те поновном кориштењу и рециклирању ресурса, чиме се на најмањи ниво своди количина отпада и претерана потрошња. Жене имају посебно моћну улогу у утицају на доношење одлука везаних за одрживу потрошњу. Поред тога, женски допринос управљању природном средином, укључујући кампање међу омладином и широким народним масама за заштиту околине, често се одиграва на локалном нивоу, где је најпотребније и најпресуднија децентрализована акција“.

У Закону о родној равноправности Републике Србије (Сл. Гласник 52/2021) чланом 42 превиђено је узимање у обзир родних аспеката, кроз уродњавање локалних планова и политика у области заштите животне средине. Националном стратегијом за родну равноправност, за период 2021-2030 такође су предвиђене мере за оснаживање жена и њихових шанси у циркуларној економији. У Србији, али и на нивоу Европске уније препознају родни аспекти Зелене агенде, заштите животне средине, управљања отпадом и циркуларне економије.

Жене су мање заступљене међу руководиоцима у јавно комуналним предузећима и међу предузетницима и запосленима у предузећима која се баве отпадом. Такође, мање их је међу студентима и стручњацима у инжењерским смеровима, док их је у области заштите животне средине више, иако то не утиче на њихов положај на тржишту рада, а посебно не на исплативост економских делатности¹.

Приликом израде анкете о задовољству корисника комуналном услугом – регулисање отпада не територији општине Кула жене су биле заступљене са 51% у обрађивању анкете што готово у потпуности одговара полној структури становништва, на територији општине Кула .

Посебан аспект деловања је и активности које од значајног утицаја за јачање женског предузетништва – подстицање предузетница у имплементацији пилот пројеката кроз рециклажу и информисању жена о могућностиа samozapošljavanja, као и подршци за примену принципа циркуларне економије у економским делатностима.

Приликом планирања промотивних активности потребно је подситцати укључивање жена и мушкарца из различитих група, па је, посебно у рад са децом, потребно укључити и жене и мушкарце – кроз школе, предшколске установе, али и спортске клубове и друге организације.

Неопходно је, по Закону о родној равноправности, да ЈКП воде евиденцију о запосленима по полу, укључујући и израду плана управљања ризицима од повреде принципа родне равноправности, у чему општина Кула може да им пружи подршку.

Посебно је значајно да се анкетирање грађана и грађанки о управљању отпадом установи као пракса и да се постојећа и нова решења испитују из родне перспективе, укључујући и поделу послова и задатака на нивоу домаћинства.

12. Социо – економски аспекти

Социјални аспекти управљања комуналним отпадом, односе се пре свега на подизање нивоа свести становништва у вези са коришћењем одређених материјала, генерисањем и одлагањем отпада, учешћем корисника услуга, односно грађана у управљању отпадом, као и на остале потребе и захтеве који се односе на управљање комуналним отпадом, у зависности од специфичности локалне самоуправе.

Да би се реализовао Локални план управљања комуналним отпадом, где је предвиђен интегрални

¹ Жене и мушкарци у Србији, Републички завод за статистику, 2021. године

приступ, а где се заправо уводи и сегмент стварања дохотка са отпадом (отпад постаје секундарна сировина, тј. производ), неопходно је ставити у први план потребу за информисањем и едукацијом становништва.

Успех и реализација свих планираних циљева, суштински зависе од информисаности и континуираног образовања свих учесника у процесу генерисања и управљања комуналним отпадом. Изузетно је важно и информисање јавности са циљем постизања планираних циљева и избегавања NIMBY ефекта.

Настајање отпада код становништва је примарна функција њихове потрошње, а тиме и њихових социо-економских карактеристика. Њихов став утиче не само на карактеристике настајања отпада, већ такође и на ефективне захтеве на услуге сакупљања отпада, односно њихов интерес и вољу за плаћањем услуга сакупљања. На њихов однос се може позитивно утицати кроз кампање развијања јавне свести, и едукативне мере о негативним утицајима неодговарајућег сакупљања отпада на здравље становништва и животну вредност ефективног одлагања.

Принципи социјалног аспекта су:

- имплементација планова управљања комуналним отпадом према стварним потребама и захтевима становништва за услугама;
- подстицање селекције отпада у домаћинствима као допринос ефективности и ефикасности комуналних услуга;
- развијање јавне свести становништва о проблемима и приоритетима везаним за управљање отпадом и промовисање ефективних економских захтева (плаћање) за услуге сакупљања и одлагања отпада;
- подршка свим иницијативама локалног самоорганизовања становништва које доприносе побољшању управљања отпадом;
- заштита здравља радника на управљању отпадом и побољшању њихове социо-економске сигурности.

Одговорности и надлежности у управљању комуналним отпадом подељене су између Републике и локалне самоуправе, с тим што је Република одговорна за доношење закона и подзаконских прописа, а локална самоуправа је одговорна да спроводи законе и подзаконска акта и уређује и обезбеђује услове за обављање и развој делатности управљања комуналним отпадом. Учесници у доношењу и спровођењу закона и других прописа су: Влада Републике Србије, министарства, републичка Агенција за рециклажу, овлашћена лабораторија за карактеризацију отпада, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе.

Национални Програм управљања отпадом у Србији јасно наводи да постоје потребе за развијањем јавне свести свих произвођача отпада. Развијање јавне свести је важна и неопходна функција у управљању отпадом.

Локална власт треба да изради план и спроведе кампање за развијање свести о управљању комуналним отпадом. Свака кампања треба да се фокусира на посебна питања управљања специфичним врстама отпада (нпр. кампања за рециклажу) и треба да се спроведе упоредо са имплементацијом Локалног плана управљања отпадом.

Свака кампања треба да се састоји од три основна нивоа:

1. *претходно истраживање* — анализа процене о тренутном ставу и упућености јавности о управљању отпадом. На основу утврђеног стања се планирају програми са конкретним циљевима, утврђују циљне групе којима је програм намењен, временски период трајања програма, методе које ће

се користити за спровођење кампање итд.;

2. *кампања* – почиње интензивним спровођењем мера које су прилагођене локалном становништву (добровољним групама, пензионерима, приватном сектору итд.) и остварују се у сарадњи са локалним властима;

3. *истраживање након кампање* — неопходно је пратити напредак према одрживом јавном понашању у управљању отпадом и развоју модела добре праксе за промену става јавности према смањењу настајања отпада, поновном коришћењу и рециклажи.

Суштински је неопходно показати јавности утицај неадекватног одлагања отпада на животну средину и њихово здравље. Неопходно је указати и на губитак великих материјалних средстава кроз секундарне сировине и касније трошкове за ремедијацију земљишта. Важно је да сва предложена побољшања буду разматрана уз учешће јавности, као и да ће побољшања у пракси управљања отпадом донети повећај средстава од пореза кроз принцип „загађивач плаћа“.

Грађани морају да имају приступ свим информацијама које се тичу животне средине, а самим тим и управљања отпадом, у складу са Законом о потврђивању конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине (Архуска конвенција).

Развој кампањских програма за подизање и развијање свести о отпаду обезбеђује добар оквир за успостављање партнерског односа између локалних власти и грађана, односно ЈКП, ЈП и њихових корисника.

У току имплементације плана управљања отпадом, суштинско је питање и спровођење законске регулативе која се односи на јавност, као што је забрана одлагања отпада на дивља сметлишта. У овом случају инспекцијске службе морају бити активније у вршењу надзора над повереним пословима.

У већини случајева, јавна свест се више развија стриктном применом закона, него омогућавањем општих информација. Ту је посебно значајна улога инспектора која се односи на казне за прекршиоце закона. Неопходна је јака повезаност између надлежних лица за спровођење закона и лица за спровођење кампање. Са друге стране, важно је и развијати поверење између органа локалне самоуправе и грађана.

13. Надзор и праћење спровођења плана

Будући да сви документи јавне политике, стратешки и/или програмски, имају сврху и вредност једино уколико се спроводе, неопходно је јасно утврдити механизме њиховог спровођења, односно надзор над спровођењем и евалуацију, вредновање спроведеног, тј. да ли реализоване активности заиста решавају проблеме на које Локални план указује.

Многи фактори утичу на то да се једном усвојени документи увек преиспитују и ревидирају: време и услови се мењају, одређени предвиђени догађаји изостану, бољи начини за решавање одређених проблема постају очигледнији и слично. Управо из тих разлога процес спровођења Локалног плана управљања отпадом мора константно бити праћен/надгледан, вреднован/преиспитиван.

Надзор и вредновање спровођења је процес кроз који се утврђује да ли су циљеви који су постављени Локалним планом постигнути и да ли активности које су предвиђене доводе до испуњења постављених циљева.

Мониторинг је континуирано праћење резултата и напретка у спровођењу Плана. Овај процес подразумева поређење информација прикупљених током имплементације са унапред дефинисаним индикаторима. Успешно спровођење Плана, поред процеса надгледања, подразумева и процес вредновања који је важан у мерењу значаја, утицаја и ефеката предузетих активности.

Евалуација или вредновање користи информације добијене кроз процес праћења (мониторинг) како би се утврдио: значај (да ли је активност довољно релевантна за постизање циља), учинак (да ли се добијају очекивани резултати) и утицај (да ли је дошло до побољшања и у коликој мери).

Годишњи извештај о имплементацији плана се доставља Скупштини општине, са кратким приказом акционог плана за наредну годину. На тај начин ће бити означен напредак и обележена кључна питања која треба размотрити у наредном периоду.

Ревизија односно преиспитивање овог документа подразумева преформулисање и процену документа и пројеката и врши се на бази мониторинга и евалуације. Локални план управљања отпадом се поново разматра сваких пет година, по потреби ревидира се и пре са јасним разлогом неопходне ревизије и доноси се за наредних десет година, а најпре до краја године усвојеним Планом, односно до краја 2032.године .

Над свим врстама отпада спроводе се мере надзора ради праћења система управљања отпадом. Мере надзора су следеће:

- ♣ сталан надзор управљања отпадом на територији општине Кула,
- ♣ подстицање одвојеног сакупљања отпада,
- ♣ подстицање разврставања отпада.

Индикатори који су утврђени у процесу израде Локалног плана управљања отпадом, а за потребе надзора и вредновања спровођења Плана, су усклађени са Програмом управљања отпадом Републике Србије 2022-2031.године и представљају основу за извештавање према Агенцији за заштиту животне средине.

Табела 14. Табела индикатора

А. НАСТАЈАЊЕ ОТПАДА		
1.	Укупна количина произведеног отпада	Укупна количина произведеног отпада годишње (т/год.)
		Укупна количина произведеног отпада по становнику годишње (кг/стан/год.)
		Укупна производња отпада по групама према Каталогу отпада годишње (т/група/год.)
2.	Интензитет производње отпада	Количина отпада по становнику (kg/стан) према БДП по становнику (ЕУР/стан)
3.	Количина произведеног комуналног отпада	Количина произведеног комуналног отпада годишње (т/год.)
		Количина прикупљеног комуналног отпада годишње (т/год.)
		Производња комуналног отпада по становнику (кг/стан/год.)
		Број становника обухваћених прикупљањем комуналног отпада (% од укупног броја становника)

		Укупна количина одвојено прикупљених врста отпада - папир, стакло, метал, пластика, органски отпад, биоотпад и др. (т/врсти/год.)
4.	Број дивљих депонија	Укупан број дивљих депонија поднетих у Извештају ЈКПа у марту месецу текуће године за претходну годину
Б. ИНФРАСТРУКТУРА / ОПЕРАТЕРИ		
5.	Овлашћени привредни субјекти за управљање отпадом	Укупан број привредних субјеката (бр.) Број привредних субјеката према врстама отпада (бр.)
В. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ		
6.	Количина рециклираног отпада	Укупна количина рециклираног отпада(т/год.) Укупна количина рециклираног амбалажног отпада (т/год.)
7.	Количина биоразградивог отпада	Укупна количина биоразградивог отпада (т/год.)
8.	Количина издвојеног прикупљеног отпада	Укупна количина издвојено прикупљеног отпада (т/год.) Укупна количина издвојено прикупљеног отпада по врстама (т/год.)

14. ПРИЛОЗИ

ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА У ОБЛАСТИ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ

Законодавство ЕУ у области управљања отпадом

Политика ЕУ у управљању отпадом обавезује све земље чланице и настоји да се хармонизују националне политике управљања отпадом у свим земљама чланицама. Свест о потреби доношења заједничке политике управљања отпадом у ЕУ постоји од 1970. године и резултирала је дефинисањем „Стратегије управљања отпадом у ЕУ“, 1989. године. Оригинална стратегија је унапређена и данас ЕУ промовише политику управљања отпадом која се састоји из три међусобно повезана елемента:

- **превенција настајања отпада** - представља кључни фактор у стратегији менаџмента отпадом. Ако се на првом месту смањи количина отпада и смањи његова штетност смањивањем присуства опасних материја у производима, депоновање ће постати једноставније. Спречавање настанка отпада је у директној вези са побољшањем начина производње и утицаја потрошача у погледу захтева за смањење амбалаже;
- **стимулисање поновног коришћења и рециклаже отпада** - ако се настајање отпада не може спречити, онда је потребно што је могуће више материјала обновити, најбоље рециклажом. Европска комисија је дефинисала неколико специфичних токова отпада као приоритетних, како би се пре свега спречио њихов глобални утицај на животну средину. Ту спадају амбалажа, ислужена возила, батерије, електрични и електронски отпад. Директиве Европске уније захтевају да државе чланице уграде у национално законодавство и законе о прикупљању отпада, поновну употребу и рециклажу отпада и депоновање остатака;
- **смањивање загађења од финалног одлагања и мониторинг** - када се отпад не може рециклирати или поново употребити треба га пажљиво подвргнути инсинерацији, а одлагање на земљиште користити само као последњу могућност. Обе ове методе захтевају

мониторинг због њиховог потенцијала да узрокују озбиљне штете у животној средини. Европска унија је донела Директиву у области одлагања отпада на депонијама. Од ње се изузимају одређени типови отпада, као што су старе гуме и постављају циљеви у погледу смањивања количине биодеградабилног отпада.

Основни принципи на којима је заснована актуелна политика одрживог развоја у управљања отпадом у ЕУ:

- принцип хијерахије - представља редослед приоритета у пракси управљања отпадом (превенција стварања отпада и редукција, поновна употреба, рециклажа, искоришћење и одлагање отпада);
- принцип превенције - треба избегавати генерисање отпада где год је то могуће;
- принцип загађивач плаћа - генератор отпада је одговоран за загађење и дужан је да загађење санира;
- принцип минимизације насталог отпада - настанак отпада треба да се минимизује, где год је то могуће;
- принцип самодовољности - изградња капацитета за одлагања и третман, који ће омогућити да се отпад што краће превози од места настанка до места коначног третмана или одлагања.

Основна карактеристика законодавства о заштити животне средине у државама чланицама ЕУ је непрекидно усавршавање кроз постављање усмерења и достизање циљева. Европска унија има значајну надлежност у области заштите животне средине и њена правна регулатива има предност над државним законодавствима. Органи Уније (Европски парламент, Веће министара које усваја законске акте и Комисија која их предлаже и брине о имплементацији) доносе акта који имају обавезујућу снагу:

- **уредбе** представљају правни закон, имају општу важност, обавезујуће су у потпуности и непосредно су применљиве у свим државама чланицама;
- **директиве** обавезују сваку државу чланицу којој су упућене у погледу циљева који треба да се постигну, препуштајући државним органима да изаберу форму и средство извршења;
- **одлуке** су потпуно обавезујуће само у односу на оне који су у њима именовани.

Обавезу планирања управљања отпадом, на начин да се од надлежних органа тражи израда плана управљања отпадом, прописују три директиве:

- Оквирна Директива о отпаду,
- Директива о опасном отпаду и
- Директива о амбалажи и амбалажном отпаду.

Међутим, и други европски прописи, односно директиве које се односе на посебне токове отпада и на објекте за третман, обраду и одлагање отпада, морају се узети у обзир приликом израде планова управљања отпадом.

Директива Савета 2008/98/ЕС о отпаду која замењује и допуњује Оквирну директиву 75/442/ ЕЕС, 2006/12/ ЕС, успоставља систем за координисано управљање отпадом у ЕУ са циљем да се ограничи производња отпада. У Оквирној директиви о отпаду земље чланице се обавезују да направе план управљања отпадом. Нова Оквирна Директива о отпаду 2008/98/ ЕС даје одређене дефиниције (различите у односу на директиву 2006/12/ ЕС):

- уводи термине: биоотпад, отпадна уља, дилер, сакупљање, одвојено сакупљање, третман, најбоље расположиве (доступне) технике (БАТ) итд;
- поставља циљеве за рециклажу и искоришћење, који су остали су исти: до 2020. године достићи 50% од укупне количине сакупљеног комуналног отпада и до 70% осталог неопасног отпада;

- енергетско искоришћење отпада није посебно дефинисано у општим условима Директиве, осим у Анексу II - Листи могућих активности искоришћења;
- поштовање принципа хијерархије у управљању отпадом;
- у Анексу I Директиве наведене су прихватљиве могућности одлагања;
- прописује одређене минималне стандарде који се морају задовољити током примене различитих начина третмана отпада.

Директива Савета 99/31/ЕС о депонијама има за циљ да се увођењем строгих техничких захтева редукују негативни ефекти и последице одлагања отпада на животну средину, нарочито на земљиште, подземне и површинске воде, као и ефекти на здравље становништва. Директивом се дефинишу категорије отпада (опасан, неопасан и инертан); дефинишу класе депонија и то: депонија за опасан отпад, депонија за неопасан отпад и депонија за инертан отпад; захтева третман отпада пре одлагања; забрањује одлагање на депонијама: течног отпада, запаљивог или изузетно запаљивог отпада, експлозивног отпада, инфективног медицинског отпада, старих гума и других типова отпада; захтева смањење одлагања биоразградивог отпада и успоставља систем дозвола за рад депонија.

Директива Савета 2000/76/ЕС о спаљивању отпада замењује:

- Директиву 84/429/ЕС о редукацији загађења ваздуха из постојећих инсинератора комуналног отпада;
- Директиву 89/369/ЕС о редукацији загађења ваздуха из нових инсинератора комуналног отпада;
- Директиву 94/67/ЕС о инсинерацији опасног отпада.

Циљ Директиве је да постави стандарде за смањење загађења ваздуха, воде и земљишта узроковано инсинерацијом или ко-инсинерацијом отпада, ради спречавања ризика по здравље становништва. Инсинерација опасног отпада може проузроковати емисију супстанци које загађују ваздух, воду и земљиште и које имају штетан утицај на здравље људи. Ова Директива се односи и на постројења у којима се врши ко- инсинерација.

Директива Савета 2006/66/ЕС која замењује и допуњује Директиву 91/157/ЕЕС о батеријама и акумулаторима који садрже опасне супстанце, уводи мере за одлагање и контролу одлагања истрошених батерија и акумулатора који садрже опасне материје, у циљу смањења загађења тешким металима који се користе у производњи батерија и акумулатора.

Директива Савета 75/439/ЕЕС о одлагању отпадних уља допуњена директивама 1987/101/ЕЕС, 91/692/ЕЕС, 2000/76/ЕС промовише сакупљање и одлагање минералних мазива или индустријских отпадних уља која се не могу више користити за оригиналну употребу. Директивом се забрањују сва поступања са употребљеним уљима која изазивају загађивање ваздуха изнад границе утврђене прописима; захтева се обезбеђивање сигурног и ефикасног система сакупљања, третмана, складиштења и одлагања отпадног уља; највиши приоритет се даје регенерацији отпадних уља па спаљивању уз искоришћење енергије, а најмањи њиховој деструкцији или контролисаном складиштењу; забрањује просипање, изливање или било који начин упуштања употребљених уља у површинске воде, подземне воде, канализацију и на земљиште.

Директива Савета 91/689/ЕЕС о опасном отпаду допуњена Директивом 94/31/ЕС и 166/2006/ЕС има за циљ успостављање управљања, искоришћења и правилног одлагања опасног отпада. Директивом се дефинише да привредни субјекти који производе, држе или уклањају опасне отпаде, достављају надлежним органима на њихов захтев тражене податке из регистра.

Директива Савета 96/59/ЕС о одлагању РСВ и РСТ има за циљ да дефинише контролисани начин поступања и елиминације полихлорованих бифенила (РСВ) и полихлорованих терфенила (РСТ) и

деконтаминацију опреме у којој су се налазили, као и начин одлагања опреме која је загађена PCB, а није извршена њена деконтаминација.

Директива Савета 2000/53/ЕС о истрошеним возилима успоставља мере за превенцију настајања отпада од истрошених возила, тако што стимулише сакупљање, поновну употребу и рециклажу њихових компонената (батерије, гуме, акумулатор, уља) у циљу заштите животне средине.

Директива 2002/95/ЕС о ограничавању коришћења неких опасних супстанци у електричној и електронској опреми и Директива 2002/96/ЕС о отпаду од електричне и електронске опреме имају за циљ ограничавање коришћења неких опасних супстанци у електричној и електронској опреми, односно промоцију поновне употребе, рециклаже и искоришћења електричне и електронске опреме, у циљу редукације количине отпада. Закони у ЕУ уводе рестрикције употребе опасних материја у производњи електричне и електронске опреме у циљу олакшавања рециклаже. Чланице морају успоставити систем сакупљања при којем власници и дистрибутери електричне и електронске опреме могу бесплатно примити назад овакву опрему из домаћинства. Прописана је обавеза да од 1. јануара 2008. године, олово, жива, кадмијум, шестовалентни хром, полибромовани бифеноли и полибромовани дифенили у електричној и електронској опреми морају бити замењени другим материјама.

Директива 86/278/ЕЕС о заштити животне средине и посебно земљишта, у случају коришћења секундарних ђубрива у пољопривреди, дефинише употребу муљева из постројења за третман отпадних вода у пољопривреди у циљу превенције загађења земљишта, вегетације, људи и животиња. Муљ из постројења за третман градских отпадних вода има повољне карактеристике тако да се може користити у пољопривреди. Међутим, присутни тешки метали у муљу могу бити токсични по биљке. Директивом се дефинише појам муља, третираног муља, прописују услови под којима се може користити муљ, постављају граничне вредности концентрација тешких метала у земљишту и муљу, као и максимална дозвољена годишња количина тешких метала у земљишту.

Директива 78/176/ЕЕС о отпаду из индустрије у којој се користи титан-диоксид, допуњена **Директивама 82/883/ЕЕС** (даље допуњена **Уредбом 807/2003/ЕС**), **83/29/ЕЕС** и **91/692/ЕЕС** (даље допуњена **Уредбом 1882/2003/ЕС**) односи се на спречавање и прогресивно смањење до уклањања, загађења узрокованог отпадом из индустрије титан диоксида. Земље чланице ће предузети кораке да обезбеде да се одлагање отпада обавља уз бригу о људском здрављу и животној средини. Оне ће активно подстицати спречавање настајања отпада, поновну употребу и рециклажу отпада као сировине. Свако испуштање, одлагање, нагомилавање или ињектирање отпада захтева претходно дозволу. Земље чланице ће изградити програме за постепено смањење и коначно уклањање загађења узрокованог отпадом из постројења за производњу титан диоксида.

Директива Савета 94/62/ЕС о амбалажи и амбалажном отпаду допуњена **Директивом 2005/20/ЕС, 2004/12/ЕС, 1882/2003/ЕС** имплементира стратегију ЕУ о отпаду од амбалаже и има за циљ да хармонизује националне мере за управљање отпадом од амбалаже, да минимизира утицаје отпада од амбалаже на животну средину и да избегне трговинске баријере у ЕУ које могу да спрече конкуренцију. Она третира сву амбалажу која је на тржишту Уније, као и сав отпад од амбалаже без обзира на порекло настајања индустрија, комерцијални сектор, радње, услуге, домаћинства, имајући у виду материјал који се користи.

Законски оквир управљања отпадом у Републици Србији

Програм управљања отпадом Републике Србије 2022-2031 („Сл. гласник РС”, бр. 30/18) дефинисани су услови за одрживо и рационално управљање отпадом и дата основна усмерења и препоруке на нивоу Републике Србије. Програм је израђен је у складу са Законом о планском систему Републике Србије, Законом о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18др. Закон) и пратећим подзаконским актима. Законом у управљању отпадом

(чл. 9-11) прописане су врсте планских докумената који се доносе ради планирања управљања отпадом, садржај стратегије и садржај националног плана управљања отпадом. У циљу успостављања оптималног планског оквира за област заштите животне средине и усаглашавање са одредбама Закона о планском систему, Програм је израђен сагласно чл. 10-15. Закона о планском систему, а узимајући у обзир и одредбе Закона о управљању отпадом. У складу са процесом оптимизације планског оквира у Републици Србији, област управљања отпадом као ужа област у оквиру области планирања и спровођења јавних политика „заштита животне средине”, биће обухваћена секторском стратегијом за област заштите животне средине. Програмом се утврђују стратешки циљеви за унапређење система управљања отпадом и основна начела којима треба да се руководе сви актери у управљању отпадом за остваривање тих циљева у Републици Србији за период 2022-2031. године. Спровођење овог програма, поред смањења штетног утицаја на животну средину и климатске промене, треба да омогући остваривање предуслова за коришћење отпада у циркуларној економији за чији развој се утврђују циљеви и мере у посебном програму. Такође, за успостављање система управљања отпадним муљем из постројења за пречишћавање отпадних вода и за поступање са споредним производима животињског порекла израђују се посебни документи. Управљање пољопривредним, рударским и медицинским и фармацеутским отпадом се планира секторским планским документима. Листа актуелних законских прописа Републике Србије који регулишу област управљања отпадом:

Закон о заштити животне средине („Сл. гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09-др.закон, 72/09-др.закон, 43/11-одлука УС, 14/16, 76/18 и 95/18-др.закон), Чланом 2., дефинисан је Систем заштите животне средине кога чине мере, услови и инструменти за:

1. одрживо управљање, очување природне равнотеже, целовитости, разноврсности и квалитета природних вредности и услова за опстанак свих живих бића;
2. спречавање, контролу, смањивање и санацију свих облика загађивања животне средине.

У Члану 3. овог Закона дефинисани су поједини изрази који се у оквиру Закона користе, а релевантни су:

- животна средина јесте скуп природних и створених вредности чији комплексни међусобни односи чине окружење, односно простор и услове за живот;
- квалитет животне средине јесте стање животне средине које се исказује физичким, хемијским, биолошким, естетским и другим индикаторима;
- природне вредности јесу природна богатства која чине: ваздух, вода, земљиште, шуме, геолошки ресурси, биљни и животињски свет;
- заштићено природно добро јесте очувани део природе посебних вредности и одлика (геодиверзитета, биодиверзитета, предела, пејзажа и др), који има трајни еколошки, научни, културни, образовни, здравствено-рекреативни, туристички и други значај, због чега као добро од општег интереса ужива посебну заштиту;
- јавно природно добро јесте уређени или неуређени део природног богатства, односно ваздуха, водних добара, приобаља, подземних добара, шумских добара, предела или простора, једнако доступан свима;
- геодиверзитет (геолошка разноврсност) јесте присуство или распрострањеност разноврсних елемената и облика геолошке грађе, геолошких структура и процеса, геохронолошких јединица, стена и минерала различитог састава и начина постанка и разноврсних палеоекосистема мењаних у простору под утицајима унутрашњих и спољашњих геодинамичких чинилаца током геолошког времена;
- биодиверзитет (биолошка разноврсност) јесте разноврсност организама у оквиру врсте,

међу врстама и међу екосистемима и обухвата укупну разноврсност гена, врста и екосистема на локалном, националном, регионалном и глобалном нивоу;

- регистар извора загађивања животне средине јесте скуп систематизованих података и информација о врстама, количинама, начину и месту уношења, испуштања или одлагања загађујућих материја у гасовитом, течном и чврстом агрегатном стању или испуштања енергије (буке, вибрација, топлоте, јонизујућег и нејонизујућег зрачења) из тачкастих, линијских и површинских извора загађивања у животну средину;
- активност која утиче на животну средину (у даљем тексту: активност) јесте сваки захват (стални или привремени) којим се мењају и/или могу променити стања и услови у животној средини, а односи се на: коришћење ресурса и природних добара; процесе производње и промета; дистрибуцију и употребу материјала; испуштање (емисију) загађујућих материја у воду, ваздух или земљиште; управљање отпадом и отпадним водама, хемикалијама и штетним материјама; буку и вибрације; јонизујуће и нејонизујуће зрачење; удесе;
- постројење јесте стационарна техничка јединица у којој се изводи једна или више активности које су утврђене посебним прописом и за чији рад се издаје дозвола, као и свака друга активност код које постоји техничка повезаност са активностима које се изводе на том месту и која може произвести емисије и загађења;
- загађивање животне средине јесте уношење загађујућих материја или енергије у животну средину, изазвано људском делатношћу или природним процесима које има или може имати штетне последице на квалитет животне средине и здравље људи;
- капацитет животне средине јесте способност животне средине да прихвати одређену количину загађујућих материја по јединици времена и простора тако да не наступи неповратна штета у животној средини;
- угрожена животна средина јесте одређени део простора где загађење или ризик од загађења превазилази капацитет животне средине;
- загађивач јесте правно или физичко лице које својом активношћу или неактивношћу загађује животну средину;
- загађујуће материје јесу материје чије испуштање у животну средину утиче или може утицати на њен природни састав, особине и интегритет;
- оптерећење животне средине јесте појединачни или збирни утицај активности на животну средину које се може изразити као укупно (више сродних компоненти), заједничко (више разнородних компоненти), дозвољено (у оквиру граничних вредности) и прекомерно (преко дозвољених граничних вредности) оптерећење;
- деградација животне средине јесте процес нарушавања квалитета животне средине који настаје природном или људском активношћу или је последица непредузимања мера ради отклањања узрока нарушавања квалитета или штете по животну средину, природне или радом створене вредности;
- емисија јесте испуштање и истицање загађујућих материја у гасовитом, течном и чврстом агрегатном стању или емисије енергије из извора загађивања у животну средину;
- ниво загађујуће материје јесте концентрација загађујуће материје у животној средини, којом се изражава квалитет животне средине у одређеном времену и простору;
- отпад јесте свака материја или предмет дефинисан законом којим се уређује управљање отпадом;
- опасне материје јесу хемикалије и друге материје које имају штетне и опасне карактеристике;
- опасна супстанца јесте супстанца дефинисана прописом Европске уније којим се уређује контрола опасности од великог удеса који укључује опасне супстанце;
- ризик јесте одређени ниво вероватноће да нека активност, директно или

- индиректно, изазове опасност по животну средину, живот и здравље људи;
- удес јесте изненадни и неконтролисани догађај који настаје ослобађањем, изливањем или расипањем опасних материја, обављањем активности при производњи, употреби, преради, складиштењу, одлагању или дуготрајном неадекватном чувању (у даљем тексту: хемијски удес);
 - санација, односно ремедијација јесте процес предузимања мера за заустављање загађења и даље деградације животне средине до нивоа који је безбедан за будуће коришћење локације укључујући уређење простора, ревитализацију и рекултивацију;
 - извори загађивања животне средине јесу локацијски одређени и просторно ограничени тачкасти, линијски и површински извори загађујућих материја и енергије у животну средину;
 - оператер јесте свако физичко или правно лице које, у складу са прописима, управља постројењем, односно комплексом или га контролише или је овлашћен за доношење економских одлука у области техничког функционисања постројења;
 - севесо постројење, односно постројење у којем се обављају активности у којима је присутна или може бити присутна опасна материја у једнаким или већим количинама од прописаних (у даљем тексту: севесо постројење) јесте техничка јединица унутар комплекса где се опасне материје производе, користе, складиште или се њима рукује. Постројење укључује сву опрему, зграде, цевоводе, машине, алате, интерне колосеке и депое, докове, истоварна пристаништа за постројења, пристане, складишта или сличне грађевине, на води или копну, а које су нужне за функционисање постројења;
 - комплекс подразумева просторну целину под контролом оператера, где су опасне материје присутне у једном или више постројења, укључујући појединачну или заједничку инфраструктуру, односно појединачне или заједничке активности;
 - захтеви у погледу квалитета животне средине јесу скуп услова и захтева који морају бити испуњени у одређено време и на одређеном простору или у појединим медијумима животне средине, у складу са посебним прописима.

Закон о управљању отпадом („Сл. гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 14/16, 95/18- др.закон и 35/2023), којим се уређује: врсте и класификација отпада; планирање управљања отпадом; субјекти управљања отпадом; одговорности и обавезе у управљању отпадом; организовање управљања отпадом; управљање посебним токовима отпада; услови и поступак издавања дозвола; прекогранично кретање отпада; извештавање о отпаду и база података; финансирање управљања отпадом; надзор, као и друга питања од значаја за управљање отпадом.

Чланом 2. овог Закона дефинисан циљ је да се обезбеде и осигурају услови за:

1. управљање отпадом на начин којим се не угрожава здравље људи и животна средина;
2. превенцију настајања отпада, посебно развојем чистијих технологија и рационалним коришћењем природних богатстава, као и отклањање опасности од његовог штетног дејства на здравље људи и животну средину;
3. поновно искоришћење и рециклажу отпада, издвајање секундарних сировина из отпада и коришћење отпада као енергента;
4. развој поступака и метода за одлагање отпада;
5. санацију неуређених одлагалишта отпада;
6. праћење стања постојећих и новоформираних одлагалишта отпада;
7. развијање свести о управљању отпадом.

Начин управљања отпадом, према Члану 3., врши се на начин којим се обезбеђује најмањи ризик по живот и здравље људи и животну средину, контролом и мерама смањења:

- загађења вода, ваздуха и земљишта;

- опасности по биљни и животињски свет;
- опасности од настајања удеса, експлозија или пожара;
- негативних утицаја на пределе и природна добра посебних вредности;
- нивоа буке и непријатних мириса.

Чланом 5. дефинишу се основни појмови, од којих су:

- анаеробна дигестија јесте процес у којем се биоразградиви материјал разграђује у одсуству кисеоника;
- био отпад јесте биоразградиви отпад из башти, паркова, од хране, кухињски отпад из домаћинства, ресторана, угоститељства и малопродајних објеката и сличан отпад из производње прехранбених производа;
- центар за сакупљање отпада јесте место одређено одлуком општине, града, односно града (у даљем тексту: јединица локалне самоуправе), на које грађани доносе отпад и кабасти отпад (намештај и бела техника, баштенски отпад, материјал погодан за рециклажу, укључујући и опасан отпад из домаћинства);
- деконтаминација обухвата све операције које омогућавају поновно коришћење, рециклажу или безбедно одлагање опреме, објеката или материјала контаминираних опасним материјама и може укључити уклањање или замену опасних материја одговарајућим мање штетним материјама;
- депонија јесте место за коначно санитарно одлагање отпада на површини или испод површине земље укључујући:
 - интерна места за одлагање (депонија где произвођач одлаже сопствени отпад на месту настанка);
 - стална места (више од једне године) која се користе за привремено складиштење отпада, али искључујући складишта где се отпад истовара, ради припреме за даљи транспорт до места за третман, односно поновно искоришћење или одлагање на другим локацијама и складиштење отпада пре третмана, односно поновног искоришћења најдуже до три године или складиштење отпада пре одлагања најдуже до једне године);
- дивља депонија јесте место, јавна површина, на којој се налазе неконтролисано одложене различите врсте отпада и које не испуњава услове утврђене прописом којим се уређује одлагање отпада на депоније;
- дозвола јесте решење надлежног органа којим се правном лицу или предузетнику одобрава сакупљање, транспорт, увоз, извоз и транзит, складиштење, третман, односно поновно искоришћење или одлагање отпада и утврђују услови поступања са отпадом на начин који обезбеђује најмањи ризик по здравље људи и животну средину;
- држалац јесте произвођач отпада, физичко или правно лице које је у поседу отпада;
- фармацеутски отпад јесу сви лекови, укључујући и примарну амбалажу, као и сав прибор коришћен за њихову примену који се налазе код правног лица, односно предузетника који се бави делатношћу здравствене заштите људи и животиња, а који су постали неупотребљиви због истека рока употребе, неисправности у погледу њиховог прописаног квалитета, контаминирани амбалаже, проливања, расипања, који су припремљени, па неупотребљени, враћени од крајњих корисника или се не могу користити из других разлога, као и фармацеутски отпад из производње лекова и промета лекова на велико и мало и израде галенских, односно магистралних лекова и други фармацеутски отпад. Отпад настао у процесу производње лекова спада у индустријски (органички и неорганички) отпад, са којим се поступа у складу са одредбама овог Закона. Фармацеутски отпад може бити:
 - неопасан фармацеутски отпад који не представља опасност по животну

средину и здравље људи и не третира се по поступку прописаном за управљање опасним фармацеутским отпадом;

- опасан фармацеутски отпад настао од лекова и дезинфицијенаса који садрже тешке метале, као и лекова познатог састава и лекова чији се састав не може утврдити, а захтевају посебне поступке третмана и укључује цитотоксични и цитостатички отпад, односно цитотоксичне и цитостатичке лекове који су постали неупотребљиви, отпад који настаје приликом коришћења, транспорта и припреме лекова са цитотоксичним и цитостатичким ефектом, укључујући примарну амбалажу која је била у контакту са опасном материјом и сав прибор коришћен за припрему и примену таквих производа. Цитотоксични и цитостатички лекови су токсична једињења која имају канцерогени, мутагени и/или тератогени ефекат;
- индустријски отпад јесте отпад из било које индустрије или са локације на којој се налази индустрија, осим јаловине и пратећих минералних сировина из рудника и каменолома;
- инертни отпад јесте отпад који није подложен било којим физичким, хемијским или биолошким променама, не раствара се, не сагорева или на други начин физички или хемијски реагује, није биолошки разградив или не утиче неповољно на друге материје са којима долази у контакт на начин који може да доведе до повећања загађења животне средине или угрози здравље људи, а укупно излуживање и садржај загађујућих материја у отпаду и екотоксичност излужених материја не смеју бити значајни, а посебно не смеју да угрожавају квалитет површинских и/или подземних вода;
- карактеризација отпада јесте поступак испитивања којим се утврђују физичко- хемијске, хемијске и биолошке особине и састав отпада, односно одређује да ли отпад садржи или не садржи једну или више опасних карактеристика;
- класификација отпада јесте поступак сврставања отпада на једну или више листа отпада које су утврђене посебним прописом, а према његовом пореклу, саставу и даљој намени;
- комерцијални отпад јесте отпад који настаје у предузећима, установама и другим институцијама које се у целини или делимично баве трговином, услугама, канцеларијским пословима, спортом, рекреацијом или забавом, осим отпада из домаћинства и индустријског отпада;
- компостирање јесте третман биоразградивог отпада под дејством микроорганизама, у циљу стварања компоста, у присуству кисеоника и под контролисаним условима;
- комунални отпад јесте отпад из домаћинства (кућни отпад), као и други отпад који је због своје природе или састава сличан отпаду из домаћинства;
- медицински отпад јесте отпад који настаје из објеката у којима се обавља здравствена заштита људи или животиња и/или са других места у којима се пружају здравствене услуге (из дијагностике, експерименталног рада, лабораторија, чишћења, одржавања и дезинфекције простора и опреме), а обухвата неопасан и опасан медицински отпад, и то:
 - неопасан медицински отпад који није загађен опасним или другим материјама, а који је по свом саставу сличан комуналном отпаду (рециклабилан, биоразградив и др.),
 - опасан медицински отпад који захтева посебно поступање, односно који има једну или више опасних карактеристика које га чине опасним отпадом, и то: патоанатомски отпад, оштри предмети, фармацеутски отпад, укључујући цитотоксични и цитостатички отпад, отпад загађен крвљу и телесним течностима, инфективни, остали опасан медицински отпад (хемијски отпад, отпад са високим садржајем тешких метала и отпадне боце под притиском);
- мобилно постројење за управљање отпадом јесте постројење за преузимање, припрему за поновну употребу, поновно искоришћење и друге операције третмана отпада са R и D листе

(R2 до R13, D8 и D9), које је такве конструкције да није везано за подлогу или објекат и може се премештати од локације до локације, укључујући мобилно постројење које се користи ради санације загађене локације, по правилу на локацији на којој отпад настаје, односно на локацији произвођача отпада, или на другој локацији власника отпада за коју оператер постројења има и дозволу за складиштење отпада;

- најбоље доступне технике јесу најбоље доступне технике у складу са законом којим се уређује интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине;
- неопасан отпад јесте отпад који нема карактеристике опасног отпада;
- не санитарна депонија — сметлиште јесте место где јединице локалне самоуправе одлажу отпад у полуконтролисаним условима, којим управља јавно комунално предузеће и које има одређену инфраструктуру (ограду, капију, булдожер), а тело депоније није изграђено у складу са прописом којим се уређује одлагање отпада на депоније (нема водонепропусни слој, дренажни систем за одвођење отпадних вода и др.);
- одвојено сакупљање јесте сакупљање отпада при чему се различите врсте сакупљеног отпада чувају одвојено по врсти и природи тако да се олакша њихов посебан третман;
- одлагање отпада јесте било која операција која није поновно искоришћење отпада, чак и када та операција има за секундарну последицу настајање супстанце или енергије (D листа представља неисцрпну листу операција одлагања);
- организовано тржиште отпадом јесте функционални оквир који омогућава ефикасан, одржив и транспарентан промет отпадом и секундарним сировинама;
- отпад јесте свака материја или предмет који држалац одбацује, намерава или је неопходно да одбаци;
- отпад од грађења и рушења јесте отпад који настаје у току обављања грађевинских радова на градилиштима или припремних радова који претходе грађењу објеката, као и отпад настао услед рушења или реконструкције објеката, а обухвата неопасан и опасан отпад од грађења и рушења, и то:
 - неопасан отпад од грађења и рушења који не садржи опасне материје, а који је по свом саставу сличан комуналном отпаду (рециклабилан, инертан и др.),
 - опасан отпад од грађења и рушења који захтева посебно поступање, односно који има једну или више опасних карактеристика које га чине опасним отпадом (отпад који садржи азбест, отпад са високим садржајем тешких метала и др.) на које се примењују посебни прописи;
- поновно искоришћење отпада је свака операција чији је главни резултат употреба отпада у корисне сврхе када отпад замењује друге материјале које би иначе требало употребити за ту сврху или отпад који се припрема како би испунио ту сврху, у постројењу или шире у привредним делатностима (R листа представља неисцрпну листу операција поновног искоришћења);
- поновна употреба јесте свака операција којом се производи или њихови делови који нису отпад, поново користе за исту сврху за коју су намењени;
- посебни токови отпада јесу кретања отпада (истрошених батерија и акумулатора, отпадног уља, отпадних гума, отпада од електричних и електронских производа, отпадних возила и другог отпада) од места настајања, преко сакупљања, транспорта и третмана, до одлагања на депонију;
- посредник јесте правно лице или предузетник који организује поновно искоришћење или одлагање отпада у име других лица, укључујући и посредника који не преузима отпад у посед;
- постројење за управљање отпадом јесте стационарна техничка јединица за складиштење, третман односно поновно искоришћење или одлагање отпада, која заједно са грађевинским делом чини технолошку целину;

- превенција обухвата мере предузете пре него што супстанца, материјал или производ постане отпад, којима се смањују количине отпада, укључујући поновну употребу производа или продужење животног циклуса производа или штетних утицаја произведеног отпада на животну средину и здравље људи или садржај штетних супстанци у материјалима и производима;
- припрема за поновну употребу отпада јесу операције поновног искоришћења отпада које се односе на проверу, чишћење или поправку којима се производи или делови тих производа који су постали отпад, припремају тако да могу бити поновно употребљени, без било какве друге претходне обраде;
- произвођач отпада јесте свако лице чијом активношћу настаје отпад (изворни произвођач отпада) или свако лице чијом активношћу претходног третмана, мешања или другим поступцима долази до промене састава или природе отпада;
- произвођач производа јесте правно лице или предузетник који у оквиру своје делатности израђује, производи и продаје производ, без обзира на начин продаје, укључујући продају на даљину или увози производ у Републику Србију и ставља производ на тржиште Републике Србије;
- регион за управљање отпадом јесте просторна целина која обухвата више суседних јединица локалне самоуправе које, у складу са споразумом који закључују те јединице локалне самоуправе, заједнички управљају отпадом у циљу успостављања одрживог система управљања отпадом;
- рециклажа јесте свака операција поновног искоришћења којом се отпад прерађује у производ, материјале или супстанце без обзира да ли се користе за првобитну или другу намену, укључујући поновну производњу органских материјала, осим поновног искоришћења у енергетске сврхе и поновне прераде у материјале који су намењени за коришћење као гориво или за прекривање депонија;
- сакупљање отпада јесте прикупљање отпада, укључујући и прелиминарно разврставање и прелиминарно складиштење отпада за потребе транспорта до постројења за управљање отпадом;
- сакупљач отпада јесте физичко или правно лице које сакупља отпад;
- секундарна сировина јесте отпад који се може користити за рециклажу ради добијања сировине за производњу истог или другог производа (папир, картон, метал, стакло, пластика и др.);
- складиштење отпада јесте привремено чување отпада на локацији произвођача или власника и/или другог држаоца отпада, као и активност оператера у постројењу опремљеном и регистрованом за привремено чување отпада;
- инсинерација (спаљивање) јесте термички третман отпада у стационарном или мобилном постројењу са или без искоришћења енергије произведене сагоревањем чија је примарна улога термички третман отпада, а који обухвата и пиролизу, гасификацију и сагоревање у плазми;
- ко-инсинерација (су-спаљивање) је термички третман отпада у стационарном или мобилном постројењу чија је примарна улога производња енергије или материјалних производа и који користи отпад као основно или додатно гориво или у којем се отпад термички третира ради одлагања;
- трговац јесте свако правно лице или предузетник који у своје име купује и продаје отпад, укључујући и трговца који не преузима отпад у посед;
- трансфер станица јесте место до којег се отпад допрема и привремено складишти ради раздвајања или претовара пре транспорта на третман односно поновно искоришћење или одлагање;
- транспорт отпада јесте превоз отпада ван постројења који обухвата утовар, превоз (као и

претовар) и истовар отпада;

- третман отпада обухвата операције поновног искоришћења или одлагања, укључујући претходну припрему за поновно искоришћење или одлагање;
- управљање отпадом јесте спровођење прописаних мера за поступање са отпадом у оквиру сакупљања, транспорта, складиштења, третмана, односно поновног искоришћења и одлагања отпада, укључујући и надзор над тим активностима и бригу о постројењима за управљање отпадом после затварања и активности које предузима трговац и посредник.

Уредба о одлагању отпада на депоније („Сл. гласник РС”, бр. 92/10), Чланом 2. одлагањем отпада на депонију обезбеђују се и осигуравају услови за спречавање и смањење штетних утицаја на здравље људи и животну средину у току целог животног циклуса депоније, посебно загађења површинских и подземних вода, земље и ваздуха, укључујући и ефекат стаклене баште.

Одређивање локације за депонију, према Члану 5., када карактеристике и својства предвиђеног простора испуњавају услове утврђене овом Уредбом. При избору локације за депонију узимају се у обзир општи услови и критеријуми који се односе на:

- намену простора и коришћење земљишта;
- топографију терена;
- инжењерскогеолошке, геотехничке, хидрогеолошке и сеизмичке услове на посматраном подручју;
- климатске, хидролошке и хидрографске карактеристике посматраног подручја;
- зоне и услове заштите;
- саобраћајну и техничку инфраструктуру;
- могућу запремину и капацитет простора.

Врсте отпада чије је одлагање на депонији забрањено прописано је Чланом 9., односно забрањено је одлагање:

- течног отпада;
- отпада који у депонијским условима може експлодирати, оксидисати, који је запаљив и који има остале карактеристике које га чине опасним у складу са посебним прописом којим се уређују категорије, испитивање и класификација отпада;
- опасног медицинског и ветеринарског отпада који настаје у медицинским или ветеринарским установама, а који има својства инфективног у складу са посебним прописом;
- отпадних батерија и акумулатора;
- отпадних уља;
- отпадних гума;
- отпада од електричних и електронских производа;
- отпадних флуоресцентних цеви које садрже живу;
- отпада који садржи РСВ;
- отпадних возила;
- термички необрађених отпадака који настају у установама у којима се обавља здравствена заштита;
- боца под притиском;
- одвојено сакупљених фракција отпада – секундарних сировина;
- сваког другог отпада чије одлагање није дозвољено у складу са посебним прописом и који не задовољава критеријуме за прихватање отпада прописане Уредбом;
- мешавине отпада не могу се разблаживати у циљу испуњавања захтева за одлагање отпада.

У подземном складишту, забрањено је одлагање врста отпада чијим одлагањем може доћи до физичких, хемијских или биолошких промена које би угрозиле подземно складиште или представљале опасност за загађење животне средине и угрожавање здравља људи.

Уредба о утврђивању плана смањења амбалажног отпада („Сл. гласник РС”, бр. 81/20), за период од 2020. до 2024. године, Члан 16. Став 4. Закона о амбалажи и амбалажном отпаду („Сл. гласник РС”, бр. 36/09 и 95/18 (др.закон)) и Члан 42. Став 1. Закона о Влади („Сл. гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 78/12, 7/14 — УС, 44/14 и 30/18 — др.закон), национални циљеви управљања амбалажом и амбалажним отпадом, односе се на:

- количину амбалажног отпада који је неопходно поновно искористити;
- количину сировина у амбалажном отпаду које је неопходно рециклирати, у оквиру количине прерађеног амбалажног отпада;
- количину појединих материјала у укупној маси рециклажних материјала у амбалажном отпаду коју је неопходно рециклирати.

Национални циљеви који се односе на поновно искоришћење и рециклажу амбалажног отпада, у периоду за који се План доноси, су општи циљеви и специфични циљеви за рециклажу амбалажног отпада.

За период 2020 — 2024. године, уводе се општи циљеви за поновно искоришћење и рециклажу амбалажног отпада и специфични циљеви за рециклажу амбалажног отпада приказани у Табели бр.1.

Табела бр.1: Приказ општих и специфичних циљева за рециклажу за период 2020. – 2024. године

		Општи циљеви				
		2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Поновно искоришћење	%	61	62	63	64	65
Рециклажа	%	56	57	58	59	60
		Специфични циљеви за рециклажу				
	%	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Папир/картон	%	62	64	66	68	70
Пластика	%	26	30	34	38	42
Стакло	%	44	45	46	47	48
Метал	%	45	46	47	48	49
Дрво	%	17	19	21	23	24

Правилник о методологији за прикупљање података о саставу и количинама комуналног отпада на територији јединице локалне самоуправе („Сл. гласник РС”, бр. 14/20), дефинише обавезе локалне самоуправе:

Чланом 2. Правилника, дефинисано је да јединица локалне самоуправе, преко јавних комуналних предузећа и других правних лица која обављају комуналну делатност (у даљем тексту: комунална предузећа), обезбеђује прикупљање података о саставу и количини комуналног отпада на својој територији, у складу са Законом којим се уређује област управљања отпадом.

Чланом 3. Правилника, дефинисано је да се прикупљање података о саставу комуналног отпада врши анализом узорка и утврђивањем морфолошког састава отпада са одређених зона — сектора становања на територији јединице локалне самоуправе (Извор података из става 1. овог Члана су):

- подаци прикупљени из урбане зоне — сектора индивидуалног и колективног становања, као и из комерцијалне зоне (насеља са кућама које поседују двориште/башту, насеља са блоковима стамбених зграда, која се налазе у градској зони);
- подаци прикупљени из руралне зоне сектора становања у оквиру општине (насеља са

кућама које поседују двориште/башту, а налазе се у сеоској зони општине).

Прикупљање података о количинама генерисаног комуналног отпада, врши се мерењем укупне масе генерисаног комуналног отпада.

Правилник о начину вођења и изгледу евиденције депонија и сметлишта на подручју јединице локалне самоуправе („Сл. гласник РС“, број 18/18), којим се прописује начин вођења и изглед евиденције депонија и сметлишта на подручју јединице локалне самоуправе (у даљем тексту: Евиденција), као и начин и рокови за његово достављање.

Према Члану 2. Правилника, евиденција се води електронски, уносом података у информациони систем Националног регистра извора загађивања животне средине, који у складу са законом којим се уређује заштита животне средине води Агенција за заштиту животне средине (у даљем тексту: Агенција). Евиденција из става 1. овог члана је јавна и води се на интернет страници Агенције.

Према Члану 3. Правилника, изглед Евиденције дат је у прилозима 1. и 2, који су одштампани уз овај правилник и чине његов саставни део, и то:

- 1) на Обрасцу за несанитарне депоније – сметлишта (ДЕП1);
- 2) на Обрасцу за дивље депоније (ДЕП2).

Образац (ДЕП1) попуњава се за несанитарне депоније – сметлишта на подручју јединице локалне самоуправе, а Образац (ДЕП2) попуњава се за дивље депоније на подручју јединице локалне самоуправе.

Правилник о категоријама, испитивању и класификацији отпада („Сл. гласник РС“, бр. 56/10 и 93/19), прописује:

- Каталог отпада;
- Листу категорија отпада (Q листа);
- Листу категорија опасног отпада према њиховој природи или активности којом се стварају (Y листа);
- Листу компоненти отпада који га чине опасним (C листа);
- Листу опасних карактеристика отпада (H листа);
- Листу поступака и метода одлагања и поновног искоришћења отпада (D и R листа);
- граничне вредности концентрације опасних компоненти у отпаду на основу којих се одређују карактеристике отпада;
- врсте параметара за одређивање физичко-хемијских особина опасног отпада намењеног за физичко-хемијски третман;
- врсте параметара за испитивање отпада за потребе термичког третмана; врсте параметара за испитивање отпада и испитивање елуата намењеног одлагању;
- врсте, садржину и образац извештаја о испитивању отпада и начин и поступак класификације отпада.

Правилник о управљању медицинским отпадом („Сл. гласник РС“, бр. 48/19), Чланом 3. дефинише се да је управљање медицинским отпадом скуп мера које обухватају сакупљање, разврставање, паковање, обележавање, складиштење, транспорт, третман или безбедно одлагање медицинског отпада. На месту настанка отпада обезбеђује се када је то могуће смањење количине и/или опасних карактеристика медицинског отпада, као и поновно искоришћење отпада.

Отпад настао обављањем кућне неге и осталих сличних активности у којима настаје медицински отпад, преузима се и његов третман или безбедно одлагање обезбеђује се о трошку произвођача медицинског отпада, у складу са прописима којима се уређује управљање отпадом.

План управљања медицинским отпадом прописан је Чланом 4. Правилника и садржи нарочито:

1. податке о врсти, количини и пореклу отпада који се ствара;
2. токове кретања медицинског отпада унутар здравствене службе у којој настаје;
3. могућности за минимизацију, поновно искоришћење медицинског отпада и рециклажу;
4. број, обавезе и одговорности особља ангажованог у поступку управљања медицинским отпадом;
5. оперативне процедуре управљања медицинским отпадом према месту настанка;
6. распоред кеса и контејнера за одлагање медицинског отпада;
7. поступање са отпадом на месту настанка, превоз унутар здравствене службе, начин и услове складиштења;
8. идентификацију метода третмана и коначно одлагање отпада;
9. вођење и чување документације и евиденције;
10. мере превенције од повреда оштрим предметима и настанка инфекција;
11. мере заштите здравља и безбедности радника ангажованих у поступку управљања медицинским отпадом (опремљеност радном одећом, обућом и заштитним рукавицама, у складу са прописима којима се уређује безбедност и здравље на раду);
12. мере заштите од пожара и експлозија;
13. услове заштите животне средине утврђене у складу са посебним прописима;
14. начин поступања у акцидентним ситуацијама;
15. програм обуке особља за управљање медицинским отпадом;
16. процена трошкова управљања медицинским отпадом на годишњем нивоу.

Правилник о начину и поступку управљања фармацеутским отпадом („Сл. гласник РС“, бр. 49/19),

Чланом 3. дефинише се да је управљање фармацеутским отпадом је скуп мера које обухватају сакупљање, разврставање, паковање, обележавање, складиштење, транспорт и третман отпада у циљу његовог коначног збрињавања на безбедан начин по здравље људи, животиња и животну средину. Управљање фармацеутским отпадом врши се у складу са начелима управљања отпадом прописаним законом којим се уређује управљање отпадом.

Апотеке које су основане као здравствене установе, ветеринарске организације, као и апотеке које су основане као приватна пракса, закључују уговор са лицем које врши сакупљање и транспорт, третман, односно складиштење, поновно искоришћење, одлагање или извоз фармацеутског отпада и које је прибавило дозволу за управљање отпадом у складу са законом којим се уређује управљање отпадом.

Са отпадом од лекова за које је издата дозвола за увоз нерегистрованог лека у Републици Србији, поступа се у складу са законом којим се уређује управљање отпадом и овим правилником.

Сакупљање и разврставање фармацеутског отпада на месту настанка прописан је Чланом 4. Правилника:

- фармацеутски отпад сакупља се на месту настанка и разврстава на опасан и неопасан фармацеутски отпад, односно различите врсте опасног фармацеутског отпада и привремено се складишти у одговарајућу амбалажу прилагођену његовим својствима, количини, начину привременог складиштења, транспорта и третмана;
- фармацеутски отпад из става 1. овог члана разврстава се, испитује и класификује у складу са посебним прописом којим се уређује класификација, испитивање и категоризација отпада;
- на месту настанка фармацеутског отпада, неконтаминирана секундарна амбалажа одваја се од примарног паковања лека ради смањења количина отпада и ефикаснијег паковања и транспорта на даљи третман;

- секундарна амбалажа од фармацеутског отпада са или без отпадног папира предаје се овлашћеном оператеру за управљање отпадом на даљи поступак у складу са законом којим се уређује управљање отпадом и овим правилником;
- опасан фармацеутски отпад класификује се према преклу, карактеристикама и саставу које га чине опасним фармацеутским отпадом;
- цитотоксични и цитостатски отпад одвојено се сакупља од осталих врста фармацеутског отпада на месту настанка, на начин који спречава директан контакт са особљем које рукује отпадом, при чему у привременом складишту и током испоруке није дозвољено његово препакивање.
- приликом управљања цитотоксичним и цитостатским отпадом спроводе се посебне мере безбедности и здравља на раду, у складу са посебним прописом.

Правилник о начину складиштења, паковања и обележавања опасног отпада („Сл. гласник РС“, бр. 92/10), Чланом 2. прописано је да:

- складиштење опасног отпада врши се на начин којим се обезбеђује најмањи ризик по угрожавање живота и здравља људи и животне средине;
- складиште опасног отпада мора бити изграђено у складу са законом и подзаконским прописима којима се уређује планирање и изградња, као и са техничким захтевима и стандардима;
- опасан отпад се складишти у резервоарима, контејнерима и другим посудама у оквиру складишта (у даљем тексту: посуде за складиштење);
- опасан отпад се може складиштити и у напуштеним рудницима, у складу са посебним прописима;
- квалификовано лице одговорно за стручни рад одговорно је за поступање са опасним отпадом приликом складиштења, у складу са законом којим се уређује управљање отпадом;
- опасан отпад се складишти на начин који обезбеђује лак и слободан прилаз ускладиштеном опасном отпаду ради контроле, препакивања, мерења, узорковања, транспорта итд;
- складиште мора бити ограђено ради спречавања приступа неовлашћеним лицима, физички обезбеђено, закључано и под сталним надзором;
- о свим активностима у вези складиштења опасног отпада, води се евиденција, у складу са законом којим се уређује управљање отпадом и посебним прописима.

Чланом 3. Правилника прописано је да:

- посуда за складиштење опасног отпада треба да буде затворена и израђена од материјала који обезбеђује непропустљивост, са одговарајућом заштитом од атмосферских утицаја;
- посуде у којима је ускладиштен опасан отпад, а у чијој близини се налазе посуде за складиштење опасног отпада чији је садржај некомпатибилан, морају бити заштићене међусобно и одвојене преградом, банкином, насипом, зидом или на други безбедан начин;
- складиштење отпада у течном стању се врши у посуди за складиштење обезбеђеном непропусном танкваном која може да прими целокупну количину отпада у случају удеса (процуривања).

Правилник о начину и поступку управљања отпадним гумама („Сл. гласник РС“, бр. 104/09 и 81/10), Чланом 4. прописано је управљање отпадним гумама и спроводи се на начин и по поступку којим се обезбеђује заштита здравља људи и животне средине. Отпадне гуме не могу се одлагати на депонију.

Чланом 5., прописано је да власник отпадних гума предаје отпадне гуме сакупљачу

отпадних гума, и/или лицу које врши складиштење отпадних гума, односно лицу које врши третман отпадних гума.

Правилник о начину и поступку управљања отпадним возилима („Сл. гласник РС”, бр. 98/10), Чланом 2. прописано је да се управљање отпадним возилима врши на начин којим се обезбеђују и осигуравају услови за:

- спречавање настајања отпада од возила;
- поновну употребу, рециклажу и друге облике поновног искоришћења таквих отпада, као и смањивања одлагања отпада;
- унапређивање стандарда заштите животне средине од стране произвођача, увозника, дистрибутера, продаваца и крајњих корисника у току животног циклуса возила, а посебно при третману отпадних возила.

Правилник о начину и поступку за управљање отпадним флуоресцентним цевима које садрже живу („Сл. гласник РС”, бр. 97/10), Члан 2. односи се на флуоресцентне цеви које садрже живу, и то:

1. компактне флуоресцентне изворе светлости са садржајем живе до 5 mg;
2. равне флуоресцентне изворе светлости за опште сврхе у којима садржај живиних спојева не прелази следеће вредности:
 - халофосфати 10 mg,
 - трифосфати с нормалним веком трајања 5 mg,
 - трифосфати с дугим веком трајања 8 mg,
 - равне флуоресцентне изворе светлости за посебне намене који садрже живу.

Према Члану 5. Правилника, управљање отпадним флуоресцентним цевима које садрже живу спроводи се на начин и по поступку који не представља ризик од загађења вода, земљишта или ваздуха, а који се може избећи, ради заштите здравља људи и животне средине.

Чланом 6. Правилника, дефинисано је да се отпадне флуоресцентне цеви које садрже живу разврставају и класификују на прописан начин и чувају до предаје сакупљачу и/или лицу које врши транспорт отпадних флуоресцентних цеви које садрже живу, односно лицу које врши складиштење и/или третман отпадних флуоресцентних цеви које садрже живу. За сакупљање отпадних флуоресцентних цеви које садрже живу користе се одговарајуће, непропусне и затворене посуде које носе ознаку индексног броја отпадних флуоресцентних цеви које садрже живу у складу са прописом којим се уређује Каталог отпада. Отпадне флуоресцентне цеви које садрже живу обележавају се у складу са прописом којим се уређује управљање електричним и електронским производима.

Чланом 7. Правилника, прописан је транспорт отпадних флуоресцентних цеви које садрже живу и обавља се у складу са прописом којим се уређује транспорт опасног отпада и дозволом издатом од стране надлежног органа, у складу са Законом којим се уређује управљање отпадом. Свако кретање отпадних флуоресцентних цеви које садрже живу прати Документ о кретању опасног отпада, у складу са посебним прописом. У складу са прописом којим се уређује управљање електричним и електронским производима врши се предтретман и третман отпадних флуоресцентних цеви које садрже живу.

Правилник о листи електричних и електронских производа, мерама забране и ограничења коришћења електричне и електронске опреме која садржи опасне материје, начину и поступку управљања отпадом од електричних и електронских производа („Сл. гласник РС”, бр. 99/10), Чланом 6. дефинисано је управљање отпадном опремом као скуп мера и поступака које обухватају сакупљање, превоз,

складиштење, разврставање, поновну употребу, рециклажу, искоришћење, третман, као и одлагање остатака након третмана отпадне опреме.

Управљање отпадном опремом врши се на начин да се обезбеди испуњеност услова заштите животне средине који се односе на:

- дизајн електричних и електронских производа, означавање о обавезном одвојеном сакупљању отпадне опреме и обавештавање;
- одвојено сакупљање и превоз, поновну употребу, искоришћење, третман, и одлагање отпадне опреме;
- плаћање трошкова управљања електричном и електронском опремом која након употребе постаје отпадна опрема.

Чланом 8. Правилника, прописана је обавеза произвођача или увозника о обавези да на видном месту поставе неизбрисив и читак знак (натпис) о обавезном одвојеном сакупљању отпадне електричне и електронске опреме. Натпис мора да буде сачињен тако да се на њему види назив произвођача и година производње, односно податак да је опрема била стављена на тржиште од 1. јануара 2011. године. Одредбе овог Члана не односе се на опрему стављену на тржиште до 1. јануара 2011. године.

Чланом 11. Правилника, прописан је начин предаје отпадне опреме крајњем кориснику, дистрибутеру, сакупљачу, оператеру или колективном оператеру:

- отпадну опрему из домаћинства, уз потврду о примопредаји;
- отпадну опрему која није из домаћинства, уз попуњени Документ о кретању опасног отпада.

Крајњи корисник:

- не може предати отпадну опрему као неразврстани комунални отпад;
- чува одвојено отпадну опрему до предаје тако да се отпадна опрема не меша са другим отпадом, односно да њена поновна употреба или рециклажа није онемогућена;
- ако отпадна опрема садржи материје и материјале које треба пре растављања уклонити и у складу са посебним прописима којим се уређује одлагање опасних материја, крајњи корисник обезбеђује да отпадна опрема буде у таквом стању да се одлагање тих материја или материјала може спровести на прописан начин.
- ако је отпадна опрема из домаћинства толико оштећена да, због опасних материја у њој угрожава животну средину и здравље људи или је загађена другим отпадом, крајњи корисник обавезно о томе обавештава лице коме предаје отпадну опрему.

Правилник о начину и поступку управљања истрошеним батеријама и акумулаторима („Сл. гласник РС“, бр. 86/10), регулисано је да истрошене батерије и акумулатори из домаћинства сакупљају се одвојено од комуналног и осталих врста отпада. Истрошене батерије и акумулатори одвојено се сакупљају према врстама у посебно означене контејнере, а према програму јединице локалне самоуправе за сакупљање опасног отпада из домаћинства, и то:

- отпадни стартери;
- истрошене преносиве батерије и акумулатори.

Члан 9. Правилника, прописује обавештење односно информација за крајњег корисника о месту и начину сакупљања истрошених батерија и акумулатора. У продајном објекту од крајњег корисника, преузимају се истрошене батерије и акумулатори из продајног програма тог објекта, без обзира на произвођача, укључујући истрошене батерије и акумулаторе који могу бити саставни делови уређаја које продаје. Трговац предаје

истрошене батерије и акумулаторе сакупљачу и/или лицу које врши складиштење и/или лицу које врши третман уз попуњени Документ о кретању опасног отпада.

Правилник о условима, начину и поступку управљања отпадним уљима („Сл. гласник РС“, бр. 71/10), прописује услове, начин и поступак управљања отпадним уљима која су неупотребљива за сврху за коју су првобитно била намењена. Одредбе овог правилника не односе се на управљање отпадним уљима која садрже халогене, полихлороване бифениле (PCB), полихлороване терфениле (PCT) или пентахлорофеноле изнад 50 mg/kg уља.

Према Члану 5. Правилника, лице које обавља делатност замене или одстрањивања отпадних уља (радионице за поправку машина и опреме, аутомеханичарске радионице, сервиси и др.), чува отпадна уља у посудама на прописан начин. Трговац који преузима отпадна уља од крајњег корисника и лице које обавља делатност замене или одстрањивања отпадних уља закључује уговор са сакупљачем отпадних уља.

Правилник о поступању са уређајима и отпадом који садржи PCB („Сл. гласник РС“, бр. 37/11), којим се прописује: садржина, изглед ознаке и начин означавања уређаја који садрже PCB и просторије или постројења у којима су смештени, као и деконтаминираних уређаја; начин одлагања PCB или PCB отпада, деконтаминације уређаја који садрже PCB и методе испитивања садржаја PCB; садржина пријаве података и регистра уређаја у употреби који садрже PCB и PCB отпада; садржина захтева за издавање дозволе за деконтаминацију уређаја који садрже PCB.

Према Члану 4. Правилником, одлагање PCB отпада врши се одређеним поступцима или методама одлагања који су утврђени прописом којим се уређују категорије, испитивање и класификација отпада (D листа — Операције одлагања), и то:

- 1) D8, D9 и D10;
- 2) D12 (у безбедном, дубоком, подземном складишту у сувим стенским формацијама и само за уређаје и PCB отпад који се не могу деконтаминирати);
- 3) D15 (складиштење које претходи операцијама одлагања).

Према Члану 5. Правилника, власник уређаја који садржи PCB обезбеђује деконтаминацију уређаја тако да:

- 1) садржај PCB смањи испод 0,05 процената масеног удела и уколико је могуће испод 0,005 процената масеног удела;
- 2) уље којим ће бити замењено постојеће уље, не може да садржи PCB и мора да поседује значајно мања опасна својства од постојећег уља;
- 3) амену уља изврши на начин на који се неће угрозити даље одстрањивање PCB из отпадног уља.

Након извршене деконтаминације, трансформатор или други уређај који је садржао PCB означава се одговарајућом ознаком у складу са овим правилником.

Према Члану 6. Правилника, приликом одлагања, односно деконтаминације уређаја чији део садржи PCB, тај део одваја се од уређаја и одлаже или деконтаминира на начин прописан у чл. 4. и 5. овог правилника. Са уређајима који могу садржати PCB поступа се као да садрже PCB све док се не утврди супротно.

PCB супстанце се не могу раздвајати од осталих супстанци ради поновног коришћења PCB.

Правилник о листи POPs материја, начину и поступку за управљање POPs отпадом и граничним вредностима концентрација POPs материја које се односе на одлагање отпада који садржи или је контаминиран POPs материјама („Сл. гласник РС“, бр.

65/11 и 17/17), којим се прописује: листа POPs материја, начин и поступак за управљање POPs отпадом и граничне вредности концентрација POPs материја које се односе на одлагање отпада који садржи или је контаминиран POPs материјама.

Према Члану 3. Правилника, начин управљања POPs отпадом мора бити такав да се:

- 1) спречи испуштање POPs материја у животну средину и контаминација других отпада POPs материјама;
- 2) паковање POPs отпада обезбеди од цурења, оштећења, рђе или високе температуре, односно врши препакивање и поновно означавање по потреби;
- 3) предузму адекватне мере како не би дошло до просипања POPs отпада;
- 4) поставе заштитне подлоге испод упакованог отпада;
- 5) уклањање течног отпада врши пумпама и погодним хемијски отпорним цевима, намењеним само за руковање са POPs отпадом;
- 6) чишћење контаминираних површина врши троструким испирањем са одговарајућим органским растварачем;
- 7) се врши третирање свих апсорбената и растварача из испирања, употребљене једнократне заштитне одеће и пластичне фолије када су контаминирани POPs материјама.

При управљању POPs отпадом предузимају се мере, потребне за спречавање даље контаминације POPs материјама.

Правилник о поступању са отпадом који садржи азбест („Сл. гласник РС“, бр. 75/10), којим се прописују начин паковања, критеријуми, услови и начин коначног одлагања отпада који садржи азбест и друге мере за спречавање разношења азбестних влакана и прашине у животној средини.

Према Члану 6. Правилника, у обављању активности са производима који садрже азбест предузимају се све потребне мере за спречавање загађивања животне средине азбестним влакнима или прашином који су настали обављањем тих активности. Производња производа који садржи азбест и третман производа који садржи азбест врше се у складу са планом уклањања азбеста или материјала који садрже азбест из грађевинских објеката, конструкција или уређаја, који садржи нарочито:

- 1) активности којима се у највећој могућој мери обезбеђује одстрањивање азбеста или материјала који садрже азбест пре него што се приступи уклањању грађевинских објеката, конструкције или уређаја;
- 2) мере заштите здравља и безбедности запослених, као и обавезу употребе посебне заштитне опреме у складу са прописима о заштити на раду.

Према Члану 10. Правилника, азбестни отпад одлаже се на депонију под условима и на начин да:

- 1) буде одложен у посебне касете, видљиво означене и намењене одлагању азбестног отпада, одвојено од осталог отпада на депонији;
- 2) дневно прекривање буде вршено на начин да се током прекривања спречи ослобађање азбестних влакана у животну средину;
- 3) након затварања касете где је одложен азбестни отпад, буду забрањене било какве додатне активности (отварање касете, копање, бушење и друго) како би се спречило ослобађање азбестних влакана и прашине у животну средину.

Азбестни отпад одлаже се на депонију, без претходне анализе елуата у складу са законом којим се уређује управљање отпадом и посебним прописом, ако:

- 1) не садржи друге опасне материје, осим чврсто везаног азбеста;

- 2) обухвата грађевински отпад који садржи чврсто везани азбест и остали чврсто везани азбестни отпад.

Ако на депонији не постоји изграђена посебна касета за одлагање азбестног отпада, азбестни отпад до коначног одлагања, складишти се у радном простору депоније како би се спречило разношење азбестних влакана у животну средину.

Правилник о начину и поступку управљања отпадом од титан-диоксида, мерама надзора и мониторинга животне средине на локацији („Сл. гласник РС“, бр. 1/12), којим се прописују се начин и поступак управљања отпадом од титан-диоксида, мере надзора и мониторинга животне средине на локацији.

Према Члану 2. Правилника, управљањем отпадом од титан-диоксида обезбеђују се услови за превенцију настајања, смањење и отклањање загађења изазваног отпадом од титан-диоксида.

Према Члану 5. Правилника, сакупљање, транспорт, складиштење, третман, испуштање, истовар, одлагање на депонију и убризгавање отпада од титан диоксида врши се у складу са дозволом коју је издао надлежни орган на основу закона.

Према Члану 6. Правилника, испуштање и изbacивање, складиштење, одлагање на депонију или убризгавање отпада од титан-диоксида врши се, у зависности од карактеристика и састава отпада, карактеристика места где се испушта отпад, односно карактеристика области где се складишти или одлаже отпад, метода испуштања, складиштења или одлагања, датим у Прилогу 1.– Карактеристике и састав отпада, карактеристике места и области, као и метода испуштања, складиштења или одлагања отпада од титан-диоксида, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део и у складу са прописом којим се уређују категорије, испитивање и класификација отпада.

Испуштање и изbacивање отпада од титан диоксида врши се уколико се отпад не може одложити на други одговарајући начин и под условом да нема краткорочних и дугорочних негативних утицаја на водену средину, на водни транспорт, риболов, рекреативне активности, експлоатацију сировина, пречишћавање вода, узгој риба и шкољки, области од посебног интереса за науку и друге облике коришћења вода.

Складиштење, одлагање на депонију или убризгавање отпада од титан-диоксида врши се уколико се отпад не може одложити на други одговарајући начин и под условом да нема краткорочних и дугорочних негативних утицаја на подземне воде, земљиште и ваздух, као и да нема штетних утицаја на рекреативне активности, експлоатацију сировина, флору, фауну и области од посебног интереса за науку.

Правилник о условима и начину сакупљања, транспорта, складиштења и третмана отпада који се користи као секундарна сировина или за добијање енергије („Сл. гласник РС“, бр. 98/10), Чланом 2. дефинише да отпад који се користи као секундарна сировина, јесте отпад који се може поново користити за поновну употребу производа за исту или другу намену, за рециклажу, односно третман отпада, ради добијања сировине за производњу истог или другог производа (папир и картон, метал, стакло, пластика, отпад од грађења и рушења, пепео и шљака од сагоревања угља из термоенергетских постројења, гипс и сумпор од одсумпоравања димних гасова и др.), и отпад који се користи за добијање енергије, јесте отпад који се може поново користити за поновну употребу за енергетско искоришћење, односно коришћење вредности отпада његовом биоразградњом или термичким третманом уз искоришћење енергије, електричне енергије или/и топлотне и електричне енергије (пољопривредни отпад, комунални отпад, гуме, утрошени растварачи, отпад из рафинерија, биомаса, муљ из постројења за третман муља и др.).

Према Члану 5. Правилника, произвођач, односно власник отпада који се користи као секундарна сировина или за добијање енергије, разврстава, класификује наведени отпад настао његовом делатношћу, на прописан начин и чува до предаје лицу које врши сакупљање и/или лицу које врши транспорт наведеног отпада, односно лицу које врши складиштење и/или третман наведеног отпада. Произвођач, односно власник отпада који се користи као секундарна сировина или за добијање енергије, предаје наведени отпад сакупљачу и/или лицу које врши транспорт наведеног отпада, односно лицу које врши складиштење и/или третман наведеног отпада, са којим је претходно закључио уговор.

Према Члану 6. Правилника, сакупљање отпада који се користи као секундарна сировина или за добијање енергије врши се на прописан начин, са опремом за сакупљање, утовар и истовар наведеног отпада, у складу са законом. Лице које врши сакупљање отпада који се користи као секундарна сировина или за добијање енергије:

1. преузима отпад који се користи као секундарна сировина или за добијање енергије од власника отпада;
2. води евиденцију о сакупљеним и предатим количинама отпада који се користи као секундарна сировина или за добијање енергије.

Правилник о техничким захтевима и другим посебним критеријумима за поједине врсте отпада који престају да буду отпад („Службени гласник РС“, бр. 78/19), којим се прописују технички захтеви за поједине врсте отпада које, у складу са смерницама Европске уније, престају да буду отпад (папир, стакло, гума, текстил, агрегат и метал) и други посебни критеријуми за одређивање престанка статуса отпада.

Према Члану 3. Правилника, отпадно гвожђе и челик престаје да буде отпад ако су, након преноса са произвођача на другог држаоца, испуњени следећи технички захтеви и критеријуми:

- 1) отпад који се користи као улазна сировина за операције поновног искоришћења испуњава критеријуме из одељка 2. Прилога 1 — Технички захтеви и критеријуми за отпадно гвожђе и челик, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део;
- 2) отпад који се користи као улазна сировина за операције поновног искоришћења обрађен је у складу са критеријумима из одељка 3. Прилога 1 овог правилника;
- 3) отпадно гвожђе и челик који настане у поступку поновног искоришћења испуњава критеријуме из одељка 1. Прилога 1 овог правилника;
- 4) произвођач примењује систем менаџмента квалитетом из Прилога 1 овог правилника.

Према Члану 4. Правилника, отпадни алумунијум, укључујући отпадне алуминијумске легуре, престаје да буде отпад ако су, након преноса са произвођача на другог држаоца, испуњени следећи технички захтеви и критеријуми:

- 1) отпад који се користи као улазна сировина за операције поновног искоришћења испуњава критеријуме из одељка 2. Прилога 2 — Технички захтеви и критеријуми за отпадни алумунијум, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део;
- 2) отпад који се користи као улазна сировина за операције поновног искоришћења обрађен је у складу са критеријумима из одељка 3. Прилога 2 овог правилника;
- 3) отпадни алумунијум који настане у поступку поновног искоришћења испуњава критеријуме из одељка 1. Прилога 2 овог правилника;
- 4) произвођач примењује систем менаџмента квалитетом из Прилога 2 овог правилника.

Према Члану 5. Правилника, отпадни бакар, укључујући отпадне легуре бакра, престаје

да буде отпад ако су, након преноса са произвођача на другог држаоца, испуњени следећи технички захтеви и критеријуми:

- 1) отпадни бакар који настане у поступку поновног искоришћења испуњава критеријуме из одељка 1. Прилога 3 — Технички захтеви и критеријуми за отпадни бакар, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део;
- 2) отпад који се користи као улазна сировина за операције поновног искоришћења обрађен је у складу је са критеријумима из одељка 2. Прилога 3 овог правилника;
- 3) отпад који се користи као улазна сировина за операције поновног искоришћења испуњава критеријуме из одељка 3. Прилога 3 овог правилника;
- 4) произвођач примењује систем менаџмента квалитетом из Прилога 3 овог правилника.

Према Члану 6. Правилника, стаклени крш престаје да буде отпад ако су, након преноса са произвођача на другог држаоца, испуњени следећи технички захтеви и критеријуми:

- 1) стаклени крш који настане у поступку поновног искоришћења испуњава критеријуме из одељка 1. Прилога 4 — Технички захтеви и критеријуми за стаклени крш, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део;
- 2) отпад који се користи као улазна сировина за операције поновног искоришћења испуњава критеријуме из одељка 2. Прилога 4 овог правилника;
- 3) отпад који се користи као улазна сировина за операције поновног искоришћења третиран је у складу са критеријумима из одељка 1. Прилога 4 овог правилника;
- 4) произвођач примењује систем менаџмента квалитетом из Прилога 4 овог правилника;
- 5) стаклени крш је намењен производњи стаклених материјала или предмета процесима топљења.

Правилник о листи мера превенције стварања отпада („Службени гласник РС“, бр. 7/19), којим се прописује се листа мера превенције стварања отпада.

Према Члану 2. Правилника, прописана је листа мера из члана 1. овог правилника и мере које утичу на:

- 1) стварања отпада;
- 2) дизајн, производњу и фазу дистрибуције производа;
- 3) потрошњу и фазу употребе производа.

Према Члану 3. Правилника, у мере које утичу на опште услове стварања отпада убрајају се:

- 1) коришћење планираних мера, или других економских инструмената којима се подстиче ефикасно коришћење ресурса;
- 2) промоција истраживања и развоја у области постизања чистијих технологија и производа са мање отпада, као и ширење и коришћење резултата таквог истраживања и развоја;
- 3) развој ефикасних и садржајних индикатора притисака на животну средину повезаних са стварањем отпада у циљу доприноса спречавања настанка стварања отпада на нивоу јединице локалне самоуправе, аутономне покрајине и Републике Србије.

Према Члану 4. Правилника, у мере које утичу на дизајн, производњу и фазу дистрибуције производа убрајају се:

- 1) подстицање еко-дизајна (систематске интеракције аспеката заштите животне средине у дизајн производа са циљем унапређења еколошких карактеристика производа током целог његовог циклуса);

- 2) пружање информација о техникама превенције стварања отпада са циљем једноставније примене најбоље доступних техника у индустрији;
- 3) организовање обуке надлежних органа у погледу укључивања захтева за превенцију стварања отпада приликом издавања дозвола у складу са законом којим се уређује управљање отпадом и законом којим се уређује интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине;
- 4) укључивање мера за спречавање производње отпада у постројењима за која се не издаје интегрисана дозвола — мере могу обухватити процену превенције или планове;
- 5) организовање кампања у циљу јачања свести или пружања финансијске помоћи и савета код доношења одлука и других видова подршке;
- 6) закључивање споразума, организовање форума потрошача/произвођача или секторских преговора како би се релевантни пословни или индустријски сектори подстакли да израде сопствене планове превенције стварања отпада или да замене производе (и/или њихову амбалажу) који производе превише отпада;
- 7) подстицање поузданог система управљања животном средином (ЕМС), укључујући и ЕМАС и ISO 14001.

Према Члану 5. Правилника, у мере које утичу на потрошњу и фазу употребе производа убрајају се мере којима се:

- 1) економским инструментима, подстиче одговорније понашање потрошача према животnoj средини у смислу куповине производа са што мање амбалаже;
- 2) подстиче организовање кампања подизања јавне свести и давање информација намењених јавности или одређеној групи потрошача;
- 3) подстиче коришћење еко-знака;
- 4) подстиче сарадња са привредом и индустријом кроз израду посебних студија о коришћењу производа, у оквиру интегрисаних политика за коришћење производа, или са трговцима на мало о доступности информација о превенцији стварања отпада и коришћење производа који у мањој мери утичу на животну средину;
- 5) подстиче интеграција критеријума заштите животне средине и превенције стварања отпада у поступцима јавних и корпоративних набавки;
- 6) подстиче поновна употреба и/или репарација (поправка) производа којима истиче рок трајања (или се из техничких разлога не могу користити), или њихових компоненти, посебно кроз образовне, економске, логистичке или друге мере као што је подршка или оснивање акредитованих центара за репарацију (поправку) и поновно коришћење производа, као и мреже за репарацију (поправку) у посебно густо насељеним регионима.

Правилник о садржини потврде о изузимању од обавезе прибављања дозволе за складиштење инертног и неопасног отпада („Сл. гласник РС“, бр. 73/10), Чланом 2. прописано је да потврда о изузимању од обавезе прибављања дозволе за складиштење инертног и неопасног отпада садржи:

1. податке о оператеру постројења за складиштење отпада;
2. податке о постројењу (складишту) и локацији;
3. податке о врсти и карактеру отпада;
4. податке о капацитету постројења (складишта);
5. период важења потврде.

Правилник о обрасцу документа о кретању отпада и упутству за његово попуњавање („Сл. гласник РС”, бр. 114/13), прописује образац Документа о кретању отпада, као и упутство за његово попуњавање.

Правилник о обрасцу Документа о кретању опасног отпада, обрасцу претходног обавештења, начину његовог достављања и упутству за њихово попуњавање („Сл. гласник РС”, бр. 17/17), прописује образац Документа о кретању опасног отпада, образац претходног обавештења, начин његовог достављања и упутство за њихово попуњавање.

Правилник о обрасцу захтева за издавање дозволе за складиштење, третман и одлагање отпада („Сл. гласник РС”, бр. 38/18), прописује образац захтева за издавање дозволе за складиштење, третман и одлагање отпада.

Правилник о обрасцу дневне евиденције и годишњег извештаја о отпаду са упутством за његово попуњавање („Сл. гласник РС”, бр. 7/20), прописује образац дневне евиденције о отпаду и годишњег извештаја о отпаду са упутством за његово попуњавање.

Дневна евиденција о отпаду води се на следећим обрасцима:

- Образац ДЕО 1 - Дневна евиденција о отпаду произвођача отпада;
- Образац ДЕО 2 - Дневна евиденција о отпаду оператера постројења за одлагање отпада;
- Образац ДЕО 3 - Дневна евиденција о отпаду оператера постројења за поновно искоришћење отпада;
- Образац ДЕО 4 - Дневна евиденција о отпаду извозника отпада;
- Образац ДЕО 5 - Дневна евиденција о отпаду увозника отпада;
- Образац ДЕО 6 — Дневна евиденција о отпаду сакупљача и других власника отпада.

Годишњи извештај о отпаду води се на следећим обрасцима:

- Образац ГИО 1 - Годишњи извештај о отпаду произвођача отпада;
- Образац ГИО 2 - Годишњи извештај о отпаду оператера на депонији отпада;
- Образац ГИО 3 - Годишњи извештај о отпаду оператера постројења за поновно искоришћење отпада;
- Образац ГИО 4 - Годишњи извештај о отпаду извозника отпада;
- Образац ГИО 5 - Годишњи извештај о отпаду увозника отпада;
- Образац ГИО 6 — Годишњи извештај о отпаду сакупљача и других власника отпада;
- Образац КОМ 1 - Годишњи извештај о комуналном отпаду.

2.2.1. Програм управљања отпадом у Републици Србији 2022-2031

Програм управљања отпадом за период 2022 — 2031. године („Сл. гласник РС”, бр. 30/2018), представља основни документ који обезбеђује услове за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу Републике Србије. Програм разматра потребе за институционалним јачањем, развојем законодавства, спровођењем прописа на свим нивоима, едукацијом и развијањем јавне свести.

2.2.1.1. Циљеви стратегије управљања отпадом

Програмски циљеви су представљени као дугорочна стратегија Републике Србије у области заштите животне средине и представљају смернице за побољшање

квалитета живота становништва, осигуравањем жељених услова животне средине и очувања природе заснованих на одрживом управљању животном средином.

Посебни циљеви у управљању отпадом су:

- Унапређен систем управљања комуналним отпадом кроз повећану стопу рециклаже, смањено одлагање биоразградивог отпада на депоније и смањено одлагање отпада на несанитарне депоније;
- Успостављен систем одрживог управљања опасним и индустријским отпадом;
- Повећана стопа сакупљања, поновне употребе и рециклаже посебних токова отпада и ефикасније коришћење ресурса;
- Ојачан капацитет институција у области управљања отпадом и усклађена регулатива са прописима ЕУ;

2.2.1.2. Основни принципи управљања отпадом

У циљу успостављања одрживог система управљања отпадом, Програмом је предложено формирање 26 региона за управљање отпадом, а реализовано је 12 регионалних санитарних депонија.

Програм представља основни механизам за развој система управљања отпадом. Основна начела дефинисани у Програму управљања отпадом су:

- Начело одрживог развоја;
- Начело циркуларне економије;
- Начело предострожности;
- Начело избора најоптималније опције за животну средину;
- Начело самодовољности;
- Начело близине и регионалног приступа управљању отпадом;

Начело одрживог развоја

Начело одрживог развоја претпоставља задовољавање потреба данашње генерације без угрожавања будућих генерација и њихових потреба. Одрживим развојем настоји се на уравнотежен начин постићи економски и друштвени развој и заштита животне средине. Одрживо управљање отпадом подразумева спровођење свих потребних мера за ефикасно, рационално и одговорно коришћење ресурса, смањење количине створеног отпада, а када се стварање отпада не може избећи, руковање на начин којим се доприноси циљевима одрживог развоја, укључујући поновно увођење ресурса у циклус након рециклаже.

Начело циркуларне економије

Примена принципа циркуларне економије промовише конкурентност, иновације, штити животну средину и простор, али истовремено доприноси економском расту и има потенцијал да успостави значајан број нових радних места, уз очување драгоцених и све оскуднијих природних ресурса и додавање нових вредности отпадним материјалима.

Начело предострожности

Начело предострожности значи да „у случају да постоји могућност озбиљне и неповратне штете, одсуство пуне научне поузданости не буде разлог да се не предузму мере за спречавање деградације животне средине”. Свака активност мора бити планирана и изведена на такав начин да изазове најмање могуће промене животне средине. У случају потенцијалних и значајних утицаја на животну средину, требало би предузети превентивне активности, а нарочито треба подржати примену инструмената за процену утицаја на животну средину.

Начело избора најоптималније опције за животну средину

Избор најоптималније опције за животну средину је систематски приступ. Процена утицаја различитих опција на животну средину омогућава одређивање опције или комбинације опција која доноси највећу корист и/или најмање штете за животну средину у целини, уз прихватљиве трошкове и профитабилност, како у дужем, тако и у краћем року. У случају сукоба између принципа близине или примене хијерархије отпада са принципом избора најоптималније опције за животну средину, предност се може дати избору најоптималније опције за животну средину.

Начело самодовољности

Примена начела самодовољности подразумева успостављање интегрисане и погодне мреже постројења за поновно искоришћење и одлагање мешовитог комуналног отпада, укључујући сакупљање ове врсте отпада који створе други произвођачи отпада, узимајући у обзир најбоље доступне технике. Мрежа се формира тако да она буде довољна Републици Србији за одлагање и транспорт отпада, узимајући у обзир географске карактеристике региона и потребу за одвојеним постројењима за одређене врсте отпада. Ова мрежа треба да омогући одлагање или поновно искоришћење отпада у једном од најближих одговарајућих постројења, уз примену најприкладнијих метода и технологија у циљу обезбеђивања високог нивоа заштите животне средине и јавног здравља.

Начело близине и регионалног приступа управљању отпадом

Отпад се треба третирати или одлагати што је ближе месту настанка, тј. у регији у којој је настао, како би се избегли нежељени утицаји транспорта на животну средину. Избор локације за постројење за третман и/или поновно искоришћење и/или одлагање зависи од локалних услова и околности, врсте и количине отпада, начина транспорта и одлагања, економске одрживости, као и могућег утицаја на животну средину. Регионално управљање отпадом обезбеђује се развојем и применом регионалних стратешких планова у складу са Програмом, заснованим на европском законодавству и националној политици.

Закони који индиректно регулишу управљање отпадом

Закон о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09), којим се уређује поступак процене утицаја на животну средину, садржај студије о процени утицаја на животну средину, учешће заинтересованих органа и организација и јавности, прекогранично обавештавање за пројекте који могу имати значајне утицаје на животну средину друге државе, надзор и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину. Одредбе овог закона не примењују се на пројекте намењене одбрани земље.

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10), којим се уређују услови, начин и поступак вршења процене утицаја одређених планова и програма на животну средину ради обезбеђивања заштите животне средине и унапређења одрживог развоја интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме и усвајања планова и програма, прекогранично обавештавање за пројекте који могу имати значајне утицаје на животну средину друге државе, надзор и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину.

Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађења животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 36/09 и 25/15), којим се уређују услови и поступак издавања интегрисане дозволе за постројења и активности која могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину или материјална добра, врсте активности и постројења, надзор и друга питања од значаја за спречавање и контролу загађивања животне средине.

Закон о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 36/09 и 10/13), којим се уређује управљање квалитетом ваздуха и одређују мере, начин организовања и контрола спровођења заштите и побољшања квалитета ваздуха као природне вредности од општег интереса која ужива посебну заштиту.

Закон о заштити од буке у животној средини („Сл. гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10), којим се уређују: субјекти заштите животне средине од буке; мере и услови заштите од буке у животној средини; мерење буке у животној средини; приступ информацијама о буци; надзор и друга питања од значаја за заштиту животне средине и здравље људи.

Закон о водама („Сл. гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др. закон), којим се уређује правни статус вода, интегрално управљање водама, управљање водним објектима и водним земљиштем, извори и начин финансирања водне делатности, надзор над спровођењем овог закона, као и друга питања значајна за управљање водама.

Закон о заштити земљишта („Сл. гласник РС“, бр. 112/15), којим се уређује се заштита земљишта, систематско праћење стања и квалитета земљишта, мере санације, ремедијације, рекултивације, инспекцијски надзор и друга питања од значаја за заштиту и очување земљишта као природног ресурса од националног интереса.

Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/09, 20/15, 87/18 и 87/18-др. закон), којим се уређују систем заштите од пожара, права и обавезе државних органа, органа аутономне покрајине и органа јединица локалне самоуправе, привредних друштава, других правних и физичких лица, организација ватрогасне службе, надзор над спровођењем овог закона и друга питања од значаја за систем заштите од пожара. Одредбе овог закона сходно се примењују и на заштиту од експлозија.

Закон о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10-испр.,14/16, 95/18- др.закон), којим се уређује заштита и очување природе, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности као дела животне средине. Природа као добро од општег интереса за Републику Србију ужива посебну заштиту у складу са овим законом и посебним законима.

Закон о хемикалијама („Сл. гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15), којим се уређује интегрисано управљање хемикалијама, класификација, паковање и обележавање хемикалија, интегрални регистар хемикалија и регистар хемикалија које су стављене у промет, ограничења и забране производње, стављања у промет и коришћења хемикалија, увоз и извоз одређених опасних хемикалија, дозволе за обављање делатности промета и дозволе за коришћење нарочито опасних хемикалија, стављање у промет детергента, систематско праћење хемикалија, доступност података, надзор и друга питања од значаја за управљање хемикалијама.

Закон о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“, бр. 101/05, 91/15 и 113/17 др. закон), којим се уређује спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду лица која учествују у радним процесима, као и лица која се затекну у радној околини, ради спречавања повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом. За обављање одређених послова државне управе у области безбедности и здравља на раду, овим законом образује се Управа за безбедност и здравље на раду као орган управе у саставу Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, и утврђује њена надлежност.

Закон о ветеринарству („Сл. гласник РС“, бр. 91/05, 30/10, 93/12, 17/19 – др. закон), којим се уређује се заштита и унапређење здравља и добробити животиња,

утврђују се заразне болести животиња и мере за спречавање појаве, откривање, спречавање ширења, сузбијања и искорењивања заразних болести животиња и болести које се са животиња могу пренети на људе, ветеринарско-санитарна контрола и услови за производњу и промет животиња, производа животињског порекла, хране животињског порекла, хране за животиње, као и услови за обављање ветеринарске делатности.

Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Сл. гласник РС“, бр. 87/18) – којим се уређује смањење ризика од катастрофа, превенција и јачање отпорности и спремности појединаца и заједнице за реаговање на последице катастрофа, заштита и спасавања људи, материјалних, културних и других добара, права и обавезе грађана, удружења, правних лица, органа јединица локалне самоуправе, аутономних покрајина и Републике Србије, управљање ванредним ситуацијама, функционисање цивилне заштите, рано упозоравање, обавештавање и узбуњивање, међународна сарадња, инспекцијски надзор и друга питања од значаја за организовање и функционисање система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама.

Закон о транспорту опасне робе („Сл. гласник РС“, бр. 104/16, 83/18, 95/18-др. закон и 10/19-др. закон), којим се уређују услови за обављање унутрашњег и међународног транспорта опасне робе у друмском, железничком и унутрашњем водном саобраћају на територији Републике Србије, захтеви у односу на амбалажу, покретну опрему под притиском, односну цистерну, односно превозно средство намењено за транспорт опасне робе, услови за именовање тела која испитују и контролишу амбалажу, покретну опрему под притиском, односно цистерну, односно возило за транспорт опасне робе, услови за овлашћивање тела која испитују и контролишу брод за транспорт опасне робе, надлежности државних органа и организација у транспорту опасне робе, услови и обавезе које треба да испуне учесници у транспорту опасне робе, надзор, као и друга питања која се односе на транспорт опасне робе.

Закон о путевима („Сл. гласник РС“, бр. 41/18, 95/18 - др. закон), овим законом уређује се правни положај јавних и некатегорисаних путева, услови и начин управљања, заштите и одржавања јавних путева, посебни услови изградње и реконструкције јавних путева, извори и начин финансирања изградње, реконструкције, заштите и одржавања путева, стицање права својине, инспекцијски надзор, као и друга питања од значаја за управљање, изградњу, реконструкцију, заштиту и одржавање јавних путева.

Уредба о категоризацији државних путева („Сл. гласник РС“, бр. 105/13, 119/13 и 93/15), овом уредбом категоризују се државни путеви I реда и државни путеви II реда на територији Републике Србије.

Уредба о категоризацији железничких пруга које припадају јавној железничкој инфраструктури („Сл. гласник РС“, бр. 92/20), овом уредбом утврђује се категоризација железничких пруга које припадају јавној железничкој инфраструктури.

Закон о локалној самоуправи („Сл. гласник РС“, бр. 129/07, 83/14 др. закон, 101/16 др. закон и 47/18), којим се уређују јединице локалне самоуправе, критеријуми за њихово оснивање, надлежности, органи, надзор над њиховим актима и радом, заштита локалне самоуправе и друга питања од значаја за остваривање права и дужности јединица локалне самоуправе.

Закон о комуналним делатностима („Сл. гласник РС“, бр. 88/11, 104/16 и 95/18), којим се одређују комуналне делатности и уређују општи услови и начин

њиховог обављања.

Закон о комуналној полицији („Сл. гласник РС“, бр. 28/13), којим се уређује организовање комуналне полиције (у даљем тексту: Полиција), обављање комунално-инспекцијског надзора, надлежност Полиције, равноправни статус комуналног полицајца, начин и поступак вршења комунално-инспекцијског надзора, обавезе и овлашћења комуналног полицајца, права и обавезе субјекта надзора и друга питања од значаја за обављање комунално-инспекцијског надзора, према важећим прописима на подручју Републике Србије.

Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Сл. гласник РС“, бр. 120/04, 54/07, 104/09, 36/10), којим се уређују права на приступ информацијама од јавног значаја којима располажу органи јавне власти, ради остварења и заштите интереса јавности да зна и остварења слободног демократског поретка и отвореног друштва.

Уредба о листи неопасног отпада за који се не издаје дозвола, са документацијом која прати прекогранично кретање („Сл. гласник РС“, 102/10), којом се прописује Листа неопасног отпада за који се не издаје дозвола, са документацијом која прати његово прекогранично кретање.

Уредба о мерилима и условима за повраћај, ослобађање или смањење плаћања накнаде за загађивање животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 113/05 и 24/10), којом се ближе утврђују мерила и услови за повраћај, ослобађање или смањење плаћања накнаде за загађивање животне средине.

ЗАКОН : Врсте, количине и састав отпада

Као полазна основа у процесу планирања управљања отпадом јавља се потреба за формирањем поуздане базе података о врстама и изворима отпада, постојећим количинама отпада, постојећем начину управљања, односно начину сакупљања, третмана и коначног одлагања. Подаци који се користе су подаци из Националног регистра загађивача.

Врсте отпада

Отпад је свака материја или предмет који власник одбацује, намерава или мора да одбаци. Врсте отпада су:

- комунални отпад (отпад из домаћинства);
- комерцијални отпад;
- индустријски отпад.

Комунални отпад је отпад из домаћинства (кућни отпад), као и други отпад који је због своје природе или састава сличан отпаду из домаћинства.

Комерцијални отпад је отпад који настаје у привредним субјектима, институцијама и другим организацијама, које се у целини или делимично баве трговином, услугама, канцеларијским пословима, спортом, рекреацијом или забавом, осим отпада из домаћинства и индустријског отпада.

Индустријски отпад је отпад из било које индустрије или са локације на којој се налази индустрија, осим јаловине и пратећих минералних сировина из рудника и каменолома.

У зависности од опасних карактеристика које утичу на здравље људи и животну средину, отпад може бити:

- неопасан;
- инертан;
- опасан.

Неопасан отпад је отпад који, због своје количине, концентрације или физичке, хемијске и биолошке природе, за разлику од опасног отпада, не угрожава здравље људи или животну средину и нема карактеристике опасног отпада.

Инертан отпад је отпад који није подложен било којим физичким, хемијским или биолошким променама; не раствара се, не сагорева или на други начин физички или хемијски реагује, није биолошки разградив или не утиче неповољно на друге материје са којима долази у контакт на начин који може да доведе до загађења животне средине или угрози здравље људи; не поседује ни једну од карактеристика опасног отпада (акутна или хронична токсичност, инфективност, канцерогеност, радиоактивност, запаљивост, експлозивност); садржај загађујућих материја у његовом воденом екстракту не сме угрожавати законом прописани.

Опасан отпад је отпад који по свом пореклу, саставу или концентрацији опасних материја може проузроковати опасност по животну средину и здравље људи и има најмање једну од опасних карактеристика (експлозивност, запаљивост, склоност оксидацији, органски је пероксид, акутна отровност, инфективност, склоност корозији, у контакту са ваздухом ослобађа запаљиве гасове, у контакту са ваздухом или водом ослобађа отровне супстанце, садржи токсичне супстанце са одложеним хроничним деловањем, као и екотоксичне карактеристике), укључујући и амбалажу у коју је опасан отпад био или јесте упакован.

Класификација отпада

Отпад се, према Каталогу отпада, разврстава у двадесет група у зависности од места настанка и порекла. Каталог отпада се користи за класификацију свих врста отпада, укључујући и опасан отпад и потпуно је усаглашен са каталогом отпада ЕУ, који је урађен да створи јасан систем за класификацију отпада унутар ЕУ. Каталог ствара основу за све националне и међународне обавезе извештавања о отпаду као што су обавезе везане за дозволе за управљање отпадом, националне базе података о отпаду и транспорт отпада. Каталог отпада се повремено допуњава и ажурира.

Табела Класификација отпада

Индексни број	Место и порекло настанка отпада
01	Отпади који настају од истраживања, ископавања из рудника или каменолома, и физичког и хемијског третмана минерала
02	Отпади из пољопривреде, хортикултуре, аквакултуре, шумарства, лова и риболова, припреме и прераде хране
03	Отпади од прераде дрвета и производње папира, картона, пулпе, панела и намештаја
04	Отпади из текстилне, крзнарске и кожарске индустрије
05	Отпади од рафинисања нафте, пречишћавања природног гаса и пиролитичког третмана угља
06	Отпади од неорганичких хемијских процеса
07	Отпади од органских хемијских процеса
08	Отпади од производње, формулације, снабдевања и употребе премаза (боје, лакови и стаклене глазуре), лепкови, заптивачи и штампарска мастила
09	Отпади из фотографске индустрије
10	Отпади из термичких процеса

11	Отпади од хемијског третмана површине и заштите метала и других материјала; хидрометалургија обојених метала
12	Отпади од обликовања и физичке и механичке површинске обраде метала и пластике
13	Отпадна уља и отпади течних горива (осим јестивих уља и оних у групама 05, 12 и 19)
14	Отпади од органских растварача, средстава за хлађење и потисних гасова (осим 07 и 08)
15	Отпади од амбалаже; апсорбенти, крпе за брисање, материјали за филтрирање и заштитне тканине, ако није другачије специфицирано
16	Отпади који нису другачије специфицирани у каталогу
17	Грађевински отпад и отпад од рушења (укључујући и ископану земљу са контаминираних локација)
18	Отпади из објеката у којима се обавља здравствена заштита људи и животиња и/или с тим повезаног истраживања (искључујући отпад из кухиња и ресторана који не долази од непосредне здравствене заштите)
19	Отпади из постројења за обраду отпада, погона за третман отпадних вода ван локације настајања и припрему воде за људску потрошњу и коришћење у индустрији
20	Комунални отпади (кућни отпад и слични комерцијални и индустријски отпади), укључујући одвојено сакупљене фракције

Извор: Извештај ЈКП " Комуналац " Кула

Остали отпади који настају као резултат различитих људских делатности су на пример: возила и њихови делови, санитарни уређаји, аутомобилске гуме, грађевински материјал, али и муљ из постројења за пречишћавање отпадних вода, биохазардни отпад (отпад из болница, отпад анималног порекла, животињски лешеве и сл)..

Посебни токови отпада

Управљање посебним врстама отпада подразумева управљање истрошеним батеријама и акумулаторима, управљање отпадним уљима, управљање отпадним гумама, управљање отпадом од електричних и електронских производа, ограничавање коришћења неких опасних супстанци у електричној и електронској опреми, управљање отпадним флуоресцентним цевима које садрже живу (опасан отпад према Каталогу о отпаду, управљање отпадом који садржи РСВ/РСТ, управљање отпадом неупотребљивим возилима.

Законом о управљању отпадом је прописана обавеза вођења дневних евиденција о количинама посебних токова отпада и достављања извештаја Агенцији за заштиту животне средине од стране лица која врше сакупљање, третман, односно поновно искоришћење или одлагање отпада. Правна лица имају обавезу да свој створени отпад који спада у посебне токове предају оператерима са дозволом сакупљање, транспорт, третман или одлагање отпада. Сакупљање посебних токова отпада из домаћинстава још није успостављено, али је у плану.

Истрошене батерије и акумулатори

Батерија или акумулатор јесте сваки извор електричне енергије произведене претварањем хемијске енергије, а који може да се састоји од једне или више примарних батеријских ћелија (које се не могу пунити) или једне или више секундарних батеријских ћелија (које се могу пунити). Истрошени акумулатори и батерије су они који се не могу поново користити и представљају отпад, и намењени су третману односно рециклирању. Истрошени акумулатори

и батерије се класификују углавном као опасан отпад, иако мањи део представља и неопасан отпад (најчешће индексне групе 16 06 и 20 01 према Каталогу отпада), прецизније индексна подгрупа 16 06 – батерије и акумулатори, и то 16 06 01*, оловне батерије, 16 06 02*, батерије од никл-кадмијума, 16 06 03*, батерије које садрже живу, 16 06 04, алкалне батерије (изузев 16 06 03), 16 06 05, друге батерије и акумулатори, 16 06 06*, посебно сакупљен електролит из батерија и акумулатора; 20 01 33* – батерије и акумулатори укључени у 16 06 01, 16 06 02 или 16 06 03 и несортиране батерије и акумулатори који садрже ове батерије; 20 01 34 – батерије и акумулатори другачији од оних наведених у 20 01 33.

Отпадна уља

Уља јесу сва минерална и синтетичка уља и, као и сва јестива уља. Отпадним уљима се сматрају сва минерална или синтетичка уља или мазива, која су неупотребљива за сврху за коју су првобитно била намењена, као што су хидраулична уља, моторна, турбинска уља или друга мазива, бродска уља, уља или течности за изолацију или пренос топлоте, остала минерална или синтетичка уља, као и уљни остаци из резервоара, мешавине уље-вода и емулзије. Отпадно јестиво уље је уље које настаје обављањем угоститељске и туристичке делатности, у индустрији, трговини и другим сличним делатностима. Према Каталогу отпада, отпадна уља се налазе у више група, али су највећим делом обухваћена индексним групама (поглавља каталога отпада) 12, а посебно 13. Велики део коришћених уља нелегално се користи за заштиту и импрегнацију дрвета, за подмазивање разних калупа (грађевинских блокова), уништавање корова и сагоревање ради грејања.

Отпадне гуме

Гуме јесу гуме од моторних возила (аутомобила, аутобуса, камиона, моторцикала и др.), пољопривредних и грађевинских машина, приколица, летелица, вучених машина, других машина и уређаја и остали слични производи, након завршетка животног циклуса, које власник одбацује или намерава да одбаци услед оштећења, истрошености или других разлога. Отпадне гуме су разврстане у групу отпада са индексним бројем 16 01 03 према Каталогу отпада.. У циљу ефикасног сакупљања предузеће својим корисницима доставља контејнере за сакупљање, а напуњене контејнере, по одређеном плану, замењује празним.

Отпадна возила

Отпадна, односно неупотребљива возила јесу моторна возила или делови возила која су возило које, осим седишта возача има још највише осам седишта) или N1 (моторно возило за превоз терета – теретно возило чија највећа дозвољена маса није већа од 3,5 t), моторно возило са три точка, осим моторних трицикала (категирија L5 – тешки трицикл) и њихови неупотребљиви или одбачени делови. Отпадна односно неупотребљива возила јесу моторна возила или делови возила која су отпад и која власник жели да одложи или је њихов власник непознат. Отпадна возила су према Каталогу отпада разврстана у групу са индексним бројем отпада. додати и друге опасне материје, које укључују антифриз, кочиона уља и уља који, ако се са њима не управља правилно, могу бити узрок значајног загађења животне средине. Остатак возила чини пластика која се рециклира или депонује.

Отпад од електричне и електронске опреме

Производи којима је за рад потребна електрична енергија или електромагнетно поље, као и опрема за производњу, пренос и мерење струје или јачине електромагнетног поља за

коришћење код напона који не прелази 1000 V за наизменичну струју и 1500 V за једносмерну струју чине електричну и електронску опрему и уређаје. Отпад од електричне и електронске опреме укључује опрему и уређаје, као и склопове и саставне делове који настају у индустрији. Отпад од електричне и електронске опреме према Каталогу отпада разврстан је у групу са индексним бројем отпада 16 02 и 20 01. Отпад од електричних и електронских производа чине отпадни апарати из домаћинства (телевизори, радио-апарати, фрижидери, замрзивачи итд.), рачунари, телефони, касетофони итд. Већина овог отпада спада у опасан отпад због компоненти које садржи.

Медицински отпад

Медицински отпад (група 18) јесте отпад који настаје из објеката у којима се обавља здравствена заштита људи или животиња и/или са других места у којима се пружају здравствене услуге (из дијагностике, експерименталног рада, лабораторија, чишћења, одржавања и дезинфекције простора и опреме), а обухвата неопасан и опасан медицински отпад, и то: неопасан медицински отпад који није загађен опасним или другим материјама, а који је по свом саставу сличан комуналном отпаду (рециклабилан, биоразградив и др); и опасан медицински отпад, који захтева посебно поступање, односно који има једну или више опасних карактеристика које га чине опасним отпадом, и то: патоанатомски отпад, оштри предмети, фармацеутски отпад, укључујући цитотоксични и цитостатички отпад, отпад загађен крвљу и телесним течностима, инфективни, остали опасан медицински отпад (хемијски отпад, отпад са високим садржајем тешких метала и отпадне боце под притиском). Највећи део инфективног медицинског отпада из државног система (80%) бива третиран у аутоклавима (дезинфекција-стерилизација) и самлевен. Овај отпад се одлаже у на градску депонију у Винчи. Део инфективног отпада из приватних медицинских установа преузимају приватна предузећа са дозволом за управљање овом врстом отпада, ради третмана и одлагања (25%). У систему управљања инфективним медицинским отпадом постоје уређаји који су распоређени у здравственим установа примарног, секундарног и терцијалног нивоа и функционишу као централно/локално место третмана, где се довози и третира отпад из осталих здравствених установа. Патоанатомски отпад се кремира или сахрањује, а складишти се у расхладним коморама на стандардним температурама замрзавања.

Фармацеутски отпад

Овај отпад сакупљају предузећа која имају дозволе за сакупљање фармацеутског отпада и извозе га на третман. Још увек нема капацитета за управљање фармацеутским, цитостатским и хемијским отпадом из здравствених установа и ти токови се предају приватним оператерима опасног отпада. Опасан фармацеутски отпад, цитостатски и цитотоксични отпад (18 01 08*), према Националном плану за управљање отпадом који потиче из здравствених установа и фармацеутског отпада, се процењује на 70 тона годишње у Србији. Фармацеутски отпад (састоји се од узорака истеклих лекова који се чувају у складишту узорака и узорака лекова који су остали у лабораторији након спровођења испитивања) класификује се у четири групе: цитостатски, наркотички, биолошки производи и други лекови. Фармацеутски отпад који чине неупотребљени лекови из домаћинства или лекови са истеклим роком трајања, често се одлажу у контејнере за комунални отпад. Хемијски отпад из здравствених установа се делом привремено складишти, а већим делом испушта нетретиран у канализацију. Нису познате количине које се генеришу. Радиоактивни отпад из здравствених установа сакупља се и складишти у Институту за нуклеарне науке „Винча“.

Отпад животињског порекла

Поступање са животињским отпадом подразумева сакупљање, разврставање према степену ризика (категорије), складиштење и третман у складу са Правилником о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла, ветеринарско-санитарним условима за изградњу објеката за сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, начину спровођења службене контроле и самоконтроле, као и условима за сточна гробља и јаме гробнице („Службени гласник РС”, бр. 31/11, 97/13, 15/15 и 61/17). Споредни производи животињског порекла разврставају се на материјал Категорије 1, Категорије 2 и Категорије 3, у зависности од степена ризика за јавно здравље и здравље животиња. Отпад животињског порекла потиче са фарми, из кланица, постројења за прераду меса, риба, месара и ресторана, из објеката за узгој и држање животиња и од кућних љубимаца.. Кланице су у обавези да поступају са СПЖП у складу са постојећим нормативним актима, односно имају обезбеђен простор за складиштење СПЖП-а и контејнере за исти, имају уговор са кафилеријом о преузимању СПЖП-а и дужни су да имају процедуру о поступању са СПЖП и воде евиденцију о количинама добијених споредних производа као и количинама које преузима кафилерија, ради праћења следљивости.

Пољопривредни отпад

Пољопривредни отпад је отпад који настаје од остатака из пољопривреде, шумарства, прехранбене и дрвне индустрије. Остаци из пољопривреде се могу разврстати у три главне групе: отпад произведен у процесу узгајања ратарских култура, отпад пореклом од воћарских култура и отпад настао као последица узгајања стоке. Отпад који настаје током сточарских активности јесте стајско ђубриво које се генерише узгајањем говеда, свиња, оваца и живине.

Грађевински отпад и отпад од рушења

Грађевински отпад укључује отпад који настаје приликом градње објеката или јавне инфраструктуре, реконструкције, одржавања или рушења постојећих грађевина, као и отпад настао од ископаног материјала, који се не може без претходне обраде користити. Грађевински отпад је, према Каталогу отпада, разврстан у групу са индексним бројем отпада 17. Неопасан отпад од грађења и рушења обухвата следеће: бетон, земљу, циглу, стакло, камен, пластику, цреп и керамику, бакар, бронзу, месинг, гвожђе, челик, изолациони материјали, гипс, мешани отпад. Опасан отпад од грађења и рушења обухвата: грађевински и изолациони материјали који садрже азбест, заптивачи који садрже РСВ, глазуре које садрже РСВ, отпади од грађења и рушења који садрже живу, остали отпади од грађења и рушења који садрже опасне супстанце итд. Према Закону о управљању отпадом, отпад од грађења и рушења јесте отпад који настаје у току обављања грађевинских радова на градилиштима или припремних радова који претходе грађењу објеката, као и отпад настао услед рушења или реконструкције објеката, а обухвата неопасан и опасан отпад од грађења и рушења, и то: – неопасан отпад од грађења и рушења који не садржи опасне материје, а који је по свом саставу сличан комуналном отпаду (рециклабилан, инертан и др), – опасан отпад од грађења и рушења који захтева посебно поступање, односно који има једну или више опасних карактеристика које га чине опасним отпадом (отпад који садржи азбест, отпад са високим садржајем тешких метала и др) на које се примењују посебни прописи.

Отпад који садржи азбест

Употреба азбеста (17 06 01* и 17 06 05*) је забрањена у Европској унији још од 2005. године. Као последица те забране, азбест се данас у Европи нити производи, нити користи. Међутим, услед његове широке употребе у прошлости, отпад који садржи азбест може се наћи у грађевинском отпаду, и то у различитим производима, као што су азбестно-цементни кровни покривачи тзв.

„Салонит плоче”, зидови малтерисани цементно-азбестном смешом, подне плочице од смеше ПВЦ-а и азбеста – „Виназ плоче”, неке врсте водоводних цеви, противпожарна изолација, облоге за аутомобилске кочнице, итд. Отпад који садржи азбест, отпад под индексним бројевима 17 06 01* и 17 06 05*, мора се одвајати на месту настанка и директно транспортовати у одговарајућој амбалажи (на пример, у џамбо врећама) ради одлагања на депоније које имају одговарајућу дозволу за прихват овог отпада. Рециклажа или поновно искоришћење азбеста није дозвољена, с обзиром на то да је употреба азбеста забрањена у складу са прописима о управљању хемикалијама. Постоје три санитарне депоније у Србији које имају дозволу за одлагање отпада који садржи азбест: санитарне депоније у Лапову, у Кикинди и у Лесковцу.

Отпад од експлоатације минералних сировина и отпад из енергетике

Отпад од експлоатације минералних сировина је разврстан у групу отпада 01, а отпад из енергетике у под-групу 10 01 према Каталогу отпада.

Отпад од хране

(20 01 08) – биоразградиви кухињски и отпад из ресторана) одлагањем на депоније, доводи до негативног утицаја на климу због производње метана током разградње, односно емисије гасова са ефектом стаклене баште, али и загађења површинских и подземних вода нутријентима који се излучују у процедурну воду. Директива ЕУ о депонијама захтева смањење одлагања биоразградивог отпада на депоније. Отпад од хране долази из неколико извора: – Великих генератора отпада – ресторана, угоститељских објеката, малопродајних и veleпродајних објеката, као и отпад из прераде у прехранбеној индустрији.

Текстилни отпад

Текстилни отпад (20 01 10 – одећа и 20 01 11 – текстил), као део биоразградивог отпада, такође негативно утиче на животну средину одлагањем на депоније. Поред тога, текстилна одећа се може поновно искористити. Текстилни отпад је тако један од већих, а растућих проблема у Србији.

АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

ЈКП “Комуналац”-Кула

Број домаћинства	Приход од услуга управљања отпадом Домаћинства		Број правних лица и предузетника	Приход од управљања отпадом - Правна лица и предузетници		Број запослених (неодређено и одређено новремене)
	2021	2022.		2021	2022	
6.618	25.334.525,13	30.571.754,32	704	11.709.012,10	12.144.930,56	20

ЈКП “Радник”-Сивац

Број домаћинства	Приход од услуга управљања отпадом Домаћинства		Број правних лица и предузетника	Приход од управљања отпадом - Правна лица и предузетници		Број запослених (неодређено и одређено новремене)
	2021	2022.		2021	2022	
3.071	8.210.160,70	14.133.552,56	197	1.307.145,85	1.473.289,34	4+1

ЈКП “Водовод” Црвенка

Број домаћинства	Приход од услуга управљања отпадом Домаћинства		Број правних лица и предузетника	Приход од управљања отпадом - Правна лица и предузетници		Број запослених (неодређено и одређено новремене)
	2021	2022.		2021	2022	
2.662	14.838.965,00	17.897.880,00	163	4.917.446,00	5.797.374	10

ЈКП “РУСКОМ”-РускиКрстур

Број домаћинства	Приход од услуга управљања отпадом Домаћинства		Број правних лица и предузетника	Приход од управљања отпадом - Правна лица и предузетници		Број запослених (неодређено и одређено новремене)
	2021	2022.		2021	2022	

	2021	2022.		2021	2022	одређе новремене)
2.202	8.756.835,00	9.507.744,00	125	607.476,00	723. 744	2+1

- ИЗВЕШТАЈ ЈКП КОМУНАЛАЦ ЗА 2022. ГОДИНУ

САСТАВ КОМУНАЛНОГ ОТПАДА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ КУЛА – ДЕПОНИЈА СМЕЂА ЛАПОШЗА ИЗВЕШТАЈНУ 2021.ГОДИНУ											
Фракције		Анализа фракција у току сезонских анализа								Средња вредност	
		Пролећна анализа		Летња анализа		Јесења анализа		Зимска анализа			
Категорија	Подкатегорија	Количина фракције (т)	Удео %	Количина фракције (т)	Удео %	Количина фракције (т)	Удео %	Количина фракције (т)	Удео %	Количина фракције (т)	Удео %
	Папир и картон	160	5,80	150	6,65	240	6,65	160	5,8	177,5	6,24
Стакло и порцелан	Стакло	10	0,36	5	0,22	15	0,42	10	0,36	10	0,35
Органске материје	Биоразградив и отпад	1100	39,86	850	35,48	1600	44,32	1100	39,36	1150	40,40
Пластика	ПЕТ амбалажа	40	1,45	50	2,22	40	1,11	40	1,45	42,5	1,49
	Други пластични амбалажни отпад	20	0,72	10	0,44	15	0,42	20	0,72	16,3	0,57
	Пластичне кесе	10	0,36	10	0,44	10	0,28	10	0,36	10	0,35
	Остала пластика	40	1,45	20	0,89	40	1,11	40	1,45	35	1,23
Метали	Метал - ферозни амбалажни	30	1,09	20	0,89	30	0,83	30	1,09	27,5	0,97
	Метал - ферозни остали	90	3,26	70	3,10	95	2,63	90	3,26	86,3	3,03
	Метал - алуминијумске конзерве	5	0,18	5	0,22	5	0,14	5	0,18	5	0,18
	Метал - остали неферозни	35	1,27	15	0,67	35	0,97	35	1,27	30	1,05

	метали (Ал, Цу и др.)										
	Композитни материјали (картон/восак, картон/алуминијум)	25	0,91	20	0,89	30	0,83	25	0,91	25	0,88
	Гума	25	0,91	20	0,89	30	0,83	25	0,91	25	0,88
	Текстил	10	0,36	5	0,22	15	0,42	10	0,36	10	0,35
Фини елементи	Пепео, шљака, шут	10	0,36	5	0,22	10	0,28	10	0,36	8,8	0,31
	Смеће са јавних површина	7	0,16	3	0,11	2	0,12	8	0,22	5	0,21
	Остало	1150	41,67	1050	46,56	1400	38,78	1142	41,67	1187,5	41,72
УКУПНО		2760	100,00	2255	100	3610	100	2760	100	2846,3	100
КОЛИЧИНЕ ПРИКУПЉЕНОГ ОТПАДА											
Врсте отпада	Количина отпада прикупљених у току сезонских анализа				Средња вредност						
	Пролећна анализа	Летња анализа	Јесења анализа	Зимска анализа							
Комунални отпад из домаћинства, предузећа и установа, осим кабастог отпада	2760	2255	3610	2760	2846,25						
<p>НАПОМЕНА: Анализа фракција-морфолошки састав отпада и сезонска анализа фракција добијена је по методологији рачунања просека по фракцијама и сезонама-месецима а по претходно евидентираним количинама сакупљеног и одложеног комуналног отпада на територији за коју се калкулација и врши, и одлаже на Несанитарну депонију Лапош по по надлежној законској регулативи која се примењивала за дату извештајну 2019-ту - Закон о управљању отпадом ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010, 14/2016 и 95/2018 - др. закон) и Правилник о методологији за прикупљање података о саставу и количинама комуналног отпада на територији јединице локалне самоуправе ("Сл. гласник РС", бр. 61/2010). Године 2020-те је дошло до промене наведеног Правилника - Правилник о методологији за прикупљање података о саставу и количинама комуналног отпада на територији јединице локалне самоуправе ("Сл. гласник РС", бр. 14/2020-78)</p>											

Израду овог документа помогла је Влада Шведске кроз пројекат „Одрживе и инклузивне услуге на локалном нивоу”.

Садржај документа је искључиво одговорност општине Кула